

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08274

A GUT-YONTEV

Sem Liptsin

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

סנְסָה לייפציג

(קוועקוילבער)

אַרוֹיְסֶגֶעֲגֶבָן פֿוּן

אמַאלְנוּאמִימִיטָעֵד בְּרַעֲנַטְשׁ 82

איָנְטוֹרָנוֹאַצִּיאָנוֹגָלָעוּ אַרְבָּעָטָעָר אַרְזָוּן

נוֹיְדִיאָרָק, 1940

פֿאַרְלָאָגּוּן "רוֹיְטָעּ פֿעַדְיוּס"

אַ מְאַטָּאָנוּ מִיָּן טִיעָרֶן מַחְאָעָו וַאֲכָל, —

צַו אֵיר 57-טָן גַּעֲבֹרֶת-טָאג

פְּרוּעָר דָּעֵרְשִׁינְגָּעָן פּוֹן זַעֲלָבָן מַעֲכָצְבָּעָר :

אַיְךְ לְאַךְ פּוֹן דָּעָר וּוּלְעָט
אַפְּ לְיוּטִישְׂ גַּעֲלָעְכְּטָעָר
מַיְיט גַּעֲזָאָנָג אַיְן קַאֲמָט
גַּעֲקָעְמָפְּט אָוֹן גַּעֲלָאָכְּט
לְעַבְּדִיק אָן לְסָטִיךְ
פָּאָר רְזִוְּטָע אָוּוֹנְטָן
רְזִוְּטָע פַּעֲפָעָרְלָעָר
נִיטְגָּעָרְאִיגָּעָט
לְאַמְוִיד זַיְנְגָּעָן
קַאֲמָפְּלוּסְטִיךְ
גַּוְטִימָאָרְגָּן
אַ פְּרִיְוּלְעָם

A G U T - Y O N T E W

Copyright by

Sam Liptzin (Queckzilber)

New York, N. Y.

1940

Printed in U.S.A.

הוַיּוֹפְּטָרָפְּסָוִיף : "פְּרִיְהִיט בּוֹרְ-גַּעֲשָׁעֶפְּט", 50 א. 13 טָע נָסָם, נ. י.
אַיְן בּוֹרְ-גַּעֲשָׁעֶפְּט פּוֹן אַיְט. אַרְבָּעְטָעָר אַרְדָּן, 80 - 5 טָע עֻוו, נ. י.

א גוט-יִאנטַעַוּ . . .

געווידמאטע דֵי באפריליאונג פֿוֹן מִין שטעהל לִיפֿסְק
וועלאכע איז איצט טָקוּוּטִישׁ

א גוט-יִאנטַעַוּ, א גוט-יִאנטַעַוּ, א גוט-יִאנטַעַוּ אונז אלעמען.
וואָס פֿיל אַיך זיך אָזֶוּ יִאנטַעַוְדִּיך? טָא גִּיט אַסְקָה, הערט,
ועט, ווי ס'אייז פֿוֹן וואָכְעַרְזִיסְטִּיט אַיאַנטַעַוּ גַּעֲוָארָן.
ואַלְוָן פֿרְוּמָע זָאנָן — ס'אייז אַגְּטַזְאָך, ואַלְוָן אַבְּעַרְגְּלוּבְּעַרְזִישׁ
דיינְפֿעַן, ס'אייז אַכְּיַשְׁעָה גַּעֲשָׁן.
פֿוֹן נַאֲכַת אַיז טָאנַג גַּעֲוָארָן, אַלְיכְּטִיקָע זָוָן האַט דֵי וואָלְקָנָם
פֿאַרְטְּבָן — אַיז דָּעַם פֿינְצְעַטְרָן פֿוֹלִין האַבָּן פֿילְיאַנְעָן אַידָּן, אַוקָּד
ראַינְעָר אַזְּן ווַיִּסְדְּקָן פֿרְיהִיחִיט גַּעֲרָדָן!
עם אַיז גַּעֲקָומָעַן דָּעַר מָצָן, אַטְדָּעָר — מִיט דָעַם האַמְּעָר אַין
איָין האַנְטָם, אַסְעָר — אַין דָעַר צְוִוְיְיטָר אַין האַט אַזְּן יִאנְטָעַוּ
גַּעֲמָכָטָן. פֿוֹן מִין גַּעֲלָר לְאַטְמָע — אַיז אַרוּטָע בְּלָום גַּעֲוָארָן; פֿוֹן
מִין שְׂוֹאַרְצָן בְּרוּיט — אַיז כָּאלָע גַּעֲוָארָן; דָאָס וְאַסְעָר — אַיז מִילְּךָ
וּוִוִּים גַּעֲוָארָן; שְׁטוּמָע — רָעָדָן; גַּעֲפָלְעָנָע — טָאנְצָן. דֵי אַידְיַוָּשׁ
בָּאָרְד — פֿלְאַטְמָעָרָט אַין דָעַר בְּרוּיט, דֵי אַידְיַוָּשׁ גַּזְּנוֹן — פֿאַרְאָוִים.
מְהֻעָרָת שְׁוִין מַעַר נִיטָּקְיָין יוֹדָע, מְהֻעָרָת שְׁוִין מַעַר נִיטָּקְיָין זְשִׁיר,
נַאֲרָ מַעַנְטָשׁ, אַיך, — צְוָגְּלִיךְ מִיט אַלְעָ פֿעַלְעָר, צְוָגְּלִיךְ מִיט
אַלְעָ מַעַנְטָשׁן.

מִיר יִאנְטַעַוּן, א גוט-יִאנְטַעַוּ דֵיר, א גוט-יִאנְטַעַוּ מִיר, א גוט
יִאנְטַעַוּ אַזְּן אלעמען.

איָין 1917 אַיז מִין קְלִיּוֹן שְׁטוּטָעַלְעָ לִיפֿסְק שְׁוִין שִׁיעָר אַבָּאָר
פֿרְיוּט גַּעֲוָארָן, האַבָּן דֵי ווַיִּסְ-גַּוְאַרְדִּיְעָר אַדרְיַעַנְטָאָן דָאָס פֿינְ-
צְטָעָר רָעָל אַזְּן עַס אַיז אַרְיִינְגְּנַעְפָּלָן צָו דֵי שְׂוֹאַרְצָע פֿאַנְעָם. אַזְּן
זַוִּית דָאָן — האַט מַעַן אַזְּן בְּרוּין אַזְּן בְּלָא גַּעֲמָכָט...

וואָס, אַיך האַט נִיט גַּעֲהַעָרָת פֿוֹן מִין שְׁטוּטָלְעָ לִיפֿסְק? טָאַקָּע
דָאָס פֿאַרְדְּרִיסְטָט פֿיך. וּוֹעֵן דֵי פֿאנְגָּס האַבָּן גַּעֲכָרָאָן שְׁוִיבָן, גַּעַד
שְׁפָאַלְטָן שְׁעָפָּה, גַּעֲרִיסְן שְׁיַבָּס אַזְּן בְּרָהָד, האַט קִינְגָּר נִיט גַּעֲהַעָרָת
אַזְּן גַּעֲשָׁרְבָּן, אַזְּן אַיזְט — אַזְּן מִין שְׁטוּטָלְעָ אַיז פֿרְיוּ — בְּיוּ דֵי
רוּטָע אַזְּן מְטַיּוֹלָט שְׁטִיקָעָר רָעָד צָו דֵי אַרְיָוָע — וּוֹי כָּאלְקָסִים טָאַרְט

אויף א ריכער באסגען ; מ'זיננט און מ'טאַנצעט איזן די נאָסן — איזן ווּידער שאַ שטיל ; מ'דרעםאנט די גובערנייע, דעם אוּזֶה, אַבעָר דאס מעסטעטשעלוּ ליפסק — דערםאנט מען ניט.

אייזן — זונגע איך איזצט, רוף איך איזצט, גוט יאנטעהו איך ! זאל די גאנצע וועלט העורך, זאלע אלע וויסן : מײַן שטטעטלע איזן פרײַ, מײַן שטטעטלע איזן רויט, טיר זוינען מענטשן געוווארן !

איך געדינקט בערטשיך דעם פראָצעענטניך, דעם נאניד פון שטאט ? וווען ער האט אַפְּגָּעָנָּאָרָט אַ פּוּיָּעָר, האָבָן די אַוּמוֹיסְנְדְּרָעָע פּוּעָרִים זיך אַרוּסְגָּלָאָוָת אַיבָּרָען שטאט שלְאָגָן אַידָן אָזָן בְּרָעָכָן זיוּרבָּן אָזָן דִּיןָן זיוּרָעָקָשָׁנס.

אָפָּ מַאֲרָגָן, האָט בערטשיך פֿאָרְקוּפְּטָט נְלָאָזָן פֿאָר די פֿעָנְצְּטָעָר אָזָן לְיוּוֹנָט פֿאָר צִיכָּן. בערטשיך איזן ריכער געוווארן, די אַרְימָע — אַרְימָע געוווארן.

אָזָן ווּאַיְטָקָעָן, דעם פָּאָזָן, געדינקט אַיך ? וווען ער האָט זיך אַנְיָ גַּשְ׀ׂיסְעָרָט, האָט ער נָאָר לֵיב גַּהְהָאָט צָו שְׁפִּילָן מִיט בערטשיכון אָזָן קָאָרְטָן אָזָן בְּרָעָכָן אָזָן שְׁוֹל די פֿעָנְצְּטָעָר.

אָזָן ווועגן מוּישָׁע אַרְעָנָעָן, דעם שנְנִידָעָר, קָאנְט אַיך זיך דְּרָעָמָר נְעַן ? גַּעֲוָעָן אָזָן אַרְנְטָלְעָכָר מַעְנָשָׁה, זַיְן שִׁיטָּעָר וּבְעָרְלָה האָט אַיִּי דעם גַּזְוָאנָט, אָזָן דַּי פָּאָנָעָס אָזָן נַאֲטָשָׁלְקָטוּעָה האָבָן זיך אַפְּטָאַפְּנָעָ שְׁטָעָלָט אָפָּ וּדְהָרָה אָזָן זַיְן גַּעֲרִיסְן בְּיוֹ בְּלָוָט. ער אָזָן זונגע פָּוּנָדָע וּוּלָט אָזָועָק, ווּוְיל סְאַיז נִיט גַּעֲוָעָן אָפָּ שִׁין דָאַקְטָאָר אָזָן אָפָּ קִיְּן מַעְדוֹצִין.

כוּוִישָׁע אָרָן אָזָן מִין טָאָטָע, אָזָן בִּיסְאָמְעָדְרָעָש אָזָן ער גַּעַשְׁטָאָר גַּעַנְעָוָעָן הַינְטָרָן בְּאַלְעָמָעָר, מִיט אַלְעָר שְׁנִידְעָרָקָעָס אָזָן שְׁוּסְטָעָרִיְּנוֹגָנָעָן. ביּוּ בערטשיכון אָזָן קָרָאָם, האָט זיך אַבעָר טִין טָאָמָנָס נָאָמָנָס אַגְּנָעָוָעָן . . . פֿאָרְטְּרָוְנָסָעָן גַּעֲוָעָן אָזָן בְּוּוּוּס אַיבָּרָעָן קָאָפָּ.

אָזָן מִין מַאֲמָע, די האָרָעָפְּשָׁנָע אַידְעָנָע, אַיך קָאנְט זַי נִיטָּעָז זַי מַזְוָאַט גַּעֲוָוִים, אַפְּלָעָמָיט אַירָעָ פְּרָאָנְקָעָפִים, טָאָנְצָז פָּוּנָדָע. מַיר האָבָן גַּהְהָאָט אָזָן שְׁיעָלָעָ, אַ דָּארָם, האָבָן מַיר זיך גַּעַטְלָט מִיט אַיך כִּיְּט אַונְזָעָר בִּיסְלָ פֿאָרְטָאַפְּלָעָט. אַיך פְּלָעָג זַי אַלְעָט טָאָג טָרְיוֹבָן אַיִּן פְּעָלָד אָזָן די מַאֲמָע — פְּלָעָנָט זַי אַלְעָג טָאָג מַעְלָקָן, נָאָר דָּאס בִּיסְלָ מַילָּך, האָט מַעְןָ גַּעַמּוֹת פֿאָרְקָיָטָן צָום רִיכָּן הַעֲרָצָעָן, אָזָן מִין אַרְימָע מַאֲמָע האָט נָאָר גַּעַמּוֹת אַפְּרִיסְן אַבְּיָסְלָ מַילָּך פָּוּנָדָע

איך שוואץ איזפעלע און פאַרדיינגען אירע איזנגעפֿאלענע ברוסטן צו
געבען זוינע דעם ריבּין בושטינס איזיניסל.

איין מיין שטעהלע, האבן די פאנעם פאַרבאָטן שכיתע פֿאָר
אִידֶן, אָונָן אִידֶן — געקוּלעט ווי שאָפֶן. די אַרְיָמָע האבן געוויט, געד
שניטן אָונָן די רֵיכַע — האבן געגעטן. די אַרְיָמָע האבן געבוויט פֿאָר
לאָצֶן אָונָן די פאנעם — האבן געהוֹלְטָאַיעּוּעַם. פֿאָר זַיִן, פֿאָר
די רֵיכַע — זוינען אלע טירן געוען אָפֶן, פֿאָר אָונָן — אלע פֿאָר
שטעטלט אָונָן פֿאַרְהַיט — דורך הינט אָונָן זשאנְדָּראָמְסְּעַן.

אייצט איין מיין מישפֿאָכָּע אָרְיָין איינְכָּעָם, איין קְלִינוּקִיָּיט,
מוֹיְשָׁע אָרְנָס קִינְדָּר זוינען פֿרָאַלְעַטָּאַרְיָעַר בְּנֵי פֿרָאַלְעַטָּאַרְיָעַר. מוֹיְשָׁע
אָרָן דעם שנְיִידָּרָטָם טַעַכְתָּר פֿאַרְמָאָגָן אייצט אָזָא נְרוּסִין נָדָן, אָ
מעְלוּכָּעָ, אָמְעָלָכָּעָ, וּאוֹ דער אַרְכָּעָטָר אָין אייצט באַלְעַבָּאָסָן אָונָן זַיִן
— גאנְצָע באַסְּמָאָלְקָעָם!

זאנְט אָלְיִין, דָּאָרָף אִיךְ זַיִךְ נִיטְ פְּוּלָן יָאנְטָעוּדוֹדִיךְ?
אייצט, סִין פָּאן אָונָן סִין באַלְעַבָּאָסָן, סִין ווֹאָרט זְשִׁיד אָונָן סִין
פֿאַנְגָּרָאַמְשָׁטְשִׁים. דָּעַטְפָּאָר, דָּאָכְט זַיִךְ מִיר, זִינְנָט אייצט אָזָא נְרוּסִין
פֿוֹגָעָלָעָ, קְרִיעָת אייצט שְׂטָאַרְקָעָר דָּעַר הָאָן, מָאָכָט אָפְּלָעָר דָּעַר שְׁטוּרָ
מָעָר פִּישְׁ מִיטָּן מִילְעָכָל — זָאָל לְעָבָן די פְּרִיהִיט!
אי, אי, זַיִן גְּרוּסָם דָּעַר יָאנְטָעוּדוֹ אָזָא, וּוֹ גְּרוּסָם די פְּרִיהִיט,
מיַן חָאַרְץ קְלָאָפְּט צָוָם טָאָקָט מִיט דָּעַם מְוֹאָט פָּוָן די באַפְּרִיאַטָּע פָּוָן
די פֿוֹלְיִישָׁע טְרוּמָעָם, מִינְעָ פִּסְטָהָן זַיִךְ צְוֹאָמָעָן מִיטָּן אַוְיְפְּמָאָרָש
פָּוָן די אלע בִּזְוָן אייצט גְּפִינְיִינְקָטָעָ אָונָן גַּעֲמָרָעָטָע. אָין גְּרוּסָעָר
טְפָאָנָץ אָין אַוְצָט, אָין גְּרוּסָעָר קָאַרְחָאָד, אָין גְּרוּסָעָר גּוֹטִיאַנְטָעוּוֹ.

אָ גּוֹטִיאַנְטָעוּוֹ דָּיר, אָ גּוֹטִיאַנְטָעוּוֹ מִיר,
אָ גּוֹטִיאַנְטָעוּוֹ פֿאָר אָונָן אלע,
פָּוָן דָּוְמָלָאָנְד קְוָמָט דָּעַר בָּאָסָן —
פָּוָן פְּוּלָן — אִיזְוּ די סְאָלָע!
אָ פֿאָרָל וּוֹ גְּעוּוֹאָונְטָשָׁן,
נָאָר אָפֶן לְאָנְגָּעָ יָאָרָן,
אָונָן טָאָקָע, נָאָר אַינְגִּיכָּן —
נָאָר אָ “פֿינְפְּטָלִינְגָּ” זָאָל גַּעֲבָאָרָן! ...

אין טאטטס טאטן אידין . . .

... איר זאלט איזו האבן איעדר נארישקייט, ווי מיר ווילט זיך שעטלטן, און מיינט איר, אzo דאס שעטלטן העלפט בקטש עפטעס? מיינע און אייערעד סאננים זאלן איזו געהאַלפֿן ווערטן. נאָר גאָר ניט, קייזן קויעץ האָב אִיך ניט, קייזן געווער האַלטן קאָן אִיך ניט, קומט אויס ניט אַנדעריש ווי גיינז זיך מיט יונדען אַינְנָעַם משעטן. און פון אַ משעטן קומט מען דען אַרוֹסִים מיט גערעכטיקיט? איזא גערעכטיד קייזט ווי מ'סָאָן קריינן היינטיקון צייטן, זאלן אלע אַנטיסעמיטן דאס קריינן, פֿרְיוּר אָפּ דער וועלט — דערנָאָך אָה יונגער וועלט. איז די גְּרִינְגְּסְטָע זאָך פֿאָר מִיד צו זאנֶן — אַ רְוּד אֵין דִּין טאטטס טאטן אַרְיָין, און פֿאָטָעָר אָן אַיסְעָק.

אנָנוּמעַלְטָן טְרֻדָּעָף אִיך זיך אָן אֵין דָעַ טְרִינוּ אָפּ אָן אַנְטִי מְעַמִּית. אִיך האַלטן מִיר מִין אִידְישׁ צִיטּוֹנֶג, אָן עָר — וַיַּנְעַז צִיטּוֹנֶג. זִיכְרָת עָר אָן בּוֹרְטַשְׁעַט, בּוֹרְטַשְׁעַט, בּוֹזְעַט — עָר שִׂיסְטָם אַרוֹסִים — אַיבּוּרָאָל אִידְן, גְּאַטְסְּפֿאַרְדָּאַמְטָע אִידְן, נָאָר זַי לַיְעַנְעַן אַידְישׁ.

זאג אִיך אַים: אִיך קָאָן לַיְעַנְעַן וּוֹאָס אִיך ווֹיל, נָאָר פֿוֹנְדַּעַטְסִי וּוֹעֲנָן בֵּין אִיך גְּרִיטָט זַיך צו וּוֹעֲטָן מִיט דִיר, אָן אִיך קָאָן דִין צִירְטָוָן יָאַ לַיְעַנְעַן אָן דָו מַיְנָע — נִיט. פֿאָנְגָט עָר מִיד אָן צו באָ לִיְדְּוִין אָן הוֹבְּט אַהֲנָט צו מִיר:

— אִיך פֿאַרְדָּאַמְטָע אִידְן, אִיך ווֹעַט נָאָך זָעַן, אָן דָא אֵין אַמְעָדָה רִישָׁע ווֹעַט זַיְן אָפּ פֿאַשְׁיסְטָט אָפּוֹן שְׂטוֹל אִין וּוֹיְסִין הַוּוֹ אָן אַסְוָאָסְטָה טִיקָא ווֹעַט הַיְיָנָעָן אָפּ יָעַדְן סְלוֹפָ אִין וּוֹאַשְׁגַּנְגַּטָּן.

זאג אִיך, פֿאַרְקָעָרט — מִיר אַרטְט נִיט.
— וּוֹאָס הַיִּסְטָה? — קוֹפְּטָ עָר מִיד אָן מִיט זַיְנָע גָּאַנְיָוּעָשָׁע אָוִינֶן.

זאג אִיך אַים נַאֲכָאָמָל, כְּמִיּוֹן, פֿאַרְקָעָרט — אַרטְט מִיד נִיט, אָ סְוּוֹאַסְטִיקָא אָוִיפּ דָעַם זַיְצְפָּלָאָז אָן אָפּ פֿאַשְׁיסְט זַאָל הַיְיָנָעָן אָפּ יָעַדְן סְלוֹפָ.

וּוֹאָס זַאָל אִיך אִיך זָעַן, דָעַר "רַיּוֹנָעָר אַרְיוּדָה" הַאֲטָט גָּוּווֹזָן,

או ער אוין א שמויציקע כאיע, ער האט א כאט געטאן מײַן ציטונג און זי צעריסן.

זאגן איך איזיך, ווען איך האב נויט מיינע וועקס שניטן, וואס אפלוי אים, דעם אנטישעמיט, האב איך געוואונטשן בלזיז צוווי אָפּ דערווויל, וואלט איך, זאגן איך איזיך, ווי איך זעם מיך אָפּ בעברידן, אים גענבן, או ער וואלט מיר געהאט צו געדוינקען. עס וואלט אָפּ רודר אין זיין טאמנסטאטן ארײַן.

נו, בין איך דאך אָשְׁוֹאָד מענטשל מיט אָפּוֹכֶעָל לעוואוועס, וועל איך זיך נײַן שלאנן מיט אָזָא פערד? וואס מײַנט אויר האב איך געטאן? איך האב אים אָנְגַּעֲסָקֶט און געטראָכָט: אָט אָזָוִי אָלָע מאָל זאָלְסָטוּ ברענען און בראָטן, ווען דו וועסט נאר זען אָ אִידְן... און אָזָא איך בין שווין אָרוֹנְטָעָר פֿוֹן דער טריין, האב איך אים ווירדע צונגעוועונטשן, או ער וועט נאר זען אָ אִידְן מיט אָ אִידְישֶׁעָר ציַּוְתָּן, זאָל אים אָזָוִי געמען שוונדְלָעָן פֿאָר די אָוִיגָן, או די ווערטער זאָל פֿאָר אים טאנצָן זוי גָּטָטָן...

וואס, זאנט אויר, שעטלטן אויז ניט קיון מיטלָה גלוּבֶט מיר, או איך וויס דאָס. שעטלטן אויז אָזָוִי נאָרִישׂ ווי שרייען אָפּ די ציַּוְתָּן. עס העלפט דען עפּעס? נאָר פֿוֹנְדָּעָסְטוֹעָגָן וועט זיך קיינער ניט לאָזָן ריבִּין אָצָאָן אָזָנָאָן גַּעַשְׁרִי צו טָאָנָן...

איך האב דאָס טאָקֶעָן אָנוּמְעָלָט געזאנט מײַן מאָטָעָן:
— וואס טוֹיגָן דיַר, זאגן איך, דאָס שעטלטן די אָנְטִישָׁעָמִיטָן,
דיינען קלְאָלָעָס וועלן דען עפּעס העלָפָן?

זאנט זי מיר — וואס אָרטָן דיַר, מיש זיך ניט אַין מײַנט ביזונעט.
וען איך האב געזאנט מײַן ערשותן פֿאָן, איך וועל דיך אִיבָּרְלָעָבָן,
פֿלענט ער לאָקָן: אָ פֿרְוִי רעדט און אָ טִיר סְפֿרִיעָפֶט אָזָוִי דיַר
בִּיעָזָר. נו, פֿרְעָנָט זי, וואס אויז געוווען דער סְאָקָה אָזָא אָזָא
האָב געזאנט מײַן צוֹיִיטָן מָאָן, זאנט זי, או ער וועט לְגַנְגָן אָזָא
דר'ערד פֿרְעָנָט פֿאָרָן דְּרִיטָן, און דער דְּרִיטָעָר פֿאָרָן פֿערָטָן, אָזָא ניט
אָיסְגַּעַדְמָעָן אָפּ מײַנָּע רֵיַּד? מיש זיך ניט, זאנט זי, לאָזָא דאָס
איְבָּעָר צו מיר...

אָט אָזָוִי, ווי איך זעם, אויז אָ קְלָאָלָעָ אָזָוִי ווי אָ פֿעַטְנְטִ-טְּמָעָ-
דְּעַצְיָן — העלָפָן, העלָפָט דאָס טאָפָע ניט, אָכְבָּעָר אָ טָאָס אָזָן דעם
אויז פֿאָרָן.

צומ בישפּוֹל, ווען דער לענדְלָאָרד געט איך סְטְרִיאָשָׁעָן מיט

ארויו שטעלן איז נאָם, אונַן וווען אַיר קאנט אַים גָּרנְגִיט טָאָן, כֹּי
אַזְּאנְטָאָן, אַזְּשָׁטָעָן וְאַל מַעַן אַים בָּאנְקָעָס מִיטּ טִינְגְּלָעָזֶר —
וְאַלְטָאַיר נִיטּ צָוְנָעָסְמוּעָן אַ שְׂטִיכּ גְּנוּוֹנָט ? אַזְּן אַזְּדָר בָּאַסְטּ
נְעַמְטּ רְעַדְן פָּוּן שְׁנֵיְידָן מִינְעָן מָאָגָעָרָע וּוּירְדוּשָׁע, אַזְּן אַיךְ טְרָאָכְטּ,
אַזְּן שְׁנֵיְידָן וְאַל מַעַן אַים דַּי אַדְרָעָן אַזְּן מָאָכְן סְטוּרָעָעָס, אַדְרָעָן שְׁנֵיְידָן
וְאַל מַעַן אַים דַּי הָוִית אַזְּן מָאָכְן פָּאָדְרָעָשָׁוּס, זָאנַן אַיךְ אַיךְ, פָּוּן
דָּעַם טְרָאָכְטּ אַלְיוֹן קְוֹמֶטּ מִיר שְׁוִין צֹו אַ שְׂטִיכּ גְּנוּוֹנָט.

אַנוּמָעָלָטָן טְרָעָף אַיךְ אַזְּן מִינְעָס אַ לְּאַנְדְּסָמָאָן, גָּוָב אַיךְ אַים
אַ פְּרָעָג אַזְּן וּוּאַרט — וּוּאַסְ-מָאָכְטּ-אַירְ-עָפָעָס ? נָו, וּוּאָסּ, פְּרָעָג
אַיר, הָאָט עַר מִיר אַזְּן עַנְטָאָז ? מִינְעָן גָּלְטָן — אַפְּ רַאֲקָעָפָעָן
לְאָרָן, מִינְעָן רַוְמָאָטִים — אַפְּ פָּאָרָן, מִינְעָן צִיּוֹן — אַפְּ קָאָגְלִינָן, מִינְעָן
אַסְטָמָע — אַפְּ אַלְעָרְעָקְצִיאָנָעָרָן אַזְּן מִינְעָן הָאָרָץ — אַפְּ אַלְעָאַיךְ
טְקִיעָה הַאֲמָעָנָס.

פָּאָרוּאָס, זָאנַט אַיךְ, קְוֹמֶטּ דַּי הַאֲמָעָנָס אַ אַיְדִישׁוּשׁ הָאָרָץ ?
עַס מָאָכְטּ נִיטּ — זָאנַט עַר טְוִיטּ עַרְנָסָט — דָעַר דָּאַפְּטָאָר הָאָט
מִיר גְּנוּזָנָט, אַזְּן פָּוּן מִינְעָן צָאָרָעָס, קָאָן עַס אַזְּוִי פְּלָאָצָן צֹו יְעָדָעָר
צִיּוֹת ...

אַזְּן, אַזְּעַר הָאָט שִׁין אַזְּוִי אַלְעָמָעָן אַנְגָּעוּוֹינְטָשָׁן, פְּרָעָג אַיךְ
אַים, צִיּוֹן פִּילְטּ אַבְּוּסְלּ גְּרִינְגְּנָעָר ? זָאנַט עַר מִיר אַזְּוִי :
— קִיּוֹן יְעוּרָשָׁעָם, הָאָב אַיךְ נִיטּ פָּאָר זַוִּי, וּוּלְאַיךְ זַוִּי כָּאָטָש
גָּעַבְן גְּנוּטָע וּוּאָוָנְטָשָׁן, אַזְּן אַיךְ וּוּינְטָשָׁע עַמִּיצָּן אַיזְּן דָּאָס מִיטָּן
גָּאָנְצָן הָאָרָצָן . . . אַזְּן מִיטּ דָעַר פּוּלָעָר הָאָרָצָן . . .

גָּרְעָבָטּ זְוִינְטָ אַיךְ. אַ סָּאָךְ מָאָל טְרָאָכְטּ אַיךְ, אַזְּן דַּי מִינְדָּעָטָטָע
וְאַזְּ צֹו טָאָן קָעָגָן אַ מָאָסָע, אַזְּן אַלְיָזְבָּעָסָע, וְאַזְּעַר בָּעַסְטָעָר שְׁפָרְוָךְ
אוֹזְן דַּי גְּרָעָטָטָע קְלָלָעָע. נָאָר נִיּוֹתָו מָאָךְ, אַזְּן אַיךְ בֵּין שְׁוִין אַזְּן
אַלְטָגְּגָעָבָאָסָן בְּרוּוֹטָל — שְׁוּוֹעָר צָוָם שְׁנֵיְידָן אַזְּן הָאָרָט צָוָם קִיּוּן...
אי, וווען אַיךְ הָאָב מִיר אַבְּעָר אַיְצָטּ מִינְעָן אַלְעָר בָּאָסְ-צִיּוֹנָר, גָּשָׁאָלָטָן
וְאַלְטָאַיר ? עַס וְאַלְטָאַיר אַלְעָר אַזְּן וּוּיְעָר טָאָטָנָס-טָאָטָנָס-טָאָטָנָס-
טָאָטָן אַרְיוֹן ! ...

קוני לעמל און קאמפאנַי

ווען די צוויי אנטיסעמיטון, קוני און לעמל, זייןען אונגעקומען
איין שטאטס און אָרְנוֹנָטֶר פֿוּן דער באָן, האָבָן זיך באָלֵד גענומען
אויסמאָרבָּעָטָן פֿלענער פֿאָר זיער פֿראָפָּאָנָאנְדָּע.

ערשטענס — האָט קוני דערקלערט — מוֹן מיר וויסן, וויפּוֹל
איידן עס געפִּינְעָן זיך דא אַין שטאטס, מיר מוֹן קְרִינוֹן אַ טַּלְעַפְּאָזָן
בּוֹהָן, די געמען ווועלַן אַונְזָן אַלְעַ דערצְיָילַן.

הער לעמל האָט געבראָכָט אַ טַּלְעַפְּאָזָן-בּוֹן.

הער קוני האָט פֿאָרוֹזִיכְטִיךְ גענומען מישן בלְאָט נאָך בּלְאָט, ביַו
ער האָט מיט כּעַס אַ ווֹאָרָף געטָאן דָּאס בּוֹך אָוּפְּן דִּיל:

צום טוֹפְּלַן, קְיַין אַיְוֹן אִידְישֶׁר נָאָמָעָן נִיטָּא, זָאָל דָּאס מעַנִּי
לְעַר זַיְוָן, אַז זַיְוָן האָבָן דָּא אָפְּגָעָטָן זַיְעָרָע אִידְישֶׁר פֿוֹילָע שְׂטָס, גַּעַד
בִּיטָּן די געמען אָדָעָר זַיך גַּאֲרָאָסְמִילְוִיטָּ ?

לעמל האָט זיך אַ דְּרִיְוָן גַּעַטָּן מיט אַיְוֹן האָט אַ וּוֹאנְצָע אַוָּן
מיט דער צוּווֹיטָר אַ וּוֹיְשָׁ גַּעַטָּן זיך דעם פֿלִיךְ:
הער קוני, אַיך האָבָן אַ פֿלאָן, לאָמֶר אַדוּוּרָטִיוֹן אַיְוֹן די
צִיּוֹתְּנוֹגָעָן, אַז מיר דָאָרְפָּן האָבָן איידן, אַז זַיְוָן ווּעַלְן אַלְיָוָן קוֹטָעָן
צַו אַוָּן.

טְפּוֹן, דו נָאָרִישֶׁר קָרְלַן — האָט קוני אוֹוָף אַים זיך צַעַד
שְׁרוּעָן, — מיר מוֹן אָרְבָּעָטָן פֿערְזָעַלְעַךְ, קְומְסָטו אַזְנַן דו ווּילְסָט
אָרוֹיסְגָּעָבָן די איידן אָנוֹנָעָר מִיסְיָעָ... אָבָעָר זַוְּצָן מִיט פֿאָרְלִינְגְּטָעָ העַנְטָ
קָאנְגָעָן מיר אוֹוָיך נִיטָּ. מיר מוֹן דָּא גַּעַפְּינְעָן די איידן ! לְאַמְּרִיך זיך
אָרוֹיסְלָאָזָן אִיבָּעָר די נָאָסָן, זָוָכָן, אַיְוֹן די קְרָאָמָעָן, אוֹוָף די שְׁילְדָעָן,
mir מוֹן גַּעַפְּינְעָן עַטְלָעָכָע אַיְדָן.

בִּידְעָה האָבָן שְׁפָאָצְרָטָן פֿוּן קְרָאָם צַו קְרָאָם, פֿוּן שְׁוִינְקָן צַו שְׁוִינְקָן,
געַפְּקָט אַיְוֹן די פֿנִּימְעָר, אוֹוָף די שְׁילְדָעָן, אִבָּעָר אַן דָּרְפָּלָגָן.
אַיְוֹן שְׁוִינְקָן, זִיכְנִידָק בּוּי אַ קְרִינוֹל בִּיר, טוֹט קוני אַ פֿרָעָג
איינְגָעָם פֿוּן די באָטְרוֹנְקָעָנָע אַרְוּם טִיש :

זָאנְג מִיר, דו קָרְלַן, ווֹאוֹ קָאָן מַעַן דָּא קְרִינוֹן אַ איידן ?
איידן ? — האָט דער באָטְרוֹנְקָעָנָע אִיבָּעָרְעָגָעָט — איידן ?
וּאָס אַיְוֹן דָּאס פֿאָר אַ זָּאָר, צום טְרִינְקָעָן, אָדָעָר צַוְּעָן ?....

— ס'איו איז מעדייזן — האט שווין קוני געשפאסט פונם באַ
טראונטנען — מיר דארפּן דאָס האָבן צו אונזערע אַ קריינֶק.
עם האָט זיך אַריינגעמעישט אַ צוֹויטער אַרום טישל אָוּן זיך אַפְּ
גערופּן :

— אַ אִידֵן דארפּט אַיר ? אַ אִידֵן ?

— יָא, יָא, — האָט קוני, זיך געננטער צונגרוסט צו אַים —
אַ אִידֵן דארפּט אַיך, אַויב ס'איו פָּאַרְפּן אַסְאָך, אַיְן נַאֲדָבּעָס. —
קוני האָט אַים אַנְגַּעַנוּמוּן פָּאָר אַ אִידֵן. זיינָע אַוְיָן האָבן
זיך צְעַבְּלִיכּעַט, פָּאָר אַים אַיְזָ שְׁוִין גַּעַשְׁטָאנְגָּן אַ בְּילָה, וַיְיָ אַזְוִי
עד וועט דאָס באַשְׁרַיְבָּן אַיְזָ זְיוּן צִוְּתָוּנָג, זְיוּן אַזְוִי ער האָט גַּעַטְרָפּן
אַ אִידֵן אַיְן שְׁיוֹנָק, וּוּלְכָעָר האָט גַּעַטְרָקָעָן וּוּיָן גַּעַטְשָׁטָמָט מִיטּ בְּלָטָם,
וַיְיָ אַזְוִי דער אַיך, האָט אַים דַּעֲצִילָט פּוֹנוֹאַנְגָּן ער מאַכְּטָמָט גַּלְּטָמָט,
וַיְיָ אַזְוִי דער אַיך אַיְזָ אַ באַלְשָׁעוּזָק, אָוּן אַ קָּאָפִיטָאַלְיָסָט... זְיוּן פָּאַנְּ.

דער באַטְרָוְנְקָעָר האָט אַ סְלָאָפּ גַּעַטָּאָן אַיְן טִישָׁ :

— אַיְן וַיְיָ אַזְוִי זַעַט אַוְיָס אַ אִיד ? וּוּאָס אַיְזָ דַּאָס פָּאָר אַ
בָּאַשְׁעַפְעַנְיִישׁ ?

— אַ אִיד — האָט לְעַמֵּל אַים גַּעַנוּטוּן דַּעֲרָקְלָעָרָן — אַיְן אַ
מעַנְטָשׁ, וַיְיָ אַלְעָ מַעַנְטָשׁן, נַאֲר — מִמּוֹ אַים מַאֲכָן פָּאָר אַוְיָס
מעַנְטָשׁ, וּוּיְל — פָּאַרְשִׁיטִים ?

— גַּוט ! — האָט דער שִׁיקְעָר אַוְיסְגָּרוּפּן — גַּיבּ מִיר נַאֲדָבּעָס
אַ בַּיר וּוּלְ אַיך וּוּרָן אַוְיָס מַעַנְטָשׁ, וּוּיְל אַנְגָּדָעָר מַעַנְטָשׁ בֵּין אַיך
שְׁוִין.

הער קוני האָט זיך מִיטּ קָאָס אַ הוּבּ גַּעַטָּאָן :
— קָומָ, לְעַמֵּל, מִיר מַוּזָּן זַעַן, פּוֹנוֹאַנְגָּן אַנְצְּוּפְּאַנְגָּן אַונְזָעָר
אַרְבָּעָט.

— אַיך האָבּ אַ גַּוְטָן אַיְנְפָאָל — האָט לְעַמֵּל זיך אַ פָּאַטְשׁ
גַּעַטָּאָן אַיְכָרָן פְּלִיךְ — לְאַמְּרִיר בְּעַטְנָ אַוְנוּזָר „פִּירָעָר“, ער זַאֲל
אוֹנוֹ דַּא אַרְיָנְשִׁיקָן אַבְּיָס אִידֵן פּוֹן דַּי פְּלָעַצְעָר וּוֹאָוּ מַהְאַלְט
זְיוּן אַרְוִוִּישִׁיקָן, וּוּלְאָן מִיר זיך גַּלְּיָיך קָאנְגָּן גַּעַמְעָן צוֹ דַּעַר
אַרְבָּעָט.

— דַּו בִּיסְטָ אַ דַּוְמָעָר פְּרָאַל — האָט קוני אַים אַ רִים גַּעַטָּאָן
פָּאָר אַ וּוּאַנְצָעָ — אַוְיבּ דַּעַר „פִּירָעָר“ וּוּטָ אַוְנוֹ דַּאָרְפּן צְוַשְׁטָעָלְן
דוֹ פָּאַרְדָּאַמְטָע יְוָדָן, וּוּלְאָן מִיר דַּאֲךְ אַונְזָעָר בְּאַלְוִוְוָנָגָן נִיטּ קָרִינָן ...

קוני און ליעל זיינען שווין א היבש בסיל פארצ'ויפלט אווועש שלאָפַן. אינמייטן נאכט האט זיך קוני אויפגעבעאָפַט און אויפגעז ווועט זיין פרינט ליעל:

— איך האָב א גאלדערנעט געדאנק, ליעל. — קוני האט זיך צונגעעצט אויפֿן דאנד פונם בעט בי ליעטְלָען און אים גענומען דערקלערן:

— איך האָב א גאלדערנעט איינפֿאל, וואָס ווועט אונז דער-הויבּן צו דער העכסטער הוֹך. — איך האָט אויַסגעאלצעט זיין אונן, זיך גענומען קראָצָן אַין פְּרִיד:

— וואָס? וואָס אַזוְינֵס, הער קוני? הער קוני איז געווען אויסער זיך פּוֹן פְּרִיד, ער האט מיט באָגִוִּיסטערונג אַ כָּאָפּ גַּעֲטָן אַ בְּלִיּוּפֶדֶרֶר, גענומען דערקלערן אַון פָּאַרְצִיְיכְעַנְעַן:

— איך, וועל דָא אַין שטאמַט עפְּנַעַן אַ צִיטְוֹנָג, וואָס ווועט דינען פָּאָר דִּי אַרְיעָר, אַון דָו — דָו ווועט זיין... אַיך אַון עפְּנַעַן אַ אַידִיש גַּעֲשַׁפְּט.

— אַכְּבָּר אַיך בֵּין דָאָר אַ רִיְּנָאָר אַרְיעָר, — האט ליעל גע-נוּמָעַן אַרְגּוּמָעַנְטִירָן — ווי אַזְוִי ווועט מען מִיר קָאנָעַן אַנְגָּעַמָּעַן פָּאָר אַ אַידָן?

— דָאָס מַאְכַּט נִיט — האט קוני אַים באָרוֹאַיקְט — צו דִינְעַן ווֹאנְצָעַס ווועסְטוּ זיך לאָזָן ווֹאָסְטָן אַ בָּאָרֶד, אַוְיָף דִין פְּלִיךְ, ווועסְטוּ אַזְנוּן, זיינָעַן גַּעֲוָאָקָסָן אַידִישָׁע האָר... אַון דָו ווועט זיין אַיך... — נוּ, מִילְיאָע, — האט קוני זיך גַּעֲלַעַט אַזְמָוּט — פָּאָר מִין פְּלִיכְט, בֵּין אַיך גַּרְיוֹת צו זיין אַפְּלִיעָע אַיך.

— אַיז אַיצְט הָעָר — האט קוני פָּאַרְצִיְיכְעַט זיין פְּלָאָן. מִיר וועלן עפְּנַעַן, ס'הייסְט, דָו ווועט עפְּנַעַן אַידִישָׁע קָראָם אַון גַּע-מען שנִירָן דִי פְּרִיזָן, — קָאנְקוּרִירָן מִיט דִי אַנְדָרָעָר גַּע-שְׁעַפְּטָן אַין שטאמַט, פָּאַרְשְׁטִיסְט? — האט קוני זיך גַּעֲלַעַט אַיבָּעָר דָעַר פְּשָׁעַנָּע — עַרְשָׁתָנָס, וועלן מִיר טָאָן גַּעֲשַׁפְּט אַון מַאְכָּן גַּעַלְתָּ פּוֹן דָעַר קָראָם. אַון דִי חַוְּפְּטָאָךְ: אַין מִין צִיטְוֹנָג אַון אוֹיָף דָעַר רָאָדְיאָ, וועל אַיך קָאנָעַן זָאָנוּן אלְעָטָג, אַז אַידָן האָבָן פָּאָר-פְּלוּצָט דִי שטאמַט, שנִירָן פְּרִיזָן אַון ווַילְן דָוָינִירָן אלְעָטָג. אַיך וועל מַאְכָּן דִי גַּרְעָסְטָעָ קָעָפָ: „אַיך — אַיז גַּעַלְט, אַיך — אַיז

שאנקוריינע, איד — איז רעוואָלּוצִיעַ... פֿאַרְשְׁטִיסֶט? פֿרְיַידְרַיךְ ווּעַל
איך אַרְגָּנָזִינְיָרָן אֵין מֵיָּן צִיּוֹנוֹג דִּי קְרֻעְמָעַר שָׁעַן דַּיְוָן — יְוָדָעַ...
דָּעֲגָאָךְ ווּעַל אַיךְ קְומַעַן אוֹיָף דָּעַר רָאְדִּיא אָוָן זָאנָן, אָז דַּו יְוָדָעַ
נִיסְטַ נִיטַ קִיּוֹן מַאֲסַ אָוָן קִיּוֹן וּוֹאָגַן, דַּו בִּיסְטַ אַ שְׂוּוֹנְדָלָעַר, פֿאַרְשְׁטִיסֶט
שְׁטִיסֶט? דַּאֲזַן, ווּלְעַן זַיְדַּי מַאֲסַן אַ שְׂוּוֹנְדָלָעַר, פֿאַרְשְׁטִיסֶט?
שְׁרַיּוּן: "דוֹ פֿאַרְדָּאַמְּטָעַר יְוָדָעַ! אָוָן אַלְעַ ווּלְעַן זַיְדַּי אַרְגָּנָזִינְיָרָן
שָׁעַן דַּיְגַּטְ פֿאַרְפְּלוֹכְטָעַ יְוָדַן...
לְעַמְלַ הַאֲטַ אָזְוַי נַדְךְ נִיטַ גַּעֲקָנָט בְּאָנָעָמָעַן אָוָן גַּעֲנוּמָעַן שְׁמָטָמָר
לְעַן:

— אַבְּעַדְרַיךְ — — ?
— דַּאֲזַן — הַאֲטַ קָנוֹן זַיְדַּי גַּעֲנָלָעַט אַיְבָּעָרָן בְּיִיכְלָ — ווּלְעַן מַיר
דָּעְרוּוֹיְלָ פֿאַרְשְׁפְּרִוְתָן אַוְנוֹעָרָן רָאְסְנְטָעָרְיוּעָ, אַוְנוֹעָרָן פֿרְאַגְּרָאַטָן אָוָן
אָזְוַי אַרְוּם ווּלְעַן מִיר אַרְיִינְקָרִינְגָן דַּאֲסַ פְּאַלְקָ אָוָן ווּלְעַן דָּעְרוּהָבוֹן.
אָוָן עַטְלָעַכְעַט טָעַג אַרְוּם אָיָן שְׂוִין אַיְבָּעָרָן שְׁטָמָטָן גַּעֲוָעַן פֿאַרְדָּ
שְׁפְּרִוִּית צְוַיְיַי פְּלָאַקָּאַטָּן: אַיְינָעָן אָיָן בְּרוּנִעָן פֿאַרְבָּ ווּלְעַן אָן אַנְטִיסֶטָעָר
מִיטְוִישָׁעָ צִיּוֹנוֹג; אָ צְוַיְוִיטָעָ: אָיָן בְּלוּיָּעָן פֿאַרְבָּ, ווּלְעַן אָ אַידִּישָׁן
דָּעְפְּאַרְטְּמָעָנָט סְטָאָר.
דָּעַר "אַידִּישָׁעָר גַּעֲשַׁעַפְּטָסְמָאָן" הַאֲטַ גַּעֲלָאָזָט ווּסְזָן, אָז דָּעַר ווּעַט
פֿאַרְטְּרִיבִּין אַלְעַ קְרֻעְמָעַר אָזְנָן קְרֻעְמָלְעַד פָּוָן שְׁטָמָטָן. דִּי נַאֲצִיכִיְמָוִינָג
וּוִידָעַר הַאֲטַ גַּעַשְׁרִיעָן, אָז זַיְ ווּעַט פֿאַרְטְּרִיבִּין אַלְעַ אַיְדָן, ווּאָסַ האָבָן
זַיְדַּי אַרְיִינְגְּעָקְלִיבָן אָיָן שְׁטָמָטָן צַוְּ רְוַיְנִירָן אַלְעַ בִּרְגָּעָר.
קָנוֹן הַאֲטַ אַלְעַ טָאגְנָג גַּעַדְרוֹקָט בְּיַלְדָּרָ אָיָן זַיְן בְּלָאָטָן, ווּי טְוִוְונִי
טָעַר מַעֲנְטִשִּׁי שְׁטִיעָנָן אָיָן לְאָיָן צַוְּ קִוְּפָן בְּיַיְ דָעַט יְוָדָעָ אָיָן קְרָאָט
גַּעַנְגָנוּוּעַטָּעָ סְכוּרָעָ, אָזְנָן דָעְרְצִילָטָן, אָז דִּי אַיְדָן קְלִיְבָן זַיְדַּי צַוְּ עַפְעָעָ
גַּעַנְגָנוּוּעַטָּעָ סְכוּרָעָ, אָזְנָן דָעְרְצִילָטָן, אָז דִּי אַיְדָן קְלִיְבָן זַיְדַּי צַוְּ עַפְעָעָ
קָנוֹן גַּעַרְפָּוֹן צַוְּ פֿאַרְנִיכְטָן דַּאֲסַ אַרְגָּנָזִינְיָרָטָעָ יְוָדָנָטָם, ווּאָסַ באָרוּבָט
דִּי באָפְעַלְקְעָרָוּנָג...
איָן פֿרְיָמָאָרָגָן, ווּלְעַן לְעַמְלַ הַאֲטַ גַּעַטְרָאָפָן צַעְקָלָאַפְּטָעָ פְּעַנְצָ
טָעַר אָיָן זַיְן גַּעַשְׁעַטָּמָ, אָזְנָן גַּעַטְוּמָעָן צַוְּלוּפָן מִיטַ אַלְאָן צַוְּמָחָר
סְוָנִי.
— סְאָיָן גַּוְטָ — הַאֲטַ קָנוֹן זַיְדַּי גַּעַפְרִוִּיטָ, — דַּאֲסַ באָאוּוִוִּיטָ,
אָז מֵיָּן פְּלָאָן אַרְבָּעָט אַוְיְסְגְּעַצְיְוִינְטָ, עַמְ אָיָן שְׂוִין פֿאַרְאָן אַ באָאוּעָנוּנָג
וּוּאָסַ קָעָן בְּרַעֲכָן פְּעַנְצָטָעָר... פִּינִי!
קָנוֹן הַאֲטַ נַּאֲךְ שְׁטָאַרְקָעָר גַּעַנְוּמָעָן קְלָאָפָן טְרָעְוָאָגָעָן דָוָרָךְ דָעַר

צייטונג, דורך דער ראדיאָ, צו געווונגען דאס פאַלְקֶן דֵי אִידָּן,
וואָס ניבָן נִיטְּ קִין וּוֹאָגְ אָוָן קִין מַאֲסָ... אָוָן רֹאַינְרָן דֵי גָּאנְצָעַ
שְׁפָאָטָן.

איין אָוָונְטָ אִיזְּ לְעַמְּלָאָרְיָהָן עַפְּאָלְןָן אִין קוֹנִים גַּהֲיִמְעָן קוֹוָאָרְ-

טִירָ, קוֹיָם אַ לְּעַבְּדִיקָעָרָ : — גַּעַוְאָלְדָן — הָאָטָּ עַר זַוְּרָ גַּעַהְאָלְטָן בֵּי דֵי זַיְתָן — סְ'אָין
דָּאָךְ אַ לְּעַבְּנָסְ-גַּעַפְּאָרָ צַוְּזַיְן אַ יְוָדָעָ... מַאֲיָזְ מִירְ דָּאָךְ בַּאַפְּאָלְןָן, גַּעַד
שְׁלָאָגָן אָוָן דֵי בָּאָרְדָּ גַּעַרְיסָן, — הָאָטָּ עַר גַּעַרְעָכָצָטָן.

— פִּוְיָן, וּוֹאָגְדָּרְבָּאָרָ — הָאָטָּ קָוְנִי גַּעַפְּוָאָלְןָן — דָּאָס בָּאָרָ
וּוֹיְזָטָן, אָזְ דֵי מַאֲסָן זַיְנָעָן שְׁוֹן פּוֹלְשָׁעָנְדִּישָׁ מִיטְ אָנוֹן...
— אָבָּעָרָ וְעָ — הָאָטָּ לְעַמְּלָאָרְיָהָן גַּעַוְוִיְזָן דֵי שִׁינְאָקָעָס אָוִוָּף זַיְנָעָן
זַיְתָן — אַ נּוֹ, פְּרוֹבָּירְ דָּוָן, זַיְ דָּוָ עַטְלָעָבָעָ טָעָג אַ יְוָדָעָ, פָּאָרוֹאָס
אַלְץ אָיךְ?

— סְ'מַאְכָטָן נִוְתָן — הָאָטָּ אִים קָוְנִי גַּעַטְרִיסָט — פָּאָר אָזְ אִיָּי
דָּעָאָלְ מַזְזָעָן לְיוֹדָן, אָוָן פָּאָרְשְׁטִיסָט בְּרוֹדְעָרְלָן, אָוָנוֹעָר „פִּירָעָר“
וּוֹעַט אָנוֹן דָּעָרְהָוִיבָן פָּאָר דָּעָרְ הַיְּלִיקָעָר מִיסְיָעָ...
אַיְוָנְמָאָלְ אִין אַ מִּיטְזְנְאָכָטָן הָאָטָּ אַ בָּאָנְדָעָ אַוְיְפְּנָהָעָצָטָעָ בְּרִינְגָעָר
בָּאַשְׁלָאָסָן צַוְּ קִידְרָעָפָן דָּעָם יְוָדָעָ אָוָן אִים אַנְלְעָרְנָעָן.

מְהָאָטָן גַּעַפְּאָקָטָן לְעַמְּלָעָן אִין קָרָאָם, גַּעַבְּוָנְדָן הָעָנָטָן אָוָן פִּסְ, אָוָן
אִים גַּעַנוּמָעָן פִּוְןְ הַיְּנָעָרָן שְׁפָאָטָם.

וּוֹעַן הָעָרָ לְעַמְּלָאָט דָּרְזָעָן, אָזְ דֵי שְׁפִילָן אָזְ פָּאָר טִיוּוֹלָן, אָוָן
דָּאָ פְּרִינְגָטָן מַעַן אִים, וּוֹפִילָן אִידָּן עַס זַיְנָעָן נַאֲדָפָן אִין שְׁפָאָטָם?
הָאָטָן עַר גַּעַנוּמָעָן שְׁטָמָאָלָעָן : בְּרִינְגָעָט אַחֲהָעָר הָעָרָ קָוְנִי, פָּוָן דָּעָר
נַאֲצִיְּצִיְּטָוָנָגָג, עַר וּוֹעַט אַיְיךְ אַלְץ דָּרְצִיְּוָלָן, הָאָטָן עַר גַּעַנוּמָעָן שְׁרִיְעָן
מִיטְ זַיְנָעָן לְעַטְעָטָ קְוִיכָּעָס : — אַיְיךְ בֵּין נִיטְ קִין יְוָדָעָ, אַיְיךְ בֵּין
אַ רְיִינְגָרְ אַרְיָעָר !

— וּוֹאָס ? — הָאָבָּן אַלְעָ אַוְסְגָּעָשְׁרִיעָן צְעַטְוָלְטָן, שְׁטִיעָנְדִּישָׁ
נְרִיְיטָן צַוְּרִיְיסָן אִים. עַטְלָעָכָעָ פָּוָן זַיְנָעָן גַּעַלְאָפָן אָוָן גַּעַבְּרָאָכָטָן
דָּעָם הָעָרָ קָוְנִי. אָבָּעָרָ עַר הָאָטָן פָּאָרְגָּעָזָעָט זַיְן שְׁפִילָן :
— עַר אָיוֹן נִיטְ קִין אַרְיָעָר, נַאֲרָ אַ יְוָדָעָ אִיזְ עַר — הָאָטָן קָוְנִי
גַּעַשְׁרִיעָן אָוִוָּף זַיְן פְּרִיְינְטָן לְעַמְּלָעָן.

לְעַמְּלָאָטָן פָּאָרְצִוְיְוִיפְּלָטָן גַּעַוְאָלְדָעְוָוָעָט :
— רָאָטָעְוָעָ מִיךְ, בְּרוֹדְעָרָן; אַיְיךְ בֵּין דָּאָךְ אַ רְיִינְגָרְ אַרְיָעָר, דָּוָן
הָאָסָטָן דָּאָךְ מִיר גַּהֲיִסְן זַיְן אַ יְוָדָעָ צּוּלִיבָן אָוָנוֹעָרְ מִסְיָעָ!...

קוני האט זיך בײַן צענערין :
 — אט דאס איז א יודע, צו ראטטעווען זיך פון טויט איז ער
 גרייט זיך אפֿצואוואָרְפֵּן פון זיין אידישן שטאמ...
 לעמַעל האט פֿאַרְצְּזָוִיְּפֵּלֶט גַּשְׁרִיעִין :
 — אַבָּעָר בְּרוֹדָעָר מִינָּעָר, וּוּ דְרָאָלָאָטוּ מִיר, דִּין שְׂוֹטָעָפּ, צו
 ווּרְעָן אָוְמָגָנְעָרָאָכְט ? דַּו וּוּעָטְדַּךְ זַיְן אֲבָרְעָרְדָּעָר !
 הָעָרְ לְעַמְּעַל האט זַיְן גַּעַנְוּמָעְן דְּרָעְצְּיָלוּן דַּי גַּאנְצָעְ גַּעַשְׁיכְּטָעּ, וּוּ
 ער מִיט קָנוּן זַיְן גַּעַנְוּמָעְן אַיְן שְׁטָאָט אָוּן וּוּאָס זַיְן הָאָבָּן גַּעַטָּאָן.
 דָּעָר אַוְיפְּגַּעַרְיִצְּטָעָר אַוְילָעָם אַרְוֹם האט זַיְן צְוְטִילָּט אַיְן צְוּוִי
 לאָגָנָעָן, אַיְן דָּעָר צִיְּטָה, וּוּאָס קָנוּנָם פְּרִיאַנְטָהָאָבָּן גַּעַרְיָסָן דַּי סְלִירָ
 דָּעָר פּוּן לְעַמְּלָעָן אַוְוּפּ שְׁטִיקְלָעָךְ פָּאָר מַאֲטָאָנָעָם הָאָבָּן לְעַמְּלָעָם
 פְּרִיאַנְטָהָאָבָּן שְׁטִיקְלָעָךְ סְלִידָעָר פּוּן קָנוּן.
 וּוּן בִּיְדָע זַיְנָעָן גַּעַבְּלִיבָּן שְׁמַיְן מַוְתָּעָרְנָאָלָעָט אַיְן דָּעָר
 אַוְילָעָם פְּלָוְצְּלָוְנָג אַיְבָּעְרְצִיגְט גַּעַוְאָרָן .. אָז בִּיְדָע זַיְנָעָן דַּי רַיכְטִיסָע
 אַנְטִיסְעָמִיטָן אָוּן זַיְן קָומָט אֲנַלְּיְכָעָר פָּסָק !
 פּוּן יַעֲנָעָר נַאֲכָת הָאָבָּן קָנוּן אָוּן לְעַמְּלָעָ, נִיט גַּזְוָכָת מַעַרְפִּין
 אַיְדָן — הַוּוּן הָאָבָּן זַיְן גַּעַזְוָכָת, הַוּוּן ! ... וּוּיְל אַפְּגַּעַשְׁמִיסְעָנָע אָוּן
 נַאֲקָעָטָעָהָאָט מַעַן זַיְן אַרְוִוְגַּעְטְּרִיבָּן פּוּן שְׁטָאָט !

מִקָּאֹן דַּי ווּעֶלֶת נִיט אֲוִיסְגֶּלְיוֹן!

(א) חַאנְגָּלָאָג פֿוֹו אַ בָּאַס)

מִקָּאֹן נִיט אֲוִיסְגֶּלְיוֹן אַ ווּעֶלֶת. סְפִּיאָן פָּאַרְפָּאַלְן. גָּאַט הָאָט
אָזְוֵי גַּעַמְאָכְט, מִיסְטָאָמָע דָּאָרָף אָזְוֵי זַיְן.

אָט, צָוֵם בִּיּוֹשְׁפִּיּוֹן, הָאָב אַיְךְ לִיב, „פְּרֻעָנְטְּשִׁיְּפָרָאֵיר פָּאַטְּעִיטְּאָס“,
אָזְוֵי וּוּגַעַחַקְטָעַ לְעַבְעָר. אָוֹן אַיְרָ ? — אַיְרָ הָאָט דָּאָס אָזְוֵי לִיב ?
וּוּלְזַן מִיר גַּעַמְעַן אָזְן אַנְדָּרָעָר פָּאַרְגְּלִיּוֹן : אַיְךְ הָאָט צָוֵם פָּאָרָן מִיט
מִיּוֹן מַאְשִׁין, דָּאָס בְּעַנְצְּטָעַר צְעַפְנַט, אָוֹן — וּוּאָס ? אַיְרָ הָאָט דָּאָס
אָזְוֵי לִיב ? זַעַן נָאָר וּוּאָס וּוּלְזַן זַעַן פּוֹנְקָט דָּאָס, וּוּאָס יַעַנְעָר
הָאָט. אַיְינְעָרָהָט שִׁיךְ מִיט קָאַלְאָשָׁן, אַ צְוַיְוִיטָעָר — הַיְנְעָרְאָוִוִּין,
אָזְוֵי וּוּאָס גָּאַט גִּיט, דָּאָס הָאָט מַעַן !

אָט, לְעַמְאָשָׁל, נָעֵם אַיְךְ אַרְנוֹנָטָר בַּיּוֹנְיָעָן אַרְבָּעָטָר אַ הַאַלְבָּעָ
פָּעָנִי. וּוּאָס אַיְוָן אַ הַאַלְבָּעָפָעָנִי ? קַעַנְתָּ אַיְרָ נַעַבְנָן אַ הַאַלְבָּעָפָעָנִי,
אָזְ אַרְיְמָאָן ? נַיְן, אַ הַאַלְבָּעָפָעָנִי אַיְוָן נַאֲרָנִישָׁת. בַּיּוֹ מִיר אַבְעָר
הַאַלְבָּעָפָעָנִי — אַיְרָ הָאָט אַ בְּאַגְּרִיףְוּ וּוּאָס דָּאָס מִינְיָט ?
אַיְךְ הָאָב פִּיר הַוּנְדָרָט שְׂטִיכְ-אַרְבָּעָטָר. אַ הַאַלְבָּעָפָעָנִי פּוֹן
אַ דָּאוֹן, יַעֲדָרָר אַרְבָּעָטָר מַאְכָט צְוֹאַנְצִיגְדָּאָזָן אַ טָּאגְן, דָּאָס אַיְוָן
10 סְעַנְטָט, פּוֹן אַיְינָעָם, פִּיר הַוּנְדָרָט 10 סְעַנְטִיקָעָן אַ טָּאגְן, אַיְוָן 40
דָּאַלְאָר, אַיְוָה דָעָר וּוּאָר בְּאַטְרָעָפָט דָּאָס אָזְוֵי גַּרְוִוִּס ? פְּלַאֲרָעָנָם !
פְּלַאֲרָעָנָם ! נִיבְנָאָר אַ בְּאַרְעָכָן וּוּפְיָוִיל סְיוּעָט בְּאַטְרָעָפָן דַּי סְוּמָעָ פּוֹן
דָעָר רַעַדְאָקָשָׁן, וּוּאָס אַיְךְ גַּיְיָ מַאְכָן ?

יָאָ, יָאָ, אַיְרָ זַיְןָט נִיט קִיּוֹן בִּיּוֹנְסָמָן קָאנְט אַיְרָ דָּאָס נִיט בַּאָר
רַעַבְנָעָן, אַיְן בִּיּוֹנְסָמָן זַיְקָאָלָאָן, דָאָכָט זַיְד אַיְינְיָוְנִיקְוִיט,
אַיְךְ וּוּלְזַעַן אַזְוֵי דַי וּוּאַדְ-הָעָנָט זַעַלְזַן אַרְבָּעָטָן נַאָר 15 מִינְוֹת. וּוּאָס אַיְוָן
15 מִינְוֹת ? אָט גִּיט זַיְד אַ שְׁטָעָל אַפְּ דַי סָאָבָוּעָי אָזְן מִזְיָּצָט 15 מִיד
נוֹט אָזְן 20, זַעַט עַמְצָין אַיְינְפָּאָלָן צַוְּ בַּעַטְנָן בַּיּוֹ דָעָר בְּאַזְקָאָמְפָאָנִי
דָעָרְפָּאָר בְּאַצְצָלָט ? נַיְן.

וּוּאָס זַעַט אַיְרָ ? „טָאָים אַיְוָן מַאְנִי ?“ אַבְעָר וּוּזַעַן אַיְוָן דָּאָס גַּעַד
רַעַדְטָן גַּעַוּוֹאָרָן, וּוּעַן כְּהָאָב זַעַכְצִיגְן וּוּאַדְ-הָעָנָט, מְאַרְבָּעָט נַאָר דַי
15 מִינְוֹת, זַעַכְצִיגְן 15 מִינְוֹת גַּעַנְגַּע אַיְוָן צַוְּזָעָמָן 15 שָׁאָ, 15 שָׁאָ צַוְּ

צוווי און צוואנץיג טענט. איז אזי גרויס וו — פלארענס! פלאַז רענס! דו האסט שווין צווזאמעגערכנט דאס פרייערדיינע? וויפיל וועט באטרעפֿן די 15 מינוטיקע פון די ואָך-הענט.

אייר פארשטייט, אין ביזנען, איז מ'עבט אן חשבוּן, שטארבט מען, וו מיין פארטנער זאגט — אָן אַאנקנְכִּיבֶּל...

נאָכָּאַלְעָמָעָן זיינט אייר דאָך ניט קיון נאָה. אייר ארבעט דאָך שווין פֿאָר מֵיר אַרְוָם צוועלהָא יאָר. ווֹ מיינט אַיר, איז דָּאָם ניט סִין כוֹצָּפָּעָן פֿוֹן אַיְעָר יוֹנִיאָן צוֹ פֿאָרְלָאַנְגָּעָן פֿוֹן מֵיר עַקְסְּטָרָאָס פֿאָר אַוּוֹרָה טָאָים? אַיְרָת דאָך אַלְיָין צוֹנְגָּבָן, אָז ווֹעָן עַס סְקָומָט פֿאָרְנָאַכָּט הָאָט אייר שווין סִין קוּוִיךְ צוֹ כָּאָפָּן דָּעַם אַטָּעַם. פֿאָר די אוֹינָן שׂוֹוְינְדָּלָט שׂוֹוִן, די אַרבעט הָאָט שווין סִין סָאָם ניט, איז וְאַל אַיד אַיְךְ נאָך צָאָן דָּעַרְפָּאָר מֵער ווֹ אַיְן דָּעַרְפָּרִי, ווֹעָן מְאַרבעט מִיט קוֹישָׁעַק, מִיט קוּוִיךְ, מִיט אַפְּעַטְיָה? ...

שָׁאָט, אַיְךְ הָאָב פֿאָר אַיְיךְ אַ פֿלָּאן, לאָמִיר אַפְּשָׁאָפָּן דָּעַם אַוּוֹרָה טָאָים, קָומָט אַרְיָין מִיט אַצְּוֹוִי שָׁאַפְּרָיְעָר אָזָן פֿאָטָעָר אַז אַיְסָעָק ... ווֻעַט די וְנוֹאָזָן ניט צוֹוְינְגָּעָן אַיְיךְ צוֹ מְאַנְגָּעָן פֿאָר אַוּוֹרְטָאָים ...

פֿאָרְשָׁטְיִיט, סְאָיָן אַז אַרְוִוְנְגָּעוֹוֹאַרְפָּעָנָעָן אַרְבָּעָט צוֹ וְוּלְּן אַיְבָּרָהָמָּכָּן דִּי וְוּלְּטָה, אָזָן מְקָאָן טָאָקָעָן ניט אַלְעָמָעָן צוֹפְּרִידְנְשָׁטָעָן. ווֹאָס דָּאַרְפָּט אייר מֵער, אַיְךְ הָאָב לִיב לְעַקְוּוֹאָד פֿאָרְן וְוַיְנְטָהָר, אָז אַיְךְ בֵּין אַיְן לְעַקְוּוֹאָד, וְעַיְךְ דָּעַם שָׁאָפְּ וְיַדְרָאָקְטָה דָּאָךְ פֿאָרְאַיְאָרָן, אַיְךְ ניט לְאָזָן אַשְׁאָפְּ אַוְוֹחָפְּ הָעֲפָקָעָר. אַיְרָנְדִּינְקָט דָּאָךְ פֿאָרְאַיְאָרָן, אַיְךְ הָאָב נָאָר גְּעוֹוָאָלָט נָאָכְגָּבָן מִיןָן וְוַיְבָּסְמָעָשָׂגָּאָס אָזָן פֿאָרְן מִיט אַיְרָאַיְיךְ אַיְנְלָאָרְדָּא, אָזָן גְּעוֹוָאָרָן דָּעַרְסִימְדָּאָזָן סְטוּרִים. אַיְרָהָאָט דָּאָם אַזְּוִי גְּנְדָּרְפָּט וְעַיְךְ אַיְךְ קָאָפְּ-זָוִוִּיטִים. אַיְרָוּוּסְטָה וְוַאֲסָמָּה מֵיר הָאָט דָּאָם גְּנְקָאָסָט די גְּנְשִׁיכְטָעָן פֿלָּאַרְעָנָס! וְוַיְפִילְהָאָט מֵיר גְּנְקָאָסָט דָּעַרְסִימְדָּאָזָן סְטוּרִים? ...

אַנְטָקָעָן דָּעַם זָאָג אַיְךְ טָאָקָעָן, אַיְךְ הָאָב לִיב לְעַקְוּוֹאָד, מִין וְוַיְבָּסְמָעָשָׂגָּאָס אַפְּלָאָזָן פֿלָּאַרְיוֹדָא בְּאַטְשָׁ שִׁים אַיְרָהָאָט וְיַדְרָאָקְטָה אַיְן דִּי הִינְטְּרָעִיסָּם, סְאָן מַעַן אַיְרָ פֿוֹן דָּעַם ניט אַפְּרִירָסָן. הַאַלְעָוָאָי, זָאָג אַיְיךְ, רַעַדְתָּ זָוָן מֵיר אַזְּוִיפָּל, וְוַיְפִילְהָזָוָן רַעַדְתָּ פֿוֹן די הִינְטָה.

נוֹ, מִינְט אַיְרָ, אָז אַיְךְ דִּינְגָּזָק מִיט אַיְרָ. פֿאָרְפָּאָלָן. אַיְךְ וְוַיְסָ, אַיְךְ סְאָן ניט אַיְבָּרְמָאָכָּן דִּי וְוּלְּטָה. טְקָאָן ניט אַלְיָ אַוְיְסְנְלִיְּבָן. אַ מאָן אַיְזָאָ מאָן, אָזָן אַ הוֹנְט — אַיְזָאָ הוֹנְט.

יא, איך זאג דאס אנטקען דעם, מ'דארף ניט זיין „סטאבערן“, קיין אSSHאנס גלייך איך ניט. און ווערט מר ניט קיין כאכען. איך געטט מײַנע ווערטער און דרייט זוי איבער, איך זאג, איז א האלבע פעני איז גארנט און צוֹזעמען איז דאס א גרויסע סומע, פאָרשטייט איד מיר שוין איזו, און דרייט אois פון מאַגען ווערטער א גאנצן קאָרלמאָלען. איז אָרבעטער קען גארנט טאן, נאָר אלע צוֹזעמען איז דאס — א גרויסע סומע... איז וואָס? ט'אייר ווּידער סטְרִוִּיקָן?

פֿעַ, פֿעַ, אִיר מענט אִיךְ שֻׁמְעַן. אִיךְ רעדט צַ אִיךְ וְוַיַּאֲרַבְּעַתְּ?

ני גלייך אois אַ וּוּלָט, אַז מענטשן האָבן קיין סייכעל ניט! פְּלָאָרָעָנָם, פְּלָאָרָעָנָם! זוּפְיָאָל וּוּט בְּאָטְרָעָפָן, אוּבָאִיךְ זאָל נאָכְנָעָן דֵי אלע פְּאָרָעָוָנָגָעָן פָּוּן דָּער יְוִינְיאָן?

וְוָסָם? אִיךְ וְשַׂוִּין, פְּאָרָאִיאָרָן אַיז מִיר אָרוֹויָּס באָסָום פְּלָאָרִידָא, דאס יָאָר גִּוַּיט מִיר שַׂוִּין לְעִילָּוֹוָוד אַיז דָּרְעָד אָרוֹין. אַט נֵוִי מִיט אָזוּלְכָעַ בעוֹרָע אָוָן גלייך דאס אois אַ וּוּלָט. מְכַאָפֶט דָּיר בַּיּוֹם הַאָלוֹן אָוָן מְרוּיסָט דָּיר דָּעַם בֵּין פָּוּן מוֹיל. אִיךְ וּוּלָשָׁוּן אַין לְעִיקָּוֹוָוד ניט פָּאָרָן!

זאג אִיךְ אִיךְ, אוּבָאִיךְ וּוּלָשָׁוּן אִיךְ קְרִינָן אָפְּאָפְּלָעָסְמָע, וּוּט אִיר לְגַנְּזָן טִיף טִיעָר אַיז דָּרְעָד אַז אַבָּס, דִּינְקָט ניט, אַז יְעַדרָּעָר קָאָן זַיְן אַבָּס. דֵי בעוֹרָע וּוּלְכָעַ האָבן אַוְיסָגָעָטָאָכָט דֵי בָּאָנָעָן האָבן גַּעֲמִינָן, שַׂוִּין, מִדְאָרָף שַׂוִּין מַעַר ניט קַיְן פָּעָרָה, אָבָעָר אַ בָּאָן אַיז אַ בָּאָן אַז אָפָּרָעָד אַיז אָפָּרָעָד!

זיך אַז באָסָעָם ניט באָנוֹיָן, נאָסָעָר!

א הינטישע וועלט . . .

— איר האט ניט קיין הונט ? — פרענטן מיר א איד זיצנדייג איז פארק.

— ניין — זאג איך — פאר מיר איז גענג איז ס'לייפן מיר נאך מיינע באלאו בוועס און דער לַענְדֶלָאָרָה.

— אוזו — זאנט ער און רוקט זיך צו געגעטער צו מיר — וועל איך באטש מיט איך טאכע קאנען אויסריידן א ווארטן. איך זאג איז, עס איז איצט געווארן א הינטישע וועלט. אלע האדעווין הינט און אלע שרײַען: "היט איך — א הונט ניט ! . . .

— איר הערט — טומט דער איך אוייס זיין רעלל און נעמט עס אופֿן האנט — נעמיינט האב איך, איז איך וועל פאטער וווען פון די בראנספֿס און זיך אַרְיִנְקְלִיבֿן אין בראנזוויל וועל איך איך פאטער וווען פון די הינט. לאזט זיך אוייס, איז עס איז איצט גע וואָרָן אַזְאָמִין מאָדָע : מען האדעוווט הינט אין בראנספֿס זיין איז בראנזוויל, רײַיך אַדְרָעָר אָרוּם, מען פֿוֹרט זיך מיט הינטעלען.

איר זענט געווען אַמְּאָל אַוְתָּה פֿאָרָק עוֹנְנוּ ? פֿוֹן זַי אַזְּדָאָר אַפְּגָּרָעָדָט, דָּאָרָט אַלְעֵידִי אַז אַ הַוְּנָט אַזְּזִי אַז אַסְּוָאָסְטִיקָא, זַי טַשְׁעַמְבָּרְלִיאָן דָּעָר אַיְמָפְּרָעְרָאַלְיָסְטִישָׁעָר שָׁאָדָן אַז אַמְּבָּרְעָלָא.

— אוֹיֶף שְׂרִיט אַזְּן טְרִיט — וּוֹיֶזֶט ער אַז דָּעָרְבִּי —
זעט איר לְעִידִים מיט הַינְטְּלָעָר אַז פָּאָרָאוּם. אָפְּט שְׁלָעָט זיך אַזְּיך
נאָך פֿוֹן דָּעָר זַיְתָּא דַזְשָׁעָנְטָלְמָעָן. אַבְּעָר אַיר זעט נִיכְּעָר טְרָעָפֿן
אַלְעֵידִי אַז אַדְשָׁעָנְטָלְמָעָן — זַי אַלְעֵידִי אַז אַ הַוְּנָט . . . אוֹיֶף
פֿאָרָק עוֹנְנוּ קָאנְט אַיר אַזְּיך טְרָעָפֿן לְעִידִים, וּוֹסְט נִיט זַיְ פֿרִין די
הַינְטָא, גַּאֲרָדְיַה הַינְטָא זַיְ. דָּאָס הַינְטָל לוֹיְפֿט פָּאָרָאוּם, דָּרָאָפֿעָט
מִיט די פְּסָלָעָר אַזְּן, די לְעֵידִי, שְׁלָעָט זיך נַאֲך.

— אַיר הערט — נִטְּ דָּעָר אַיך אַזְּיָעָט — מען זַאנְט, אַז יַעֲדָר
הַוְּנָט האָט זיך זַיְן טָאג, אַבְּעָר אַז הַינְטָא וְאַלְעָן בַּיְּ דָעָר אַיְצְטִיקָעָר
צִוְּת אַזְּוִי לְעַבְּעָן אַטָּאג, אוֹיֶף דָעָר אַנְדָּרָעָשׂ זַי צַוְּזַאנְ :
אַ הַינְטָא מַאֲזָל . . . מִיר קָומְט אַוְתָּס נִיט אַנְדָּרָעָשׂ זַי צַוְּזַאנְ :
אַהְלָוָאָי קוֹטָט מעַן זיך אַזְּיָעָט מִיר אַזְּוִי אָום, זַי אַזְּיָעָט אַזְּנָט . . .
אַיך זַאג אַיך, זַעַן אַיך זַעַן זַיְן מִינְעָן, חַאלְט דָעָר הוֹנָט אַפְּנָן שְׁוּס,
גַּלְעַט אַים אַזְּנָט אַים, בֵּין אַיך אַים פְּשָׁטוּ מַעְסָדָן . . .
— זַעַן אַיך זַעַן ? טְאָכָע דָעָר דָעָר אַיך אַיך זַעַן . . .

געננט. מײַן לְעַנְדָּלְעִידִי, די מיסעם פִּיסְנָאָגִי, האט אַ הַוְנֵט, ווֹאָס צַעַד בַּילְט וַיֵּךְ גַּלְיוּר וַיֵּךְ דָּרְהַעֲרֵת מַעֲנְטְשָׁלְעֶכֶב טְרוּט. אַיִינְמָאָל הַאָט עַר גַּעֲפָאָקְטָא אַיְדָן, ווֹאָס אַיְזָאָרְיָוְנְגָעְטָוְמָעָן אַיְזָהְוִיז, האט עַר אִים שְׁטָאָרָךְ צְעָבִיסָן. די קִינְדָּרְלָעְךְ הַאָבָן דָּעַם הוֹנֵט אַ נָּאָמָעַן גַּעֲגָבָן "הַיְּטָלְעָר". אַטְּזָדָעַר הוֹנֵט, זָאנַג אַיךְ אַיְיךְ, קָאָן בֵּין פָּאָר 10 הַינְּטָמָ... אַוְיָפְּ דָּעַם עַרְשָׁתָן פְּלָאָר וּוְיָדָר וּוְוַיְוַיְנָט אַ דָּעְנִיטִיסְט, מִיסְטָעָר שְׁטִינְמָאָן. האט עַר אַ הַוְנֵט מִיט אַ פָּאָרְדוּסְעָנָר מַאָרְדוּעָ, אַ בּוּלְדָּאָג, ווֹי מַעַן רַופְּטָדָם. האט עַר בַּי וַיֵּךְ גַּעֲפְּוַיְעָלָט, אַז אַלְעַז ווֹאָס אַיְזָאָוְן טִישָׁ, גַּעֲהָרְטָן צַוְּאָים, שְׁלַעְפָּט עַר אַרְאָפְּ דָּעַם טִשְׁטָעָר מִוּט אַלְעַז ווֹאָס עַס שְׁטִיטִיט אַוְיָפְּ אִים אַוְן — ווֹעַן עַס לִינְגָט שְׁוִין אַוְנְטָמָרָן טִישָׁ — גַּעֲהָרְטָן דָּאָס שְׁוִין צַוְּאָים ... די קִינְדָּרְלָעְךְ הַאָבָן אַיְם אַ נָּאָמָעַן גַּעֲגָבָן "מוֹסָאָלִינִי". אַט דָּעַר הוֹנֵט, זָאנַג אַיךְ אַיְיךְ, קָאָן אַוְיָפְּעָסְן אַפְּלִיו זְוִינְגָעָ אַיִינְגָעָן הַינְּטָלְעָר ...

— נָו, ווֹאָס פָּרְעָנָט אַיר — צַעַלְאָכָט וַיֵּךְ דָּעַר אַיךְ — שְׁטִיעָן מַאְגָנוֹן-גָּאָכָט אָפְּן "סְטוּפְּ" די מִיסְעָם פִּיסְנָאָגִי מִיט דָּעַר מִיסְעָם שְׁטִינְמָאָן, אַוְן הַאָלְטָן וַיֵּךְ אַיְזָאָרְיָוְנָן. אַיִינְגָעָ זָאנְטָן : אַז אַיר הַיְּטָלְעָרָקָע אַיְזָאָר קִלוֹגְטָעָר הוֹנֵט אַיְזָאָרְיָוְנָן, טֻעהָהָתְדִּי צְוּוִיטָעָ, אַז אַזְּאָלְגָעָר הוֹנֵט וּמוֹסָאָלִינִי אַיְזָאָרְיָוְנָן ... אַיִינְמָאָל אַיְזָאָרְיָוְנָן אַ דָּרְיָעָט פָּרוּי, האט זַי וַיֵּךְ צַעַד לְאָכָט :

— ווֹאָס וּוְיִסְטָ אַיר — זָאנְטָן זַי — פָּוֹן הַינְּטָמָ, אַיךְ הַאָב אַז אַלְטָן הוֹנֵט, טְשַׁעְבָּרְלִיְּן רַופְּן מִיר אִים, אַיְזָאָר, ווֹעַן אַיר וּשְׁטָאִים, דְּיִנְמָט אַיר, אַז עַר אַיְזָאָרְלָב גַּעֲפִינְגָעָרט, קִינְמָאָל זְוִינְגָעָן, נָאָר פָּוְנְדָּעְסְּטוּוּעָן, האט עַר שְׁוִין אַיְזָאָרְזָעָר נָאָס פָּאָרוּכָט אַלְעָמָעָן לִיטְקָעָם ...

די פָּרוּי אַיְזָאָר פָּוֹן דָּעַר מִיסְעָם פִּיסְנָאָגִי קוּוּם מִוּטָן לְעַבְנָן אַנְטָלְאָפְּן. אַנוּמָלְטָן — נִיט מִיךְ דָּעַר אַיךְ אַכְּפָּפָאָר דָּעַר הַאָנָט — האט צְוַעְלִיגְּן די מִיסְעָם פִּיסְנָאָגִי גַּעֲהָרְטָן וּוְצְוּוּיְ אַיְדָן רַעְדָן, אַז טְשַׁעְמָד בָּרְלִיְּן אַיְזָאָרְלָב לְאָנְגָעָ אַוְיָוְרָן, אַוְן אַזְּאָלְגָעָר מַעְנָטָשָׁ דָּאָרָפְּ וּוְיִכְּן פָּוֹן אִים, פְּרָאוּוּטָה הַינְּטָיְשָׁע שְׁטָיָק נָאָר בִּיטְרָעָר פָּאָר די בִּידָעָ — הַיְּטָלְעָר אַוְן מוֹסָאָלִינְגָעָ.

הַאָט די מִיסְעָם פִּיסְנָאָגִי זַי וַיֵּךְ צַעַקָּאָכָט : "אַיךְ בִּיתְהַנְּטָן הַיְּטָלְעָרָקָע אַזְּאָלְגָעָר צַעַד אַפְּרָאָרָע צַעַן אַנְדָּרָעָר הַינְּטָמָ פָּאָר אַיְזָאָרְלָבָעָן".

ווען די מיסעם שטיינמאן האט דאס דערהערט פונם ערשותן פלאר, האט זי גלייך אַרְוָנֶטֶרְגֶּשֶׁרְעָן צו דער מיסעם פִּיסְנָאָנִי, אויב אַפְּפָאָרָע, מעג שוין גראדע ווערן אייער חיטלעך פָּאָרְמִין מִין מַסְאָר לִינְיִסְטָס מַאֲרְדִּיטְשָׁקָע. אייער חיטלעך אַוְיךָ אַהֲנוֹט? ער אַיְן דאָך בְּלוּזָא אַוְילְדָעָר קַפְּטָעָר מִיט וּוּאנְצָעָס...

די צוּוִי אַידָּן חַבְּבָן זַךְ צַעַלְאָכְטָן: «זָאָלָן זַיְן זַיְן אַפְּפָאָרָע אַיְנָע פָּאָר דֵּי אַנְדָּרָע. מִיר רַעֲדָן פָּוּן פָּאָלִיטִיק, אַוְן זַיְן פָּרָאָזָעָן גַּאֲרָ מִיט דַּעַר הַיְּלִיקָעָר טְרוּיָע — הַינְּטִישָׁע שְׂטִישׁ... אָז נַאֲרָה הַינְּטִישָׁע קְרִיכְטָן זַיְן אַיְן קַפְּטָן.

אַבְּעָר וּוּאָס אַיְיךְ וּוּלְאַיְיךְ דַּעְרְצִיוּן — טּוֹטָ שְׂוִין דַּעַר אַיְד אָז דָּאָס רַעְלָ אַוְיךְ דֵּי אַקְמָלָעָן — אַיְזָ טָאָקָע וּזְאוּיָ אַיְיךְ אַלְיָ�ן לִיְּד שְׂוֹן אַוְיךְ פָּוּן דַּעַר הַינְּטִישָׁע מַאֲנִיפָּע. זַיְן אַיְרָ סּוּקָטָן מִיר אָז, בֵּין אַיְיךְ אַטְאָטָעָ פָּוּן זַעַקָּס קִינְדָּרָע, אַיְזָ וּוּיפְּלָאָס אַיְיךְ הַאָבָּ קִינְדָּרָע, אַוּוּפְּלָאָס הַאָטָּ לִבָּ אַמְּפָסָל, אַצְוּיָּטָס — אַבְּוּלְדָּאָג, אַדְרִיטָס — אַיְאָפְּפָאָר גַּעֲוִישָׁ הַינְּטִישָׁע. אָז וּוּאָס זַאָל אַיְיךְ אַזְגָּן, מִיר זַיְעָן טָאָקָע נִיטָּשָׁן וּוּנְעַטְאָרִיעָר, אַבְּעָר פְּלִיּוּשָׁ אַיְן הַוּוֹן — אַיְזָ טָאָקָע נִיטָּא. וּוּאָס סִיּוֹן מִינְעָן מִינְעָן חַבְּרָה, גַּלְיָיךְ אַיְן דַּעַר פָּרִי, דָּאָס הַיִּסְטָט נַאֲרָ פָּאָרְטָאָג, לְאֹזֶטֶם מִעְן אַדוֹרִיסָּ דַּי קְלָאָזָוִים אַיְן הַאָלָא אַדְרִין אָז זַיְן גַּעֲמָעָן זַיְן רַוִּיסָּן אָזָן דַּרְיָעָן בֵּין זַיְן וּוּאָרְטָן אַרְוָנְטָעָר דַּעַם שָׁאָכְעָנָס פְּלָעָשָׁל מִילְּךָ פָּוּן דֵּי טְרָעָפָן, אָזָן — זַיְן חַבְּבָן שְׂוִין אַלְעָ וּוּאָס צַו עַמְּן... אַיְצָט הַעֲרָט דַּעַם סָאָפָן: דַּי נַעֲסְטָדָרְקָעָהָאָט גַּעֲפָאָסָט אַיְנָעָם פָּוּן מִינְעָן הַינְּטִלְעָךְ אָזָן זַיְן זַאֲגָט: אַוְיבָּ אַיְיךְ וּוּלְאַיְךְ נִיטָּבָאָלָן דַּעַם מִילְּךָ-בִּילְּ, וּוּעָט זַיְן צְוִירְקָעָבָן מִין סִינְדָּ דָּאָס הַינְּטִישָׁע. אַיְזָ, דַּעַם עַמְּעָס גַּעֲזָאָגָט, טְרָאָכָט, הַאַלְוָאָיָי קָאָזָן אַיְיךְ אַזְגָּיָ שִׁיקָּן עַסְן טָעָן צַו שְׁבִיְּנִים — אַלְעָמִינְעָן הַינְּטִלְעָךְ. אָזָן אַבְּעָר אָז אַיְמָנְלִיס אַוְיךְ מִין קָאָפָן: אַיְן גַּעֲנָצָן הוּוֹן זַיְעָן פָּאָרָאָן בְּלוּזָא פִּינְגָּשָׁן שְׁבִיְּנִים אָזָן דָּאָ, גַּעֲכָטָן חַבְּבָן צַוְּיָהָ פָּוּן דֵּי הַינְּטִלְעָךְ מִינְעָן, זַיְן „אַפְּנָעה הַינְּטִלְעָךְ“ אָזָן גַּעֲהָאָט נַאֲרָ צַוְּעָלָף שְׂטִישׁ...

— נָו — הַאָט דַּעַר אַיְיךְ אַז זַיְפָּצָנָטָן — מַעַן אַיְזָ דַּאֲרָ נִיטָּשָׁן וּוּאַ מַעֲנְטָשָׁן, עַס אַיְזָ דַּאֲרָ אַצְאָרְבָּאָלְעָבָאִים, הַאָב אַיְיךְ אַיְיךְ גַּעֲוָאָלָט טָאָקָע אַפְּרָעָגָן: אַיְיךְ דָּאָרְטָט עַפְּשָׁעָר אַהֲנוֹת? אַיְרָט פָּאָרְדִּינְעָן אַמְּצָיוּעָ אָזָן דָּרְכָּיָ אַוְיךְ זַיְן אַיְן סְטָאָל... וּוּאָרָוָט פָּאָרְגָּעָט נִיטָּשָׁן, מִיר לְעָבָן אַיְצָט אַיְן הַינְּטִישָׁע וּוּעָלָט...

די מאָנסטער באַיע

(א סימבָּאַלִיש מײַסְטֶלְעַ)

ווען דאס גאנצע דאָרָף האָט דערפֿוֹלֶט הונגער און דאָרשֶׁט,
האָבן זיך אלע גענוּמען באַקלָאנֶן און דערן מיט זאָרג אַינֶּער פָּאָרֶן
צוויטָן. נָאָר, ווען מ'הָאָט שְׂוִין אוֹיד דערוֹן אַיבָּערנָעַקְעָרָטָע שְׁפִיכָּ
לָרָ, צְעִירִיעַטָּע גַּעֲרָתָנָעָ, פָּאַרְוִיסְטָמָע פָּעַלְדָּעָר אָזָן פָּאַרְשָׁאַטָּעָנָע בְּרוֹנִיָּ
מָרָ, האָט אַ שְׁרָעָק גַּעֲנוּמעָן אַרְוּמְכָּאָפָּן דאס גאנצע דאָרָף.

פָּוּן אַנְפָּאָגָג האָט קִינְגָּעָר נִיט בָּאָגְּרִיפָּן, וּוּרְסָאִיז שְׁוָלְדִּיךְ אֵין
זְיוּרָעָ לְיִוָּן, וּוּרְסָאִיז אַנְגָּמָּאָכָּט דָּעַם אַומְגָּלִיךְ אֵין דָאָרָף.
מ'הָאָט זיך גַּעֲוָאָרָפָן מִיט באַשְׁוֹלְדִּיקְוָנָגָעָן; שְׁכַּנִּים האָבן זיך גַּעַנְיָ
נוּמָעָן שְׁלָאָגָן אָזָן רִיּוֹסָן, מ'הָאָט זיך גַּעֲנוּמעָן קְרִינָן פָּאַר בִּיסָּן בְּרוּוּטָ
פָּאַמְּלִילָעָם האָבן זיך אַרְגָּאַנְזִוָּרָט — אַרְוִיסְצּוֹטְרִיבָּן די שְׁוֹאָכְבָּרָעָ
פָּוּנָם דָאָרָף... פָּרוּמוּעָה האָבן גַּעֲנוֹאָגָט, אָז סָאִיז אָזָא שְׁטָרָאָפָּה פָּוּן גַּאָטָ
פָּאַר די גְּרוּיְסָע זִינְד פָּוּן די מַעֲנְטָשָׁן...

אַגְּנָנָהוּבוּן האָט זיך דאס אלְּצָעָ, ווען אַיִּין פְּרִימְאָרָגָן, ווען יוֹנָג
אוֹן אלְּטָה האָבן עֲרַשְׁתָּע גַּעֲפָנָט זְיוּרָעָ אַיִּינָן האָבן זְיִי פָּאַר זיך דָּרָרָ
זְעַעַן אַמְּדָרָנָע גְּרוּיְסָע כָּאַיִּם שְׁוֹאָרָצָע פְּלָעָקָן אַוִּיחָ אַיר פָּעָלָ.

דאָס גַּעֲנוּצָע דָאָרָף האָט זיך אַרְוִיסְגָּלָאָטָן אַנְצָוּקָן דָאָס בִּיוֹזָ
וּוּאָנְדָרָע. קִינְגָּעָר מַעֲנְטָשָׁן האָבן נְלִיָּיךְ גַּעֲנוּמעָן אַנוֹוִיָּין אַוִּיחָ אַיר
גַּעֲפָאָר; דְּרוּיְסְטָרָע מַעֲנְטָשָׁן האָבן נְלִיָּיךְ גַּעֲרָאָטָן זְיִי צָו פָּאָרְנִיכָּטָן,
אַיְדָעָר זְיִי וּוּעַט וּוּרָן גַּרְעָסָעָר אָזָן שְׁטָרָאָפָּה. אַבָּעָר אַומְוִיסְטָרָע
מַעֲנְטָשָׁן האָבן גַּעֲלִיאָרָמָט: סָאִיז מַסְתָּמָא אַ נְאַטְּזָאָךְ, מַעֲנְטָשָׁן
דָאָרָפָן בְּלוּזָן וּוּרָן פְּרִימְאָרָגָן, אָזָן די כָּאַיִּעָ דָאָרָף זְיִי
דְּרָמָאָנָעָן אָז דָעַט.

אַנְדָּרָע וּוּדָרָע האָבן שְׂוִין שְׂוִין די כָּאַיִּעָ גַּוְעָפָע גַּעֲנוּמעָן באַטְּרָאָכָּטָן
פָּאַר אַמְּוֹן נְאָטָן אַיר צְנוּעוֹאָרָפָן זְיוּרָעָ לְעַצְטָן בִּיסָּן בְּרוּוּטָ, פָּאָלָנָ
דיַס דְּעָרְבִּי אַוִּיחָ דיַס קְנִי מִיט לְוִיכָּזָו אַיר... .

אַזְוִי האָט די מַאָנְסְטָרָע באַיִּעָ אַגְּנָנָהוּבוּן אַ שְׁרָעָק, יְוָנָג אָזָן אלְּטָ
הָאָבן גַּעֲרָדָט וּוּנָן אַיר. מַאָמָעָם האָבן גַּעֲנוּמעָן שְׁרָעָק זְיוּרָעָ קְלִיָּיָ
נָעַפְּנָדָר מִיט דָעַט נְאָמָעָן ...

פונוואנען האט זיך די באיע גענומען? דער שרעטלעכער ואלד-נאזעלען פאפטאלאס, האט די באיע פון ואלד געבראכט, וווען זי איז נאך נאך קליין געווען. ער האט זי געהאלטן בי זיך און זי געריציט אויף פארבייניער.

פון איר פריסטער יונגנט איז שווין די באיע געווען אַ בײַזדוואָונֶה דער, אַ פֿאַרְזּוּעַנִּישׁ. זי האט געהאט גאנצע פֿיר הערנער אויף אַיר קליין פֿלאָכָן קָאָפּ. מִיט אַירע הערנער פֿלְעָגָט זי שטעבן אויף אַלְעָז ווַיְיטָן... פֿיר עַלְעַן האט זי געהאט, מִיט ווּלְכָע זי האט געשמאַן אַין אַלְעָז ווַיְיטָן... יעדער סָק אַירער אַיז געווען זוּ אַ שטאָך פָּוּן אַ דָּאָרָן, אַוְן שטענדיך האט זי אַרְומְגַעַשְׂמָעַט ווֹאוֹן עַפְעַט אַינְגְּזִישְׁלְגָעַן... אַיְין טָאָג, וווען זי האט זיך דערפליט בעקייאָך, אַוְן אַיר באַלְעַבָּס אַיז געווען שטאָך פֿאַרְשִׁיעָרָט, האט די באיע זיך אַרוֹסְנָעָרִיסְן פָּוּן צָאָם אַוְן אַיז אַרוֹסִים אַיבָּרָן דָּאָרָת. אַלְעָז ווֹאס אַיז אַיר געסומען פֿאָר די בַּיּוּעַ אָוִינְגָן, האט זי אַיבָּרָגְעָסָט אַוְן אַוְיְפְּגַעֲרָסָן... ווֹאס עַס אַיז אַיר אַנטְקָעָגָן געסומען האט זי פֿאַרְנִיכְטָעַט, פֿאַרְצָוֹט. זי האט גענומען שלינגעַן בוּסְמָעַט מִיט די ווּאָרָצָלָעָן, מִיט אַ לְעָס פָּוּן אַיר צוֹנְגָן האט זי אַפְּנָנוּוֹיְשָׁט אַגָּרָטָן, מִיט אַיְין זוּפּ האט זי אַוְיְסְגַעְטְּרִיקָנְט אַטְיַיך... אַוְן, אַז זי האט אַ רְעוּעַ גַּעַטָּאָן, האט אַלְעָז אַרוֹס גענומען צִיטָעָרָן.

אַזְוֵי אַיז די מאַנטְעָרְכָּאָיָע גַּרְעָסָעָר אַוְן גַּרְעָסָעָר גַּעַוּאָרָן, ווֹאוֹן זי האט אַ טְרָאָט גַּעַטָּאָן — אַיז גַּעַוּאָרָן אַ גְּרוּבָּן, ווֹאוֹן זי האט אַ לְעָס גַּעַטָּאָן — אַיז גַּעַוּאָרָן אַ טְיֻפָּעָ בְּלָאָטָעָן, ווֹאוֹן זי האט זיך אַ דִּיר גַּעַטָּאָן — אַיז גַּעַוּאָרָן אַ ווֹאָנד אַוְן ווֹאוֹן זי אַיְן גַּעַבְּלִיבָּן שְׁטַיְין — אַיז נאך נִיט גַּעַבְּלִיבָּן...

אַוְן די באיע אַיז גַּעַוּאָקָסָן, גַּרְעָסָעָר אַוְן גַּרְעָסָעָר, גַּרְעָבָעָר, אַירע הערנער זוּינְגָן גַּעַוּאָרָן לאָגָג אַוְן שְׁטָעַבְּעָדִיך, די עַלְעַן זוּינְגָן גַּעַוּאָרָן ווֹי בְּלִיעָנָן בַּיְתָשָׁן, אַירע אַוְיְעָרָן זַיְינְגָן אַנְגְּעָפְּלָט גַּעַוּאָרָן מִיט בְּלָאָטָעָן, אַזְשִׁי קְרָאָפְּיוּוּעָ האט גענומען ווֹאָסָסָן אַיז זי אַיז זי האט קִיְּן זאָך נִיט גַּעַקְאָנָט הָעָרָן... אַזְוֵי אַיז אַוְיְגָן האָבָן זיך פָּאָרָן נאָסָן אַזְוֵי, אַז זי האט גענומען סָפָּן נאָד קְרוּמָעָר ווֹי קְרוּמָ...

הָאָבָן מִאָמָעָס גענומען לוּפָּן, זיך רִיְסְנָדִיך די האָר, האָבָן צְעַד שְׁרָאָקָעָנָעָן קִינְדָּעָר זיך גַּעַנְרוּעָט אַיז די ווּלְכָעָר, יונגָן אַוְן אַלְטָהָבָן גענומען ברעָכָן די העָנָט, ווֹאס זאָל טָעַן טָאָן?

פרומע ליט האבן געראָטן די פּויערִים צוֹ סְלִינְגְּעַן אֵין די גְּלַעְכָּר,
ליְגַן דָּרוּי טָעַג אָוִיף די לְנִי, צִינְדָּן לְיכְטַן, פֿאָסְטָן אָוּן סְלָאָפָּן זַיךְ אֵין
די הָעֲרָצָעָר . . .

בלוּזָן דָּעֶר גַּעֲטְרִיְּעֶר דָּאָרָהָזְוּעַכְטָעָר, האָט נִיט גַּעֲוָאָלָט הָעָרָן
אַזְוַלְכָּבָר רְיוֹד, עָרָהָט גַּעֲנוּמָעָן סְלָאָפָּן אֵין פֿיְיעָרְפָּוִיךְ, צָנוֹנוֹפְּגָנָעָן
רוֹפָּן אַלְעָן דָּאָרְפָּסְ-מְעַנְשָׁן אָוּן האָט וַיְיָ אָוִוִּי גַּעֲוָאָגָט :

— וַיְיָ אַיר וַוּעַט ליְגַן אָוִיף דיְ קְנִי וַוּעַט דיְ בָּאִיעַ אִידְ שְׂפָרִינְ
גַּעַן אָוִיפָּן קָאָפּ, וַיְיָ אַיר וַוּעַט פֿאָסְטָן וַוּעַט דיְ בָּאִיעַ נַאֲךְ מַעַר עַסְמָן
אוּן אַיר — וַוּעַט פֿאָרְהָוּנְגָּעָרָט וַוּעַרְן... אֵין בָּעָסָעָר, גַּעַמְטַן זַיךְ צַוְּזָאָר
מעַן, יוֹנְגָן אָוּן אַלְטָן, גַּעַמְטַן אֵין דיְ הָעָנָט אַיְוּרָעָר רְיָדְלָעָן, אַיְיָרָעָהָעָם,
איְיָרָעָהָעָם אָוּן פֿאָרְטְּרִיבְּטָט דיְ בָּיְזָעָ בָּאִיעַ פֿוֹן דָּעֶר וַוּלְטָן.

הָאָבָן דיְ מְוֻטִּיקָּעָ אָוּן בָּרָאָזָוּז זַיךְ צְוֹזָמְעָנְגָּעָנוּמָעָן, וַוּעַר מִיט
אַחָק, וַוּעַר מִיט אַרְיָהָלָן וַוּעַר מִיט אַפְּלָאָקָן, אָוּן צְוֹזָמְעָנְגָּעָנוּמָעָן
זַיךְ אַלְעָן אַלְעָן גַּעַטְאָן שְׁגַּנְעָן דָּעֶר גַּרְוִיסָעָר בָּאִיעַ. וַיְיָ נַאֲרָה דיְ בָּאִיעַ
הָאָט פֿאָרְזָוּכְטָט דיְ עַרְשָׁתָעָ קְלָעָפָּעָ, האָט זַיךְ גַּעַנוּמָעָן שְׁמִינִין מִיט אַיְרָעָ
עַקְעָן אָוּן סְטָרָאָשָׁעָן מִיט אַיְרָעָהָעָם. אַבְעָר וַוּאָס מַעַר קְלָעָפָּעָ וַיְיָ
הָאָט גַּעַנוּמָעָן סְרָגְּנוֹן, אַלְעָן מַעַר האָט זַיךְ שְׁוִין אַלְיָוָן גַּעַשְׁטִיכָן, לוֹפְּנָן
דִּישָּׁ טִיפְּפָרָ אֵין וַוּאָלְדָּ אָרִיָּן.

אוּן וַוּאָס וַוּוִיטָעָר זַיךְ אֵין גַּעַלְאָפָּן, אַלְעָן מַעַר האָט זַיךְ זַיךְ פֿאָרְפָּלָאָנָּן
טְעָרָט אֵין אַיְרָעָ עַקְעָן, אַלְעָן מַעַר הָאָבָן דיְ הָעָרָנָעָר זַיךְ גַּעַבְרָאָקָן אֵין דיְ
צְוֹוְיָינָן אָוּן דָּעָרָנָעָר, בִּינוֹ — זַיךְ אֵין אַמִּידָע אַנְיְּדוּרְגָּעָפָּאָלָן אֵין אַזְמָמָן.
דָּעֶר דָּאָרָף האָט זַיךְ דָּעָרְפְּרִיטָט. סְלִיְּוָן אֵין גַּרְוִיסָהָהָבָן גַּעַנוּמָעָן
לוֹפְּנָן זַעַן, וַיְיָ גַּרְוִיסָעָ בָּאִיעַ לִיגְטָן אֵין בָּלְאָטָעָ אָוּן זַיְנָקָט אֵין זַמְמָמָן.
פֿרְוִיעָן זַיְנָעָן גַּעַסְמָעָן מִיט לְאָפְּטָעָטָס אָוּן קָאָפְּטָעָרָס, סִינְדָּרָעָרָ
לְעָרָ זַיְנָעָן גַּעַסְמָעָן מִיט זַיְעָרָ שְׁפִּיצָעָ בְּלִיְּפְּטָעָדָרָם. אַלְעָן זַיךְ הָאָבָן זַיךְ
גַּעַנוּמָעָן הַעֲלָפָּן דיְ מְוֻטִּיקָּעָ אָוּן בָּרָאָזָוּז צֹוֹ פֿאָרְטְּרִיבְּן דיְ שְׁרָעָלְעָכָב
בָּאִיעַ.

טִיפְּפָר אָוּן טִיפְּפָר אֵין דיְ גַּרְוִיסָעָ בָּאִיעַ גַּעַזְוְנָקָעָן אֵין זַמְמָמָן, אוּן
וַיְיָ הָוּנָגָעָר האָט אַיר גַּעַנוּמָעָן קְרָאָפָּן, האָט זַיךְ אַרְוִיסְגָּעָשְׁטָעָקָט אַיר
בָּיְזָעָ צְוָנָגָ בִּינוֹ זַיךְ האָט דָּעָרְגִּיכְט אַירְעָ אַיְגָעָנָעָ עַקְעָן, האָט זַיךְ אַיְנָ-
גַּעַשְׁלָוְנָגָעָן אַיְינָם נַאֲכָן צְוְוִיְּיָטָן אָוּן זַיךְ בָּלְאָעָקָט... שְׁפָעָטָר, וַיְיָ
זַיךְ אֵין וַיְיָדָעָ הָוּנָגָעָרָשָׁק גַּעַוּוֹאָרָן, האָט זַיךְ זַיךְ אַנְעָם גַּעַטְאָפָּן צֹוֹ אַיְרָעָ
פִּים, וַוּאָס הָאָבָן שְׁוִין מַעַר נִיט גַּעַקְאָנָט גַּוְיָן אָוּן האָט גַּעַהָאָט אַמְּלָ-

צִיְּמָטָ פֿוֹן דיְ אַיְגָעָנָעָ פִּים . . .

אזווי האט די באיע זיך אליאן געגעסן און געגעסן, ביז אין איין
טאג איזו שוין פון איר גאָר וויניק ווּאַס געבליבן, האט דער צוֹנֶג
זיך גענוּמָעָן וואָרְפָּן אָוּן די ציונער קָלָאָפָּן: נו, אָוּן ווּאַס ווּוִיטָעָר?
אזווי איזו געבליבן ליגן די מאָנטשטער באיע איזן זומפ מיט איר גוּפָּה
טיקער צוֹנֶג אִין דָּרוּיסָן...

אלע פרײַמָּאָרגָן, קָלָיבָּן זיך קָרָאָעָן אִיצְט צוֹזָאָמָעָן אָפָּן סְקָעָלָעָט
פָּוּן דָּער מאָנטשטער באיע אָוּן קָרָאָקָעָן אָוּס אַ גָּעָבָעָט פָּאָר אִיר...
דָּרָבָּיִ, אָפָּן שְׁפֵּיָּז פָּוּן אַ גְּרִזְזָבָּוּם, זִינְגָּט שְׁטָעָנְדִּיק אַ דָּוִיט
פּוֹינְגָּעָלָעָ, זִינְגָּט אָן די פָּאָרְבִּינוּיִיעָ:
הִוְתְּ אִיר! דָּא לִינְגָּט דָּאָס סָאְמִיקָּעָ גַּעֲבִיָּן פָּוּן דָּער גַּעַזְנְקָעָנָר
בָּאִיעָ...

אין קאמפ פאר ברויט

דושידוז-דושידושאב ? דושידוז-דושידושאב ?

ושענדע בליקון ואפרון זיך אויה פאבריסון, אויסנערערעקטע הענט, ווי איז א נעהט, ריסון זיך פאראום: א דיז-שראַב ? א דיז-אַב ?

איין מאָרקייט פאָכט און זידט, גערוועזער רויך שלוינגלט זיך פון אויסנערויכערטע ליאָלקעם, פֿאָרְטֿוּנְטֿוּן לִיפֿן שְׁעַפְּטְשָׁעַן מֵאַכְּטָלָאָזָן, היללְאָזָן : דושידוז-זושאב, א דיז-שראַב ?

מענערשע הענט, פרויען הענט, הענט פון יונגען סינדרער, אויס-געטעןערעקט צום פֿאָרְקֿוּיָה אָפָן מַאְרָשׁ פָּוּן אַרְבָּעַט, ווי צַיְוָנוֹגֶס-איַנְגֶן-לְאָךְ, וּוּלְכָעַ לְוִוְּפָן מִיטָּן עַלְסְטְּרָאָן : — קוֹיפְּטָן, קוֹיפְּטָן, קוֹיפְּטָן ! — נוּטָע הענט, שטאלרע הענט, פְּלִינְקָע הענט, זוּט דַי מַסְקוֹלָן, זוּט דַי פִּינְגָּרָר, אַיך קָאָן אַרְבָּעַט פָּאָר צַוְּיוּי — פָּאָר דְּרִין. אַיר האַט א דושאב ? אַיר ווִיסְטָן א דושאב, טַאָיר גַּעֲהָרָט פָּוּן א דושאב ?

דושידוז-דושידושאב — דושידוז-דושידושאב ?

גְּלִיּוּךְ מִיטָּן מַאְרְגְּנִישְׁטָעָן נֵי אַיך אַרוֹסִים אוּתָה דָרָר וּוּעָטָט, טְרָאָג אַרוֹסִים מִינְגָּעָה הענט אָפָן פֿאָרָק, אַיך פְּלָעַכְתָּן זיך אַרְיָן אַין דָעַם רָאָד פָון טוֹיזְנְטָעָר אַנְדָעָר הענט, הענט — פָּאָר דָעַם טָאנְצָן פָון בְּרוּיטָן, ווי בִּיאּוּז טִינְגָּרָס לְוִוְּפָן אָוָם אַין שְׁטִינְגָּן פָון שְׁטָאָכָעָן, זוּכָן אַ וּנְגָן, אַזְוִי פְּלָאָפָן הענט — שְׁאָפָן נָאָך שְׁאָפָן, טִיר נָאָך טִיר — אַרְבָּעַט ? אַרְבָּעַט ? ...

דושידוז-דושידושאב ? — דושידוז-דושידושאב ? אַיר האַט עַפְּשָׁעָר א דושאב ?

נוּטְמַאְרָגְן דִּיר, גְּנוּטְמַאְרָגְן דִּיר, אַזְוִי צַו אַ בָּאָסָם, צַו אַ פָּאָרְמָאָזָן, צַו יְעֻדָּעָר פֿאָרְקֿוּיְפְּטָעָר גַּעַשְׁאָמָעָה, אָוָן אַין האַרְצָן בְּרָעָנָט : אַ טְוִוָּת צַו דִּיר, דַו שְׁינְדָעָר, דַו שְׁקָלָאָפְּנָ-טְרָוִיבָעָר, דַו בְּלָוְטְזְוִוְונָר, ווּאָס דַו בִּיְוָת. דַו האָלָקָט מַיוּן בְּרוּיטָן דַיְוָן פִּיסְקָה. דַו בְּיוּט בְּאַלְעָבָאָס אַיבָּעָר מִינְגָּעָה הענט, אַיבָּעָר מִין לִיבָּן לְעַבָּן.

פָון רָאָג צַו רָאָג, גָּאָס-איַין גָּאָס אָוָים, צַוְּיוּי מַאָל, צַעַן מַאָל, לְאָגָנָע שְׁאָעָן, קוֹס אַין דַי פְּעַנְיָמָעָר, לִיְעַן פָון דַי לְוִוְּפָן, זַוְכָּסָט ווּאָס ?

דאָרְפָּסָט ווּאָס ? א דושאב ? האַסְט א דושאב ?

וואו הונגעריך וועלט — ניבן זיך א ווארכ האנט, די לאפט ווערט
פֿוֹל מיט אַיִין עַשְׂרֵי :

דושידז'ודזשאָב ? — דושידז'ודזשאָב ?
הענט ! הענט ! איך האָב צו פֿאָרְסּוֹפֿוֹן הענט !
וואו די גָּסְטָנְפּֿרוֹן רִיכְצָט מִיט די נַאֲקָעְטָע טִילְן פֿוֹן אַיר שָׁרֶה-
פֿער, אַווֹו שְׁטוֹפֿט אַרְכְּבָעַטְמָאָן פֿאָרְאָוּס זִינְעָן גַּעֲונְטָע מַסְקוּלְיָרְטָע
הענט :

קְוִיפֿ גַּעֲונְטָע שְׁטָאָרְקָע הענט, קָאָן אַרְכְּבָעָטָן פֿאָר צְוַויִּי, סִיּוֹן זָאָר
איַז נִיט צו שְׁוֹועָר פֿאָר זַיִן. אַיך קָאָן נִיעָן, מַאֲכָן שִׁיר, גַּרְאָבָן עַדְּ,
קְרִיבָן אָפּ רַעַשְׁתָּאָוָאָנָעָם, פֿאָרְבָּן, פֿירָן, אַקְעָרָן, בּוּעָן, בְּרָעָן, צִינְרָן,
לְעָן, מַאֲכָן אַוְוּוָן, גַּרְאָבָן קוּילְן, פֿאָקָן גַּעֲפָעָט, מַאֲלָן, שְׁרִיבָן, מַאֲ-
סָאָזְרָן, בּוּעָן הַיּוֹעָר, הַאֲקָן שְׁטִינְגָּר, טְרִיבָן שִׁיפֿוֹן, באַנְעָן, עַרְאָ-
פְּלָאנְעָן, — אַלְעָן, אַלְעָן, אַלְעָן !

שְׁטִימִיט אַפְּרוֹי מִיט אַבְּלָאָס גַּעֲיבָט, הַאֲלָט אַפְּאָר הענט צו
פֿאָרְדִּינְגָּעָן, — שִׁינְעָן הענט, צָאָרְטָע הענט ; זַי דֻּעְצִיּוֹלָט פֿוֹן אַיר
קְרָאָנְקָן כִּיאָן אָוֹן אַירָע הַיְּלָפְּלָאָזָע קִינְדָּרְלָעָן, וּוּלְכָעָן זַי האָט גַּעַלְאָזָן
איַן דָּעָר הַיּוֹם אַן בְּרוֹטָן אַן אַן סְעָנָט.

אַמָּאן דֻּעְצִיּוֹלָט פֿוֹן זַיִן שְׁוֹועָר-בִּיטָּעָה האָרָע : זַיִן פֿרְרוֹי אַיִן
אוֹוֹפּ דָּעָר צִימִט, דָּאָרָע אַינְגָּבָן גַּבְּאָרָן נַאֲך אַשְׁלָאָפּ פֿאָר דָּעָר וּוּלְטָן,
נַאֲך צְוַויִּי הענט פֿאָרָן מַאֲרָק, אָוֹן אַין הוֹי ? — נִוְיט, נִוְיט,
נִיטָּא סִיּוֹן מַיְלָך, נִיטָּא קִיּוֹן בְּרוּטָן, נִיטָּא קִיּוֹן סְלִידָן.
בָּאַגְּנָעָנָט אַמָּאן זַיִן פֿרְרוֹי, אַפְּרִידְיוֹקָעָר שְׁמִיבָּל באַוְוִוָּז וִיד
אוֹוֹפּ בַּיּוֹדָס פְּעַנְיָמָעָר אָוֹן וּוּלְטָן נִיד פֿאָרְשָׁוֹאָנְהָדָעָן.

בַּיּוֹדָע זִיְּנָעָן אָיִן דָּעָר פֿרְרוֹי אָרוֹס זָוָן אַרְבָּעָט, אַרְוָמְגָנְדָּרִיט
זַיִך אַיבָּעָר גָּסְטָן אָוֹן גָּאָרְנִיט גַּעֲפָעָן. זַיִ שְׁטָעָלָן זַיִך אָפּ בַּיִּאָרָגָן
גַּאטָּס, שְׁפָאָרָן זַיִך צְוַויִּי אַלְמָטְרָעְן-סְלָוָט.
זַיִ שְׁוֹוִינְגָן אַוְיָלָע שְׁטָוִיל, עַדְּ וּוּרְפָט זְוִיטִיס אַבְּלִיס אוֹוֹפּ אַיִן,
זַיִ אַזְוִי סְאַיִן פֿוֹן אַירָע בִּינְגְּרָוְלָעָן אַיִן דִּי בְּאָקָן גַּעֲוָאָרָן אַיְנָגָעָר
פְּאַלְעָנָע גַּרְיָבָעָר אָוֹן וּוּפְיָיל וּוּוִיטִיס אָוֹן צָאָאָר עַס לִינְט אַיִן זַיִ בַּאָ-
גְּרָאָבָן.

אַזְוִי סְוִקְט זַיִ אוֹוֹפּ אִים, זַיִן קְוַטְשָׁעָרָאָוּעָ קָאָפּ הַאָר אַיִן גַּרְוִי
גַּעֲוָאָרָן, קְנוּיְטָשָׁן הַאָבָן זַיִך צְעַלְיָינְט אַפְּנִים זַיִ רַאֲזָאָרָעָס אוֹוֹפּ
אַ צְעַלְעָרָטָם פְּעָלָד.
אוֹן, אַז זַיִ נַעֲמָעָן שְׁפָאָנָעָן מִיהָע אַהֲיָם, גַּיְעָן זַיִ פֿאָרְבִּי דָעָם

פֶּאָעַז, ווֹאו זִיעַר אַיְנָצִים קִינְד שְׁטִוִיט אָוֹן פָּאַרְקּוֹוֶפֶט צִיְּטוֹנוֹנֶן. בַּיַּדְעַ פָּאַרְגָּעֵסֶן ווֹעֲגַן זַיְד, ווֹאַרְפַּן שְׂוִין זִיעַר בְּלִיקָן אוֹוֹף דֻּעַם דָּאָר, בְּלָאָס פָּעַנִּימָל פָּוֹן זִיעַר יוֹנְגָן קִינְד — אוֹוֹף זִיעַר שְׁפִּיוֹעַר... דָּאָס קִינְד צִוְּלַת אָפֶט עַטְלָעֵכֶעֶת סְעַנְטָן אוֹוֹף דַּעַר מַאֲכָעָם הָאָנָט. אָוֹן דַּעַר טָאַטָּע — פָּאַרְוּוִישַׁט אָטְמָעָר, קוֹקְנְדִּיךְ אוֹוֹף זַיְן בְּרוּוֹטַע. נְעַבְּרַע.

אוֹזַיְהַןְאַיְן, טָאַנְאָוִים, צְוֹאַמְעַן מִיטַּדַּיְהַןְאַיְקָעַ וּוֹאַלְקָנַס, שְׁלַעַפְןְמִידַעַ פִּים — אַרְבָּעַטְלָאָזַע הָעַנְטָן, אָוֹן צְוֹוְשָׁן דֻּעַם גְּעוֹשָׁם פָּוֹן בָּאָנָעָן, אַטְאַרְבָּאָסָעָם, רַיְסָט וַיַּךְ דַּעַר גְּעוֹשָׁם אַיְבָעַר אַלְעַ וּוֹעַן, אַיְרַע אַלְעַ גָּסָן, בַּיְאַלְעַ הַיְּמָעָן: — דַּוְשִׁידְזִוְשִׁידְזִוְשָׁבָּ? נִיטַּאַ שִׁין דִּיזְשִׁאַבָּ! דֻּעַם קְרִיפָל אַן הָעַנְטָן אַיְזָן גּוֹט, עַר קָאָן בְּעַטְלָעָן, אַבָּעַר וּוֹאָס זָאָל אַיְדָן, אַזְּ אַיְדָהָבָּ גְּעוֹנְנָעַ הָעַנְטָן?...

נָאָר, אָזְ מִינְעַ אָוִינְן שְׁלִיכָן זַיְד צַו, דַּעַרְזַע אַיְדָאַן זַיְסָן שְׁלַאָה: וּוֹיְטַ, וּוֹיְטַ, לְוִיכְטַט אַרְוִיטָעַר שְׁטָעָרָן, אָוֹן אָפֶט טְרָאַטְוָאָרָן, אַיְן אַלְעַ וּוֹעַן, שְׁפָאַצְיָרָן פְּרִיְדִישָׁע אַרְבָּעַטָּר, זַיְיַה וּוֹיְסָן נִיטַּפָּן דֻּעַם שְׁוּעָרָסְטָן יַאֲרַ אָפֶן לְעַבָּן — פָּוֹן זַוְכָּן אַרְבָּעָם, פָּאַרְדִּינְגָּעָן דַּי הָעַנְטָן. אָוֹן אַיְן טִיפָּן שְׁלַאָה צְעַדְרַיְהַן זַיְד זַיְד מִיטַּדַּיְהַן גְּעוֹשָׁם: דַּוְשִׁידְזִוְשִׁידְזִוְשָׁבָּ — דַּוְשִׁידְזִוְשִׁידְזִוְשָׁבָּ! אַיְדָהָבָּ פָּאָר אַיְדָהָבָּ צִנְדָּרָט רְוִיטָע שְׁטָעָרָן, אַפְּ יְהָדוֹן רָאָג, אָוֹן יְהָרָע הַיִּם אַיְן יְהָרָע פְּאַבְּרָיס אָוֹן — סְעוּמַת לִיכְטִיס וּוֹרָן דַּי וּוֹלָטָן! אַזְּ אַזְּרָג פָּאָר אַדְשָׁבָּ, אָזְ זַקְרָג — פָּאָר נְעַלְתָּ!

איך פאנט ניט אונזער שטעהל...

— פארדוואס זאלט איך מײַנען, איז איך מײַן דאָזוקע אײַער
שטעהל? ווי יעדער שטעהל אין אַמעערישע האט א מעין סטרוּט, אַזוי
אין אוֹוָף מעין סטרוּט פֿאָרָאָן אַ אַיד אַיז אַ קְרָעָמֶל, אַזְוִי עָר
— עָר אַיז דָּעָר פֿאָרָטְרָעָטָעָר פֿוֹן אַידְנָטוֹם, פֿוֹן קְוָלְטָוָר, פֿוֹן אַרְזָנִי
זִשְׁרוֹן אַ לְּעָקְצִיעַ, פֿוֹן לְאַזְוַן שְׁפִילָן אַידְיְשַׁ-טְּעָטָעָר, פֿוֹן באַשְׁטִימָן
אַ יְּאַנְטָעוֹו, אַ יְּוּבָּלְיְּפִיעָרָוָג, עָר האָט דָּאָס לְעַצְעַט וּוּאָרָט וּוּעָנָן
גְּרִינְדָּן אַ שְׁוֹלָע אַזְוַן וּוּעָנָן עַפְעָנָן אַ סְּעַנְטָאוֹר אַזְוַן וּוּעָנָן מְזָאָל טְּאַשָּׁע
רוֹפָן אַ מִיטְינָג, מִיטָּא אַיזָּוּן וּוּאָרָט, עָר אַיז דָּעָר שְׂטָאַטְיְּשָׁעָר „אמְבָּאָזָּה“
סְּאַדְאָר“, פֿוֹן אַדְיִישָׁן פְּאַלְקָס... .

אַמְּאָל פְּלָעָנֶט גְּרָאָדָע אַטְּדָע אַוְידְיְשָׁעָר „אמְבָּאָזָּה“, טָזֵּן
אַ סְּאָךְ אַרְבָּעָט, עָר האָט לִיב גַּעַהָאָט זִיךְ צַו קָאַהָאַלְן, אַזְוִי אַיְבָּעָרָהוּוּפְּטָמָט,
אַזְוִי עָס אַיז גַּעַוּעַן אַ סְּאָךְ אַידְיְשָׁעָ אַיְמְגָנְרָאָנָטָן, אַיְנְטָלְגַּעַנְטָעָמָעָן
אַפְּ וּוּמְעָן דָּעָר „אמְבָּאָזָּה“, האָט גַּעֲקָוָט זִיךְ צַו קָאַנְקוּרָעָנָטָן,
וּוּלְכָבָע וּוּלְזָן בַּי אִים אַרְוִיסְרָיוֹסְן דָּעָם שְׁטוֹלָן פֿוֹן אַזְעָטָעָרָן זִיזְפְּלָאָזָן.
הָאָט זִיךְ דָּאָן גַּעַטָּאָן, גַּעַקְאָכְטָן, גַּעַטְוּמָלָט, מְהָאָט גַּעַבָּוָט אַזְוִי אַיְבָּעָרָה
עַבְּבוּיט אַזְוִי אַלְעָוָן וּוּאָךְ פְּלָעָנֶט מְעָן אַרְוָנְטָעָרְבָּרְיְּנָגָעָן פֿוֹן גַּרְוָסְ-שְׂטָמָט
לְעַקְטָאָרָן, שְׁרִיְּבָעָר, קָאנְצָעָרְטָיְּסָטָן אַזְוִי אַפְּלִילָן גַּאנְצָעָטָעָרְגָּרוֹפָן.
אַיצְצָט? אַיזָּוּן שאַשְׁטִיל, נִיטָּא קְיָוָן קָאַנְקוּרָעָנָטָן, טְּשָׁעָפָע מִיךְ נִיטָּא אַזְוִי
אַיךְ טְּשָׁעָפָע דִּיר נִיטָּא.

— אַיזָּוּן פְּרִימָאָרָגָן קוּמָט אַרְיָוָן צָוָם „אמְבָּאָזָּה“ אַזְוִי קְרָעָמֶל
אַ אַיד מִיטָּא פֿאָרָטְפָּאָל אַזְעָטָעָרָן אַרְעָם אַזְוִי שְׂטָעָלָט זִיךְ פֿאָרָטָה:
בֵּין איך דָעָר לְעַקְטָאָר, וּוּגָן וּוּלְכָן מְהָאָט אַיךְ גַּעַשְׁרָבָן מִיטָּא
וּוּאָכוּן צְוֹרִיסָה.

דָעָר „אמְבָּאָזָּה“ האָט אַזְוִישָׁ גַּעַטָּאָן דִּיר האָנט אַזְוִי פֿאָרָטָה,
געַגְעָבָן אַ שְׁאָלָעָם אַלְיְוָבָעָם, דָעַרְבָּיו בְּרִוְיָת צְעַפְנָט זִוְיָעָ אַוְיָגָן.
אַ לְּעַקְטָאָר בַּי אַזְוִי אַיזָּה שְׂטָעָלָט? איך הָיָבָן נִיטָּא אַזְוִי וּוּיָטָן!
אַפְּ דָעָם לְעַקְטָאָרָס פְּאָנִים האָט אַרְוִיסְגַּעַשָּׁאָסָן אַ שְׁוֹוִיסָה:
— סְחִיםְטָה, איך וּוּיסְטָה נִיטָּא? מְהָאָט אַיךְ גַּעַשְׁרָבָן צְוֹוִי בְּרִיוֹו
מִיטָּא אַיְנְסְטְּרָוָקְצִיעָם, גַּעַהָיִיסָן צְוָנְרִיוֹטָן אַזְוִי אַזְוִי אַנְגְּסִירָן, וּוּאָס

נאר האט מען געדראפט טאן, קלונגען איז נלאס ?
 כ'הער דאס איזט צום ערשותן מאל — זאנט רואיס און געלאַסן
 דער "אמבאסאָדר" — איך בין אַבען אַזּוֹר טאן איז בריוו צי
 איז עפֿס געווען אַזּוֹינָס ? עֶר איז צווענְגָאנְגָעָן צו אַטישִׁיקָעְטָל,
 אַרוֹיסְגָּעַלְעָפְטָאַזּ אַברָגְמִיט בריוו אַזּ גַּעֲנוּמָעָן זָכָן. נַאֲכְדָּעָם וּוּי
 עֶר האט אַזּוֹי דָּרְכְּגָעָוָאָרְפָּן צָעְנְדְּלִיקָעָן נִיטְגְּעַפְּנְטָעָן בריוו פָּוּן פָּאָרָּ
 שְׂדֵעַנְעָן אַרְגָּאַנְיָזְצִיעָם אַזּ אַינְסְטִיטְוּצִיעָם, אַזּ עֶר גַּעֲלִיבָן שְׂטִיאָן
 באַ אַיִּזְנָר, אַיִּס צָעַפְּנָט, דָּרְכְּגָעָלְיָעָנט אַזּ רְוָאִיס צָוְגָעָשָׂאָלָט
 מִיטָּן קָאָפּ : טָאָסָע גַּעֲרָכְט ! איך האָבָּדָס נַאֲרָנִיט בָּאָמָּרְקָט,
 אַוּעָגָעָלְיָוָגָט אַזּ "מָאָרָג" אַזּ אַזּוֹי גַּעֲלָעָן ...
 — אַזּ וּוּאָס זְוּעָט זְיַין ? — פְּרָעָגָט דָּעָר לְעַקְטָאָר אַפְּאָרְצְוּוֹיְפָּלָט
 טָהָר.

— וּוּאָס זְאָל זְיַין — וָאָרְפָּט דָּעָר "אמַבָּאָסְאָדָּר" זְיַין אַוִּינְ אָפָּן
 זְיַינְגָּר — אַיר קָאנְטָן נַאֲרָמָאָן דִּי טְרִוָּן צַו דָּעָר נַעֲקְסְטָאָר שְׂטִיאָט,
 בְּיֵי זְיַין וּוּעָט אַיר גַּעֲוָוִים האָבָּן מַעַר מָאָזָל.
 — וּוּאָס טְוִינְגָּמִיר מָאָזָל — שְׁרִוְיָת שְׁוִין דָּעָר לְעַקְטָאָר שִׁימָאָט
 פָּאָרְצְוּוֹיְפָּלָט — איך דָּאָרָפּ האָבָּן אַזּ אַרְאָנוֹשְׁרָטָעָן לְעַקְצָעָן ! אַזּ
 דָּעָר פְּרִיעָרְדִּינְגָּר שְׂטָאָט האָט מעַן מִיר גַּעֲנָעָן, אַזּ בְּיֵי איך וּוּל אַיךְ
 האָבָּן מַעַר מָאָזָל — אַזּ מָאָזָל אַוִּיפּ מִינְעָן סָאָנָם, אַזּוֹי שְׁוִין דִּי פְּעָרְטָעָן
 שְׂטָאָט.

— אַיר פָּאָרְשְׁטִיּוֹט — זְוַכְּתָן שְׁוִין דָּעָר "אמַבָּאָסְאָדָּר" צַו בָּאָ
 רְוָהִינְגָּן דָּעָם לְעַקְטָאָר — אַפְּגַּלוּ וּוּעָן איך עַפְּן דָּעָם ברְיוּוּ, וּוּאַלְטָמָעָן
 סִיּוּ וּוּי נַאֲרָנִיט גַּעֲקָאָנְט טָאן, אַיר קָאנְטָן נַיְט אַונְגָּר שְׁטָעְטָל, וּוּאָס
 מִזְאָל דָּא נַיְט אַרְאָנוֹשְׁרָן אַזּ וּוּמְעָן מִזְאָל נַיְט בְּרִיְינְגָּעָן — אַזּ
 פִּסְטָמָן, סָאָרְכְּבָּעָט נַיְט, אַפְּיָעָר אַזּ דִּי אַיְנְצִיקָּעָזָה, וּוּאָס עַם
 קָאָן דָּא : אַךְ בְּרִיְינְגָּעָן אַזּ אַוְיְלָעָן.

— חֻרְטָזְיךָ אַיִּזְן — האָט פְּלֹצְלִינְגָּן דָּעָר לְעַקְטָאָר אַזּ אַגְּנָעָד
 טָאן : — עַם מַעַג נַעֲמָן פִּינְגָּה טָאגָן אַזּ עַם מַעַג זְיַין בְּלִוְיָן פִּינְגָּה
 מַעֲנְתָּשָׁן אַזּ סְמָעָן זְיַין אַפְּיָעָר, אַכְּבָּר איך פָּאָר נַיְט אַוּוּס פָּוּן
 דָּגָעָן בְּיֵז איך וּל נַיְט האָבָּן קִיְּן לְעַקְצָעָן. קָאנְטָן אַיר דָּס נַיְט
 טָאן ? וּוּל איך זְיךָ וּוּנְדָרָן צַו אַנְדָּרָעָן.

וּוּעָן דָּעָר "אמַבָּאָסְאָדָּר" האָט דָּרְחָה עָרְטָמָן דָּס וּוּאָרט "אַנְדָּרָעָן",
 אַזּ עַר צְוָנְעָלָאָפָּן צּוּמָּה טַלְעָפָּאָן אַרְוָף נַעֲטָן אַפְּאָר מַעֲנְתָּשָׁן אַזּ
 אַרְאָנוֹשְׁרָט צַו האָבָּן אַזּ אַוְונָט אַמִּינְגָּן, צּוּמָּה בָּאַשְׁלִיכָּן וּוּאָס צַו

טאַן.

באמ' מײַמִינְג האָט מען דיסטוטירט, גערעדט אָוּן פֿאָרְנוּשְׁלָאנְן פֿלְעָנְעָר. אַיְנוּנְעָר האָט פֿאָרְנוּשְׁלָאנְן, אָפְצּוֹלִיגְּן די לְעַכְזִיעַ אָף אָנוּ אָומְבָאַשְׁטִימְטָעַר צִוְיט, אָ צְוַוְיטָעַר — מֵיזָאַל דָעֲרוּוֹיַל אוּסְמִילְּיַין דָעַם לְעַקְטָאָר אָף קָאָרְפָּעַר, אָוּן זָאַל עָרַג פֿאָרָן גַּעֲונְטָרְהִיט אָוּן וּזְעַן סְ'זָעַט זַיְן אָ צְוַוְיטָן מָאַל אָ לְעַכְזִיעַ וּוּעַט מעַן פָּוּנְמַט פֿרָאָפִיט אָרוֹנְטָעְרְנְעָמָעַן די קָאָרְפָּעַר. קַיְנוּנְעָר האָט אָבעָר נִיט גַּעֲוָאָלַט אוּסִיַּיְלִינְג דָאַס גַּעַלְט אָוּן דָעַר פֿאָרְשָׁלָאנְג אַיְזַעְשְׁלָאנְן גַּעַוְאָרְן.

צּוּם סּוֹת הָאָט דָעַר "אמְבָאַסְאָדָאָר" גַּעַנוּמָעַן דָאַס וּאוֹרטָן: — אַיְר זַעַט דָאַךְ בְּרִידְעָלָעַךְ, אָזְ מִיר זַיְנְעָן שַׂוִּין אַרְיְינְגְּעַפְּאָלְן. דָעַר לְעַקְטָאָר אַיְזַעְפָּאָר אָוּן שִׁין קִידְעָמְפָּעַר אַיְזַעְנְאָט, טָא לְאָמִיר אַרְאָגָן זְשִׁירָן דִּינְסְטִיק, עַפְעַם אָפְאָרְטִי אָוּן, אַנְשָׁטָטַם וּוּאַסְטַרְפָּאָר דָאָרְפָּן הָאָבָן דָעַם מִיטִינְג אִין צְוַוְיַי וּוּאַכְּנָן אַרְוּם, וּוּלְעַן מִיר דָאַס הָאָבָן בַּיְ דָעַר לְעַכְזִיעַ. אָוּן די קָאָרְטָן-פֿאָרְטִיק, וּוּאַסְטַרְפָּאָר דִּינְסְטִיק, בַּיְ דָעַר לְעַכְזִיעַ, אָוּן דָאַנְעָרְשְׁטִיק, זָאַל זַיְן זָאַל עָרַג הָאָבָן דִּינְסְטִיק, בַּיְ דָעַר לְעַכְזִיעַ, אָוּן פֿאָרְאַיְנוּעַנְסַטְלִיךְ לְאָמִיר אַוִּיסְנְאָצָן די גַּעַלְעָנְגְּחִיטַט צּוּ גַּעַבְן אָזְ אַפְשִׁירְדָּה אָוּוֹנְטַטְלִיךְ פֿאָר אָנוֹנְעָרְעַץ צְוַוְיַי מִיטְנְלִידְעַר וּוּלְכְבָּעַ פֿאָרְטִיק אָוּוֹשַׁ אַזְיְזָאָפְטָן. יְאָ, אַלְעַם גַּוּט, — זַעַנְטַט אַיְנוּנְעָר פָּוּן דָעַר קָאָמִיטָעַ — אָבעָר דִּינְיַיְהָן אָוּוֹנְטַט קָאַז אָמַט נִיט זַיְן, וּוּלְיָ דִינְסְטִיק פֿאָרְמָאָר אַיְדַעַט סְטִיק אָוּוֹנְטַט קָאַז אָזְיְינְעָר, מָאַכְטַט דָאַס בְּעַמְרַר מִיטְוֹאָר, — מִיטְוֹאָר — שְׁפְרִינְגְּט אַוִּיפְט אָ צְוַוְיטָעַר — מִיטְוֹאָר. נִיט מִין זַוְיִיב צּוּ שְׁפִילְן "סְפְרִינְגָּאָ" אָוּן אַיְדַמְוֹזִין מִיט די סְינְדָרָאָין הָזָוִין, דָאַנְעָרְשְׁטָאָג אַיְזַעְפָּאָר בְּעַסְטָעַר אָוֹוֹנְטַט. — דָאַנְעָרְשְׁטִיק — זַעַנְטַט דָעַר "אמְבָאַסְאָדָאָר" — אִין סְיַין אָוֹוֹנְטַט נִיט. אַלְעַז זַיְנְעָן פֿאָרְנוּמָעַן מִיט צְוַרְנִירִיטַט אָפְ שְׁאַבְעַם אָוּן זְוָנְטִיק, נֶאֱר אַוִּיב אַיְר וּוּלְטַט, אַרְטַט מִיד נִיט, אַיְר וּוּלְיָ מִיט אַיְדַמְוֹזִין דִינְגְּנָעַן, וּוּעַט זַיְן אַזְוּבְּפָאָל, וּוּעַט זַיְן אַזְוּבְּפָאָל, וּוּעַט דָעַר לְעַקְטָאָר וּוּיסְטַט נִיט צּוּ זַיְן קִין אַקְשָׁאָן, מִזְעַנְטַט אַיְם סְאַרְבָּעַט נִיט, וּוּלְיָ עָרַג נִיט גַּלְיוּבָן, טָא זָאַל עָרַג !

אַיְנָם שְׁטָעַטְלַה האָט מעַן זַוְקָדְעָוָסְטַט פָּוּן דָעַר לְעַכְזִיעַ, דָוְרְכִיְהָן דָעַם, וּוּאַס אַיְנוּנְעָר האָט גַּעַלְאַזְוּט וּוּיסְטַט אָ צְוַוְיטַט. דָאַנְעָרְשְׁטִיק אָוּוֹנְטַט, שַׁוִּין פָוּן גָּאנְצְ פְּרִי, זַיְנְעָן גַּעַקְמוּמָעַן אַיְן זָאַל אָ גְּרוּפָעַ פְּרוּוּעַן פָוּן דָעַר אַקְזְוַיְלְעַרְיָ, אָ טִילְהָאָבָן זַוְקָדְעָוָסְטַט שְׁפִילְן אַיְזַעְפָּאָר אָוּן אָ טִילְהָזָוְנְעַן אַרְיְזָן אַיְזַעְפָּאָר עַפְעַם צְוַרְנִירִיטַט פֿאָרְזַעְטַט.

— מאכט נאך ניט און צו פיל — האט אויסגערוףן די „אמבאָר סַאַדְאַרְקָעּ“ פון קָאַרְטָּן-טִישֶׁ צו די עַלְטָעָרָעּ פֿרוּיָעּ אַין קִיד — אַיר ווֹוִיסְטַּמְּטַּ דָּאָךְ, אָז פָּאָרְ לְעַשְׂצִיעָם זַיְנָעָן נִיטָּאָ קִיּוֹן סַאַךְ בָּאַלְאָנִיםּ, קָאַכְּטַ אָפְּ אַיְ�ָן טָאָפְּ פָּאַטִּיטִיכָּסּ אָוֹן מָאַכְּטַ אַז וּפְסַמְּקָנָהּ, סְזָוּעָטַ זַיְנָעָן ! פְּלָעָנְטִיכּ גַּעֲנוּן !

ארום ניינּ אַזְיָינְגָּר, ווֹעֵן עַס זַיְנָעָן שָׁוִין גַּעֲנוּסָן אַ צְוּוֹיּ צַעְנְדְּלִיךְ מַעֲנְטָשָׁן אַיְ�ָן וְאַלְּ הָאָבָּן די קָאַמְּטוּעָ לְיִתְ גַּעֲנוּסָעָן אַוִּיסְטָהָעָלָן טִישָׁן אָוֹן שְׁטוֹלָן.

— וּוֹאָסּ שְׁלַעַפְּטַ אַיר אַזְוִיפְּלַטְּ טִישָׁן — האט דָּעַר „אמְבָּאַסְּאָרְ דָּאָרְ“ אַוִּיסְגָּרְוָפְּן — אַיר פָּאַרְגָּעָסְטַּ, אָז דָּאָסּ אַיְ�ָן לְעַשְׂצִיעָ אָוֹן הַיְּינָטַ אַיְ�ָן דָּאַנְעָרְשָׁטִיךְ, מָאַכְּטַ דָּרְיוּיסְטַּ סִיטָּסּ אָוֹן אַיְךְ בֵּין זַיְכָּעָרְ, אָז מָאַכְּטַ פָּוֹן אַיְיךְ וּוֹעֵלָן נִאָךְ קָאַנְעָן זַיְצָן אַזְוּיּ שְׁטוֹלָן.

חַאַלְבָּבָן נִאָךְ נִיּוֹן, ווֹעֵן דָּעַר אַמְּבָּאַסְּאָרְ דָּאָרְ האַט אַיבְּרָעְגָּרִיסְן דָּעַם קָאַרְטָּן-שְׁפִּילְ אָוֹן פָּאַרְגָּעָשְׁטָעָלָט דָּעַם לְעַקְטָאָרְ, האַט עַד זַיְדְּ פְּלָוְצְלִינְגְּ נַעֲכָאָפְּטַ, אָז אַלְּעַ שְׁטוֹלָן זַיְנָעָן פָּאַרְגָּוּסָעָן אָוֹן עַד האַט פָּוֹן דָּעַר פְּלָאַטְפָּאַרְמָעְ גַּעֲגָעָן אָן אַרְדָּעָרְ : שְׁטָעָלָט צו נִאָךְ אַטְשָׁ אָוֹן נִאָךְ אַטְשָׁ בּוֹלְבָּעָסּ אָוֹן מָאַכְּטַ נִאָךְ-אַכְּטַ הַעֲרִינְגְּ.

וֹעֵן דָּעַר לְעַקְטָאָרְ האַט גַּעֲהָלָטָן אַיְ�ָן צְעֻוּקְלָעָן אַ גַּעֲדָאנְסָ פָּוֹן זַיְן לְעַשְׂצִיעָ אָוֹן דָּעַר „אמְבָּאַסְּאָרְ דָּאָרְ“ האַט דָּעָרְזָן וּוּיְ שְׁמָטוּפְּטַ אַיְינְנָעָרְ דָּעַם צְוּוִיְּתָן אַיבְּרָעְ אַ שְׁטוֹלָן, האַט עַד וּוּדָעָרְ אַוִּיסְגָּרְוָפְּן, שְׁטָעָלָט צו נִאָךְ צְוּוִיּ טִישָׁן, נִאָךְ אַטְשָׁ בּוֹלְבָּעָסּ אָוֹן מָאַכְּטַ נִאָךְ-אַכְּטַ הַעֲרִינְגְּ.

דָּעַר לְעַקְטָאָרְ, קוֹלְנְדִּיסְ אָפְּן אַוְיְלָעָם, וּוּיְ דָּיְ גַּרְעַטְעַ צָאַל פָּוֹן זַיְיָ זַיְמִיט צְעַפְּנְטָעָ מִיְּלָעָרְ אָוֹן שְׁלִינְגָּעָן זַיְנָעָן וּוּרְטָעָרְ, האַט זַיְדְּ צְעֻוּאַרְיִמְטַ אָוֹן גַּעֲנוּסָעָן רָעַדְן נִאָךְ מִיטְ מַעְרָ בָּאַגְּיִסְטָעָרָוָגְ, נִאָךְ מִיטְ אַמְּאָלְ חַאַטְ מַעְןְ פָּוֹן קִידְ גַּעֲלָאָזָטְ וּוּסְןְ : זָאָגְטַ דָּעַר לְעַקְטָאָרְ, עַד פָּאָן שְׁוִין עַנְדִּיגָּן דִּי לְעַשְׂצִיעָ, דָּעַר עַרְשָׁטָעָרְ טָאָפְּ פָּאַטִּיטִיכָּסּ אַיְ�ָן שְׁוִין פְּאַרְטִיכְ !

דָּעַר „אמְבָּאַסְּאָרְ דָּאָרְ“ האַט צְוִירָסּ גַּעֲנְטָפְּרָטְ, אָז סְזַיְנָעָן שְׁוִין אַרְיִינְגָּעָפְּסָעָן נִאָךְ מַעֲנְטָשָׁן, וְאַלְּמָעָן וּוּדָעָרְ שְׁנִיְּרָן הַעֲרִינְגְּ אָוֹן צְרָרְ שְׁטָעָלָן נִאָךְ בּוֹלְבָּעָסּ, אָוֹן דָּיְ וּוּלְבָּעָהָבָּן נִיטְ יְהִינְ סִיטָּסּ וּוּלָן שְׁעָנָעָן עַסְן שְׁטִיעָנְדִּיגָּן,

צום סאָפּ פֿון דער לַעֲצִיעַן, וועלכּע אַיז שוֹין באָנְגַּליַּיט גַּעֲוָאָרֶן
מייט אַ נְעַבְּרָאָזָן פֿון גַּאֲפַּלּ, מעסְעָר אָוָן טַעַלְעָר, וואָסּ מַהְאָטּ גַּעַהְאָלְטָן
איַין אַיַּוְן טְרָאָגָן פֿון טִיךְ, הָאָטּ דַעַר לַעֲקְטָאָר אַנְגְּעוֹוִיַּוּן וּוּ דִי „אמְבָּאָ
סָאָדָאָרָן“ פֿון קְוַלְטָוָר אָפּ דַעַר אַיְדִישָׁעָר נָאָם, פָּאָרְשָׁוּעָכְן אַזְוֵי אַוְנוֹגָטָן,
וואָסּ וּוּאָלְטָן גַּעַפְּאָנָט זַיְן שִׁוְין אַיְינְדוֹרְקוֹסְפּוֹלּ אָוָן גּוֹטּ בָּאָזָוָכָט.

— וואָסּ ? גּוֹטּ בָּאָזָוָכָט — איַין אוּפְּגַּעַשְׁפּוֹנוֹגָעָן דַעַר „אמְבָּאָ
סָאָדָאָר“ זַיְךְ צַו פָּאָרְטִיְּדוּקָן, אַיר וּוּוִיסְטּ פָּאָרְוּאָסּ דְאָ אַיְן הַיְינְטּ פָּאָרָאָן
אוֹזָא גַּרוֹוִסְעָר אַוְילָעָטּ ? דָאָסּ זַיְנְעָן גַּעַפְּוּמָעָן אַלְץּ מַעַנְטָשָׁן צַו וּעָן, אַוְיבּ
עַמִּיצָּעָר וּוּעַטּ קוֹמְעָן צַו אַ לַעֲצִיעַן אַיְן אַ פָּרָאָסָטּ דְאַנְגְּרָאַשְׁטִיסּ ...
וּוּעַן מַזְאָגָטּ אַיְרָ, אַזּ אַיר קָאנָטּ נִיטּ אַוְנוֹגָר שְׁטָעָטָלּ, שְׁפָאָרָטּ זַיְךְ
נִיטּ, מִיר וּוּוִיסְטּ בָּעַסְעָר, סָאָרְבָּעָטּ נִיטּ אָוָן דָאָטָסּ-אָל !

געמאכט אַ לְיֹוֹתְרִישׁעַ צִירְטוֹן

איין רָאוּעַנוּ אַסְעָרֶם עַנְדִּיסְטָאָר אֵין שְׁטָעַנְדִּיךְ בִּזְוִין. אַ פָּאָרָה בִּינְיִינְרָאָן מִיְּנָעָן, אָז דָּאָס גַּעֲשָׁפֶט בְּאָרֶת זִיךְ אֵין גָּאָלָד. אַבָּעָר אַיר טְרָעָפֶט דְּאָרֶת אַלְעָ טָאגְן דַּי וּלְכִיקָּעַ פְּנִימָעָר: דָּאָס זִינְעָן „קָאָסָטִימָעָר“, וּוֹאָס קְוּמָעָן אַרְיוֹן דִּיסְקוֹטִירָן „פָּאָלִיטִיקָּס“. אַלְעָ וּוּלְטָר פְּרָאָבלְעָמָעָן וּוּרְעָן פְּאָרְחָאָנְדָלָט אֵין גַּעֲלִיוֹת אַרְוּם דַּעַם קָאנְטָעָר, פּוֹנְגָּוּזְגָּעָן סְקָאָפֶעָט שְׁטָעַנְדִּיךְ מִיטָּזָעָפָעָלָט אָוֹן וּוֹאָוּ פְּלִינְגָּן הַאַלְטָן גְּרוּסָעָמָעָט פְּאָסְטִימִיטִינְגָּעָן . . .

די שְׁטָעַנְדִּיקָע „קָאָסָטִימָעָר“ זִינְעָן מִסְטָעָר רָאוּעַנוּ אַסְעָרֶם לְאַנְדְּסְלִיט, וּוּלְכָעַ פְּאָטְרָאַנְיוֹרָן אִים. זַי וּוּלְעָן אֵין קִין אַנְדָּעָר עַנְדִּיסְטָאָר נִיט אַרְיוֹנְגִּינְזָן אַפְּיוֹן נַאֲךְ אַשׁוּעַבְעָלָעָ אַדְעָר פָּאָנָּאָנִי דֻּרְבִּיְּתָן דָּאָים אַפְּ צּוּוִיְּ נִיקְּלָסָס . . .

טָאנְדָּאָיִן טָאנְדָּאָיִסְטָוּן זַי צַו — פְּרִיעָר צָום צִירְטוֹנְגָּס-שְׁטָעָנְדָּסְקָעָן סּוֹקָן דָּוָרָךְ אַלְעָ צִירְטוֹנְגָּעָן, דָּעָרָנָאָךְ פְּאָרְטְּרוֹנְקָעָטָמָעָן אַיְנוּוּוֹיְנִיסְטָאָר אַ גְּלָעָזָל „פְּלָעָיָן“ אָוֹן מְזַעַּצְמָת זִיךְ אַרְוּם קָאנְטָעָר.

די לְאַנְדְּסְלִיט וּוּיְוִיסָן שִׁוְּיָן, אָז אֵין רָאוּעַנוּ אַסְעָרֶם קָעַנְדִּיסְטָאָר טְרָעָפֶט מִעְן נַאֲכַעַמְתְּשָׁעָן מִיטָּדִי נַרְאָבָע וּבְרִילָן, יַאֲנָקָל וְזָהִיקָע, מוֹיְשָׁע פְּלִיבְוּסְטָעָר, מָאָטָע צָוְדָעָהָכָעָם, נַאֲטָעָ טּוּמָטָם אָוֹן נַאֲךְ לְאַנְדָּסְטָאָר לִיְּטָמִיט צּוֹנְעָמְעָנְיָשָׁן, וּוֹאָס זַיְהָאָבָן זִיךְ אַיְנָעָן דִי אַנְדָּרָעָ גַּעֲנָבָן שִׁוְּיָן דָּא אֵין אַמְּעָרִיסָע דָּוָרָךְ די אַלְעָ יָאָרָן, וּוֹאָס זַיְהָ „פְּאָטְרָאַנְיוֹרָן“ רָאוּעַנוּ אַסְעָרֶם קָעַנְדִּיסְטָאָר . . .

מִסְטָעָר רָאוּעַנוּ אַסְעָרֶם אֵין אַבָּעָר דָּאָוּקָעָ צְוּפְרִידָן פּוֹן זִינְעָן שְׁטָעַנְדִּיקָע קָאָסָטִימָעָר. אַמְּאָלָה, מִיטָּדִי יַאֲרָן צְרוּיָּת, אֵין עָרְגָּעָן אַסְצִיאָלִיסְטָמָעָר, גַּעֲרָבָעָט אֵין שָׁאָפָּ אַלְמָ פְּרָעָסָעָר, בִּזְוִין — עָרְחָטָמָעָר סְרָאָגָן רְוָמָאָטִים אֵין דִי פִּים אָוֹן נִיט גַּעֲקָאָנָט שְׁטָמָיָן מַעְרָבָּיָן בִּים פְּרָעָסָעָר אַיְזָן. די לְאַנְדְּסְלִיט הַאָבָּדָן פָּאָר אִים אַיְנָעָמָעָהָנְדָלָט די קָעַנְדִּיסְטָאָר סְטָאָר אָוֹן צּוֹנְעָזָגָט פְּאָטְרָאַנְיוֹרָן.

אַ גְּרוּסָע צָאָל קָאָסָטִימָעָר הָאָט זִיךְ אַבָּעָר דָּוָרָךְ דָּעָר צִיּוֹת אַרְוִוִּפָּר גַּעֲרָבָעָט אָוֹן זִיךְ אַרְוִיסְגַּעַלְיִיבָּן פּוֹן דָּעָר גַּעֲנָנָט — וּוּרְגָּר אַפְּטָאָוּן אָוֹן וּוּרְגָּר לִיְּזָן בְּרוּסְלִזְן. דָּעָרָפָאָר זִינְעָן אִים אַזְוִי לִיבָּן דִי עַטְלָעָבָעָ פְּאָרְבְּלִיבָּעָנָע אַוִּיפָּ דָּעָר אַיסְטָאָסִיד, וּוּלְכָעַ פְּאָרְלָאָזָן אִים נִיט . . .

מייסטר רָזּוּנוֹאַסְטֶר האַטְלִיב צָו הָעָרָן, וּוּ זַיְ שְׁמוּעֵן „פָּאָדְלִיטִים“. „אוֹבִיב“, זָאנְטָ ער, „סְאַיזָּ מִירָ שְׁוֹועָר צָו גַּיְן צָו דָעָר בָּאָזְנָגָן, בֵּין אַיךְ בָּאַטְשִׁ צְוֹפְּרִידָן, וּוּאַסְמָ אַיךְ חַאַב אַ שְׁטִיפָל בָּאַוּעֲגָנוֹן אַרוֹם זַיְךְ...“

אַבְּגָעָר נַאֲרָנִיטָ צְוֹפְּרִידָן פָּוּן דָעָר „בָּאַוּעֲגָנוֹן“ אַיזְ רָזּוּנוֹאַסְטֶרְסָ זָונְדָל. דָעָר יְוָנְגָעָר רָזּוּנוֹאַסְטֶר אַיזְ אַ בָּאַוּוֹאַסְטִוִּינְשֶׁר בָּאַכְבָּרְל. ער אַיזְ גַּעַצְוֹוֹאַנְגָּעָן צָו שְׁטִיְין מִיטָּן טָאָטָן קְרֻעָל אַוּן הָעָרָן דַי טָאַגְּנִטְעָגְלָעָכָע פְּלוּוֹדְרִיעָן פָּוּן דַי „גַּעַוּוֹעַנָּעָה...“

דָעָר עַלְטָעָרְדָרְ רָזּוּנוֹאַסְטֶר אַיזְ אוֹיךְ נִיטְ צְוֹפְּרִידָן, וּוּאַסְמָ ערְמָזָן אַבְּגָעָר דַי רְוָמָטִישָׁע פִּים הָאַלְטָן זַיְן זַיְן אַיְן סְטָאָרָ. ער בָּאַקְלָגָנְטָ זַיְךְ אַפְּטָ פָּאָר זַיְנָעָ לְאַנְדָּסְלִיטָן, אַזְ ער, דָעָר זָונְדָעָל, שְׁטָעָלָט אִים בָּעַדְאָלָעָם. ער אַיזְ אַ קָּאָמְנוֹיסְטָן. גַּעַלְטָ לִיגָּט אִים נִיטְ אַין דָעָר לִינְגָן. סְעָר פִּיאָטָע.

— אַיר זַעַט, — וּוּיְוָוָט ער זַיְ אַזְ, — וּוּ דָאַסְמָ אַרְיִין אַחַלְבָּעָ נַלְאָזְ סִירְוָפָן צָו אַקְסְטִימָעָר אַיזְ אַסְאָרְדָּעְרִוְאַסְטֶרְ, אַט שְׁטוּפָט ער אַרְיִין נַאֲרָא אַ פּוֹלְן לְעָפָל אַיְזְקִירִים. אִים אַרְטָ דָעָן פְּרָאָפִיט ? דָעָרְצָו עַרְגָּעָרְטָ זַיְךְ זַיְעָר דָעָר אַלְטָעָר רָזּוּנוֹאַסְטֶרְ, פָּוּן דָעָם, וּוּאַסְמָ, זָוָעָן דָעָר זָונְדָעָלָעָ שְׁטִיְיטָ בִּים קָאָנְטָעָר, שְׁטָעָלָט ער אַרְוִוִּסְמָ אַוִּיבְּדָאָזְ דָעָם „מְאַרְגְּנִישְׁטָעָרָן“, דָעָם „דָּעַילִי סְטָאָרָן“ אַוּן אַנְדָּרָעָ אַזְוִינָעָ אַוִּיסְנָאָבָן. ער, דָעָר אַלְטָעָר סָאַצְיָאַלִיסְטָן, האַטְנָדָעָ לִיב זַיְ צָו פָּאָרְדוֹסְן אַיְן אַ וּוּנְקָל.

אַבְּגָעָר מַעְרָ פָּוּן אַלְעָזְ טָוָט אִים וּוּיְ, וּוּאַסְמָ ערְזָוָן מַאֲכָטָ עַפְעָם אַלְעָמָאָל אַזְאָ סָוְנְצָעָלָעָ אַזְן לִיְגָט אַרְיִין אַלְטָעָר רְוִיטָעָ נַוְעָרָן צְוּוּשָׁן דִי טָעָגְלָעָכָע בָּאַלְעָבָטִישָׁע אַוִּיסְנָאָבָן. נַאֲרָ פְּרִילְעָרְ וּוּרְטָ שְׁוִין אַיְן סְטָאָרָעָ, זָוָעָן מַאֲטָעָ צְוָלָעָה אַכְבָּעָ נַעַמְתָּ „טַוִּין“ דָעָם אַלְטָן רָזּוּנוֹאַסְטֶרְן :

— אַיר מִינְטָן, אַזְן בְּלֹוִזְ דָאַסְמָ טָוָט ער אַיךְ אַפְּ. דָעָר זַיְן אַיְעָ רְעָר ? אַזְן וּוּפִילְ נַיְקָלָס אַזְן דָאַיְסָמָ נִיטְ ער אַוּוּקְ דִי קָאָמְנוֹיסְטָן ? אַזְן וּוּפִילְ קָאַסְטִימָעָ, מִינְטָן אַירָ, האַטְ ער שְׁוִין פָּאַרְטְּרִיבָן דָוָרְךְ דָעָם, וּוּאַסְמָ ער זָאנְטָ זַיְךְ, זַיְ זַאֲלָן לִיְעָנָעָן דִי אַרְבָּעָטָעָרְפְּעִיטָרָם, אַזְן נִיטְ דִי דּוֹשָׁאָנָמָ ?

נַאֲכָעָמְטָשָׁע מִישְׁתָּחָוּ זַיְ אַרְיִין :

— מִיר וּוּטָ ער מִין אַלְטָן פְּעִיטָרָ, „דָעָם פּוֹיקָ“, נִיטְ פָּאָרָטִי אַיסְן. אַיךְ קָאָן שְׁוִין אַזְן אִים נִיטְ לְעָבָן, וּוּ אַזְן מִינְעָ בְּרִילְן.

או מושע פיליבוסטער באפט דאס ווארט, וווערט שווין מאטער צוֹלעהאכעס א גאנצער לינגער און שיסט מיט פראזן אויף אנטוציען פיליבוסטערן. די „פֿאַלִּיטֿיקָם“ איזן סטאָר קלעפֿט זיך דאן, ווי א שטיין צו הימל. אבער דער אלטער רָאָזְעַנוּוָאָסָעָר שטויות און קוועטלט. מערכ פעלט ניט, או מושע פיליבוסטער זאל באפֿן דאס ווארט. דעם מאלט רעדט מען שווין מערכ ניט, נאר אינגער שרויות אירבער דעם צוויטן. מען באפט אפֿ דעם אטעם מיט א גלוועל „פֿלְעַזְעָן“ און מען שרויות ווידער.

דער אינציגער, וואס בלויובֿת הינטערשטעלֿים איזן שרייען, איזן נאכעמטשע מיט די גראבע ברילן. ער איז שטנדיך הייוערידק — פֿון וווען אַרְבֵּעָרְשְׁרִיעָן ...

רויאָק שטויות נאר נאטֿע טומטום און באמקעט צו, איז בירע זוינען גערעכט. יאנקל זאהיקע, ווידער, קעמאָט פֿאָר זוין ווארט ... די סטאָר גִּיט אַוְוָה רעדלאָך ...

נאכעמטשע מיט די ברילן קומט אלע מאָל דער ערסטער איזן סטאָר. ער וויל אַרְיִינְכָּפּן אַ שְׁמוּעַס מיט רָאָזְעַנוּוָאָסָעָרְן אַיְודָעָר פֿילְיְבּוּסָטָעָר סומט אַרְיוֹן און פֿאַרְגָּאַנְגָּרְט אַלְעָמָעָן. נאכעמטשׂ וויסט, איז רָאָזְעַנוּוָאָסָעָר האָט קִיּוֹן צוֹ לְיוּעָנָעָן, גִּיט ער אַים אַיבָּעָר אלְעָזָעָן וואָסָט ער האָט גַּעֲלִיוּנָט בְּיַם צִיּוֹנָסְטָמָעָנָד אַיְן „פֿוֹסֶן“. איז נאטֿע טומטום געפֿניַט זיך דערבי, געמאָט ער זיך דְּגַנְגָּעָן, איז די נויעס איז נאר געווען אַיְם „טְרוּמִיּוֹת“, און יאנקל זאהיקע באַשְׁטִיטֿיַט, איז נאר דער „טְרָאָמְבָּאָן“ האָט גַּעֲהָאָט די נויעס.

נאכעמטשע מיט די ברילן גִּיט זוי אַבער גִּיט נאָך. ער אַיִן, זאנט ער, אַ „פֿוֹסֶן“-לְיוּנָעָר פֿוֹנָם ערְשָׁטָן טָאגּ, און אַים קָאָן קִיְּנָעָר גִּיט בְּלָאָפּן.

ווען נאכעמטשע וויל בְּגַנְגִּיוּזָע באָפּן אַ סּוֹק אַיִן דער „מָאָרְגָּנֶזֶן“ שטערן, פֿאַרְמָאָכָט ער זיך אַיִן טְעַלְפְּאַנְגְּבִּידָן. אַוְן ווען ער קומט אַרְיוֹסָט אַ בְּאַגְּאָסָעָנָעָר מיט שׂוֹוִים, שְׁפָאָסָט דער יונגעָר רָאָזְעַנוּוָאָסָעָר :

— נאכעמטשע, נו, אַיר האָט גַּעֲרָאָן דעם נוּמָעָר ? ...
איַיִן זאָך קָאָן נאכעמטשע גִּיט פֿאַרְגָּעָבָן אַוְן ער טְיִינָעָט אלְעָמָל מִיטְן אלְטָן רָאָזְעַנוּוָאָסָעָרְן :

— ווי סומט אַיִן אַזְאָך אַרְיִיכָּר צִיּוֹנָגָג, ווי דער „מָאָרְגָּנֶזֶן“ שטערן,
אַזְעַלְעַע שְׁרִיבָּעָר ? ווי האָבוֹן דָאָך גַּאֲרָוִיט קִיּוֹן „פֿעַדְעָע“ ?
— גִּיט גַּעֲזָרָגָט, — טְרִיאִיסָט אַים דער אלְטָעָר רָאָזְעַנוּוָאָסָעָר,

— צ'אלרייט, סאָפֿ-קָאָלְסָאָפֿ, אויב זוי וועלן נאָר וועלן האָבּן „פֿערַדְעַה“, וועלן זוי מוֹזֵן קָוְמָעֵן צָוֵם „פֿוַיְקּ“. אַיִּין אָוּוּנֶט, ווען מוַיְשַׁע פֿילְיְוָסְטָעֵר האָפֿט פֿאָרְכָּאָפֿט דָּאָס וּוְאָרָט אָוּן אַלְעַ אֲרוּם זִינְגָּן גַּעַשְׁטָאָגָּן אָוּן פֿרְוַבְּיַרְט אַרְיְבְּעַרְשְׁרִיְעַן אַיִּינָעַ דִּי אַנְדְּרָעַ, אַיְזַּ נַּאֲכַעַמְּטָשַׁע מִיטַּ דִּי בְּרִילְן אַרְיְינְגְּנָאָלָּאָפֿן אַפְּרַיעַוְוִיצַּעַ טָעַר, מִיטַּ אַ „פֿוַיְקּ“ אַיְזַּ האָנָט. עַר האָפֿט גַּעַנוֹמָעֵן אַזְוִי פֿוּוַיְשָׁעֵן טִיטַּמְּטַיַּת זִוְּן הַיְּזָעִירַק בְּאַלְעַלְלַ, אָזַ אַפְּיַלְעַ מַוְיְשַׁע פֿילְיְוָסְטָעֵר אַיְזַּ אַנְטַּ שְׂוּוֹנֶן גַּעַוּאָרֶן.

— זַעַט נָאָר, זַעַט, — האָפֿט נַאֲכַעַמְּטָשַׁע גַּעַטְיוּטַט מִיטַּן פֿינְגָּעָר אַוִּיפּ אַזַּ אַרְטִיכְל אַיְזַּ „פֿוַיְקּ“ אָוּן גַּעַוְאָרְפַּן זִוְּן בְּלִיךְ אַוִּיפּן יְוָנָן רָאוּעוֹנוֹאָסְטָעֵר, — עַר שְׁרִיְטַ אַלְעַ מָאָלַ, אָזַ דַּעַר „פֿוַיְקּ“ שְׁרִיְבַּט נִיטַּ פְּאָר דִּי אַרְבְּעַטְעָר. אָנוּ, זַאְל עַר מִיר וּוְיְזַן אַ בְּעַסְעָרָן אַרְטִיכְל אַיְזַּ דִּעַם „מָאָרְגַּן-שְׁטָעַרְן“, וּוּי אַטְּ-אַדְעָר. גַּיטַּ נָאָר אַ קָּוק, סְאַיְזַּ דַּאְרַ טִיטַּ גַּאְלָד צֹו גַּלְיִיךְ!

יאַנְקָל זַאְחִיקָּעַ האָפֿט זִיךְ גַּעַנוֹמָעֵן בְּאַלְלַ דִּינְגָּעָן:
סְ-מִימְדוֹזַן דָּאָס זִוְּן דַּעַר „טְ-טְרַאְמְ-בְּבָבְ-אָזַן“ — אַוְחַ סְאַיְזַּ אַגְּטָעָר אַרְטִיכְל...
נַאֲכַעַמְּטָשַׁע האָפֿט אַבְּעָר בְּאַלְלַ גַּעַנוֹמָעֵן טָאנְצַן פֿוֹן פֿרִיד, וּוְעַן
עַר האָפֿט אַ מִישְׁ גַּעַטְאָן אַ צְוּוֹיְטָעַ זִוְּיט. עַר האָפֿט דַּעַרְזָעָן אַיְזַּ „פֿוַיְקּ“
אַרְטִישְׁלָעָן פֿוֹן בְּאַרְיְמָטָע רְוִיטְעַ שְׁרִיְבָּעָר.
מִיסְטָעָר רָאוּעוֹנוֹאָסְטָעֵר אַיְזַּ בְּאַלְלַ אַרְוִיסְגַּעַרְאָכָּן פֿוֹן הַינְטָעָרָן

סְאַנְטָעָר : — נָו, וּוְאָסַ האָבּ אַיךְ גַּעַזְגָּט ? פְּאָר „פֿערַדְעַה“ וּוְעַלְן זִוי מִזְוֹן
סְוּמָעֵן צָוֵם „פֿוַיְקּ“.

נָאָר וּוּי גַּיךְ עַר האָפֿט אַ וּוְאָרָה גַּעַטְאָן זִוְּן אַוִּיפּ דַּעַר צִירָה
טוֹנָגָן, האָפֿט עַר אַוְיַד אַזְוָרָה גַּעַטְאָן אַ קָּאָסְקָעָ אַוִּיגָן אַזְוִי זִוְּן זָוַר
נַעַלְעַ אָוּן זִיךְ צְעַלְאָכְטַ מִיטַּ יַאֲשְׁתְּשָׁרְקָעָם :

— נָו, פָּאָן מַעַן לְעַבְנַן פֿוֹן מִיְּוִי זִוְּן ? עַר האָפֿט שְׂוִין וּוְידָעָר
אַרְיְינְגְּנָלְיִינְטָם זַיְטְלָעַךְ פֿוֹן אַלְטָעַ נַוְמָעָרָן „מָאָרְגַּן-שְׁטָעַרְן“ אַיְזַּ „פֿוַיְקּ“,
„טְרוּמְוִיטָם“ אָוּן „טְרַאְמְבָאָזַן“.

דַּעַר אַלְטָעַר רָאוּעוֹנוֹאָסְטָעֵר האָפֿט מִיטַּ בָּאָס אַ וּוְיַשְׁ גַּעַטְאָן דִּעַם
פְּאַרְוּוַיְסְטָן סְאַנְטָעָר :

— גַּיטַּ אַנְדְּרָעָשָׁן, דַּעַר יוֹנָגָן וּוְיַלְמָדָר רְוָאַינְגְּן ? ...

עַר האָפֿט דֻּרְבְּיִי זִיךְ גַּעַוְנְגְּדָעַט צָוֵם זִוְּן :

— ווער בעט דיך צונעבן דעם "פוייך" נאך שרייבער? ער האט פלענטיא אינגענע, פלענטיא!
 נאכעמטשע מיט די ברילן האט א כاط עטאנן די זויטלעך פונט אלטען גומער "מארגן-שטערן", אריינגעלאפֿן אוין טעלעפאָז-בּוּידּן אוין זיך פֿאַרמְּאָכְט.

דען יונגער ראננוואָסער האט הארציש נעלאָכְט : נאכעמטשע,
 אַיר האט אַיצְט דעם ריבּטִיקְן גומער! ...

קארטן — „פֿאַר אַ הייליכָן צוועַעַךְ“

מיין לענדליךדי, מיסעם יעתא צויבל, דאכט זיך, טוט ניט פון
סאר, נאר פונדיעסטווען ארבבעט זי גאנץ שעור. זי עסט, זי טרינפלט
שפילט איזן קארטן, שילט די דינסט און זיצט איזן „ביוט-יפאָרלאָר“...
באים קארטנטיש איזו מען מיט איר היימיש איזן מען רופט זי
„מיסעם סטעיך“. עס קאן זיין, איז דער נאמען „סטעיך“ נעמט זיך
דערפּון, וואס זי האט ליב צו שפּילן סוּוּפּ-סטעיכס.

זי קאן אלע „געימים“, אלע נעמען פון די קינדרעד רופט זי אויך אפט
פון די הינט. אפּילו איר מאן און די קינדרעד רופט זי אויך אפט
סיט די נעמען פון אירע באַלבּעט פערדליך און הינט.
אַבער דאס בעסטע האט זי ליב צו שפּילן קארטן. זי וויל זיך
ניט שטענדיג פֿאָרלאָז אויַפּן מאָז פון פרעמערד פערדליך, שפּילט
זוי קארטן אויַפּ איר אַיִינגעַם מאָז... .

מיין לענדליךדי, שפּילט אַבער אַבער ניט גָּלְאָט אַזְוֵי איזן קארטן. אלע
מאָל, זאגט זי, שפּילט זי פֿאַר אַ וויכטינֶן צוועק. זונטאנֶן שפּילט זי
פֿאַר אַוְיכָהאלטָן דעם וואֹו, מאָנטאנֶג — פֿאַר אָז אַרְימָעָד קָאָלָע, דִּינָּ
סְטָאָג — פֿאַר אַחֲסְפִּיטָאָל, מִיטְ�וָאָך — פֿאַר עַרְעִיז אַיסְרָאָעָל עַד,
דָּאנֶעֶרֶשְׁטִיך — פֿאַר שְׂקָאָלִים, פְּרוּיְיך — פֿאַר די אַרְימָעָדָן
לְיִוּט, שבת מָטְינָע — פֿאַר דָּעָר שְׂוֹל, אָז שָׁבְּיִזְצָנָאָכְטָ פֿאַר
דָּעָר בְּעוּרָע.

ניט אַיִינָמָל זַעַט זיך אַבער די מיסעם צויבל און שפּילט
אַריַין „פֿאַר אַ צוועַעַךְ“, אַזְוֵי אַטָּג מיט צוּווֵי נַעֲכָת אָז אָמָל —
נַאֲך מיט אַוּוּרְטָאִים.

איין דער הַיּוֹם לְאֹות זי ווּסְמָן דעם מאָן אָזן די קינדרעד דורך
טַעַלְעַפְּאָזָן, אָז זי גַעֲפִינֶט זיך ביַי אַירָן אַקָּרְעָוָו, אַדְעָר בַּיַּי דָעָר
פְּרוּינְדִּינָע, וּלְכָבָע גִּיטָּס נַעֲכָע שַׁוּעָר צוּ סִינְדָר... .

מיסעם צויבל ווּיסְטָט, אָז די דִינָסְט וּעַט שְׂוִין גַּט אַכְטָוָנֶג
געַבָּן אַיִּיף די קינדרעד, אָז אַיר מאָן וּעַט זיך ווּנְצִיג עַרְגָּעָן פון
דָעָם, ווּאָס זי אַיז נִיטָא אַיזן הַוִּין. עַט טַרְעַפְּט אַוְיך אַפְּט, אָז אויך
עַר, אַיר מאָן, וְאָל אַיז דָעָר וּלְכָבָע צִוְּתָאַפְּרָוָפְּן דָוְרָכָן טַעַלְעַפְּאָז אָז
אַנוֹאנֶן אַיז הַוִּין, אָז — עַר אַיז זַיְעָר פְּאָרְנוּמָעָן בַּיַּי אַ ווּכְטָיָן מִיַּיָּה

טיניג פון די לאנדסלייט ... אדרער, אז עמיצער פון די לאנדסלייט איז געשטארבן און ער מוז העלפֿן באזאָרגן די לאונטער.

בײּום קַָּרְטַּן-טִּישׁ איזו מיסעם צויבֿל די טשערלעַידַּי. זי פָּאַסְּ שענט אלע שיילעַס פון גוֹטִּישְׁפִּילְּן אָזֶן שלעכטְּשִׁפְּלִּין, פון אַ גוֹּטוֹן אָזֶן פָּאַלְּשָׁן נאָנגַן. אַיבְּעַדְּהוּיפְּט ווועַן מענְעַר נַעֲמַעַן אַנטְּנַיְּל אֵין דָּעַר שְׁפִּיְּ, זֶה אָט וַיְיִבְּ אַרְוִוְצְׁזָאוּוֹיְזַן זֶיךְ פָּאַר דָּעַר גַּעַלְעַעַטְּעַר אֵין קַָּרְטַּן-שִׁפְּלִּין.

דעַם צוועַק אַבְּער, פָּאַר ווּלְכָן מְשִׁפְּלַּטְּ, לְאֹזֶט וַיְיִוְּפְּ אַמִּנוּת נִיט אַרוֹיַּט פון מַוִּילְּ.

איינְמָאָל אֵין אָזֶן אַוְונְטַן, צו אַ בענְעַפְּטִיטְּשִׁפְּלִּין פָּאַר אַ טַּאלְמָוד טוּרַע, ווֹאוּ מִיסְעַם צוֹוְבַּל אַזֶּן די פְּרֻוְיזְּדָעַנְטִיכְּעַ, הָאָט וַיְיִגְּפְּרֹאוֹוּת אַיר מָאָל. דָּאָס מָאָל, הָאָט וַיְיִגְּזַעַגְּטַן, ווּעַט זֶיךְ מִיט גַּאַטְּסַ הַיְּלָעַד די אלע מִוְּטְשִׁפְּלִּילְּעַד „אַוְסְטָאָן פון די שִׁיר“. זֶיךְ הָאָט גַּעַשְׁטַעַלְּט אֵין גַּרְוִיסְעַס סּוּמָּע נַאֲךְ דָּעַר צְוּוּיְטַרְּ.

עם הָאָט אַבְּער לְאָנֶג נִיט גַּעַנוּמָעַן, אָזֶן זֶיךְ פְּאַרְלְוִוְּן הַיְּפַשְׁע טְמַעַּם. זֶיךְ הָאָט אַרוֹסְגַּעַשְׁלַעַפְּט אַיִּין קַּנְּפֵל נַאֲכָן צְוּוִיְּטַן אַלְּזַן גַּעַגְּאַנְגְּגַן מִיט דָּעַר פּוֹטוּרְ אַרְאָפְּ.

זֶיךְ אַיְּזָן אַבְּער אַ „סְפָּאָרְטַּן“ אָזֶן זֶיךְ אַנְטְּלוּיְּפַט נִיט פון אַ „גַּעַים“, ווּעַן אַירְעַ קַּנְּפֵלְלַעַד הַאָבָּן זֶיךְ אַוְיְנְגַּעַלְּאָזֶן. הָאָט זֶיךְ אַדוֹנְטְּעַרְגְּעַכְּפַט אַ דִּימְעַנְטְּרִוְּגַן פון פִּינְגְּעַר אָזֶן פְּאַרְקְוִיפְּט דָּאָס צו אַיִּינָעַם פון די מִוְּטְשִׁפְּלִּילְּעַד, ווּלְכָעַר הָאָט וַיְיִהְיֵה אַ „סְפָּאָרְטַּן“ נִיט גַּעַשְׁטַעַרְהַיְּט בָּאָרְץ 300 דָּאַלָּאָר.

סְפָּאָרְטַּן לְאָנֶג נִיט גַּעַנוּמָעַן, אָזֶן זֶיךְ פְּאַרְלְאָרְן די סּוּמָּע פון דָעַם רִוְּנְג. צוועַק אַיְּזָן זֶיךְ אַחֲרִים אַנְצְּזָוָאנָן אַיר מָאָן, אַזְּ אַיר פְּרִיְּגְּדִינְג הָאָט — גַּעַמְאַפְּלַעַטְלַט ...

נַאֲךְ כְּדִי גַּט צו מַאְכָן פָּאָרְן מִאָן אַיר פְּאַרְזְּוִוְּרַט פָּאָנִים פון נִיטְדְּעַרְשְׁלָאָפְּן אָזֶן פון זֶיךְ אַבְּער אַיר שְׁלִימְ-מַאְזְוִילְּדִיקְן שִׁפְּלִּין, אַיְּזָן זֶיךְ אַרְיוֹנְגַּעַקְוּמָעַן אֵין הוּא מִיט אַ פְּאַרְטִּינְג אַוְיסְרִיְּד :

— דָו וַיְיִסְטַּ, זֶאנְט זֶיךְ צו אַיר מָאָן. מִיט אַנְשַׁטְּעַלְלַעַד פון דָעַר שְׁרָאַקְעַנְקִיְּט — מִהָּאָט דָאָךְ גַּעַמְאַכְּט אַ הַאַלְדְּגַּפְּ אַוְיְזַר מִיר.

זֶיךְ הָאָט מִיט טְרָעַר אֵין די אוֹיגַן גַּעַוְוִוְן דָעַם מִאָן אַירְעַ פְּאַמְּ-פְּוּשְׁקַעְ-פִּינְגְּעַר, אַוְיְזַר ווּלְכָעַסְפְּ הָאָט גַּעַפְּלַעַט דָעַר שִׁינְגַּר רִוְּנְג, ווּאָס עַר הָאָט אַיר גַּעַגְּבַן אַ מַאְטָאַנְגַּנְעַן נַאֲךְ פָּאַר דָעַר בָּאַסְעַןְ.

געשטיינען איז ער פארזארגט איבער זיינע אייגענען צארעט,
וואס דאס מאָל איז אים גענאנגען זיינר שלעכט איז די קאַרטן,
און ער האט געהאט אַ מיעסן אַפְּשָׁנִיט.

דאָך האט ער זי גלייך גענומען טרייסטן: "זָאָרָג זִיך נִיט, מֵיִין
טִוְוִירֶעָד, דִּי וּוּלְט אַיְזָצְט פּוֹל מִיטָּן גַּאנָּאוּוּם אַזְּן הַאלְּדָאָפְּ/ נִיקְעָפְּ".
אונ ער האט אַיר אַנְגְּוּזְוּזָן, אַזְּ אַזְּ אַוּוֹת אַים האט מעַן גַּעֲמָאָכָט
אַזְּ ער האט אַיר אַנְגְּוּזְוּזָן, אַזְּ אַזְּ אַזְּ אַוּוֹת אַים האט מעַן גַּעֲמָאָכָט
אַזְּ, "הַאלְּדָאָפְּ", אַזְּ צָוְגְּנוּמָעָן זִיְּן שְׁפִילְקָעָן מִיטָּן דִּימְעָנָט וּוּאָס זִי,
זִיְּן וּוּבָּ, האט אַים גַּעֲקוֹפְּט — אַ מַאְתָּאָכָע צֹו דָּעָר באַסְעָנָע.

— נִיט גַּעֲזָאָרֶגֶט, — האט ער זי גַּעֲטְרִיסְט — אַוְיָב דָּאָס וּוּעָט
זִיך נִיט אַפְּזָוָכָן, וּוּל אַיך דִּיר קִיפְּזָן אַזְּ אַנְדָּרְ רִינְג.
מייסטער צוֹוְבָּל האט גַּלייך גַּעֲמָאָלְדָן דָּעָר פָּאַלְיִיצִי וּוּעָנָן דָּעָם
שְׁרַעַלְעָכָן הַאלְּדָאָפְּ אַוְיָב זִיְּן וּוּבָּ.

די פָּאַלְיִיצִי האט זִיך גַּלייך גַּעֲנָוּמָעָן זַוְּן די רַוְּיַבָּר, די צִיְּטוֹנָן
געַן האָבָּן גַּעֲשִׂרְבָּן נִיעָם אַזְּן די שְׁכִינָהָן האָבָּן גַּעֲרָעָדָט...
דָּעָר מִיסְטָעָר הַזּוֹנְפָּעָל, וּוּלְכָעָר האט בַּיּוֹם קַאְרָטְן-טִישׁ אַפְּגָנָעָד
סְוִוִּיפְּט דָּעָם רִינְג אַזְּן זִיך נִיט גַּעֲוָאָלְט אַרְוָמְשָׁלְעָפָן דָּעָרְמִיט אַזְּן קָעָד
שְׁעָנָעָ, האט דָּאָס אַרְיִינְגְּטָרָאָן אַזְּ אַפְּאַזְּשָׁאָפְּ אַזְּן פָּאַרְזָעָצָט.
זַוְּן די פָּאַלְיִיצִי האט זִיך וּוּעָנָן דָּעָם דָּעָרוֹוָאָסְט דָּוָרָךְ דָּעָר פָּאַיְזָן
שָׁאָפְּ אַזְּ דָּעָר רִינְג האט זִיך אַפְּגָנְזָוָכָט, זַוְּינְעָן זִיך אַזְּוּשָׁץ צֹו מִיסְטָעָר
הַזּוֹנְפָּעָלֶן, אַים גַּעֲלָאָזָט אַרְעָסְטִירָן אַזְּן גַּעֲבָרָאָכָט מִיסְטָעָר אַזְּן מִידָּן
סֻעָּם צְוּוִיבָלָעָן צֹו דָּעָרְקָעָנָעָן דָּעָם הַאלְּדָאָפְּנִיסָּק אַזְּן דָּעָם רִינְג.
מייסטער צוֹוְבָּל אַיז גַּעֲבָלְבָּן שְׁטִיְּן וּוּי פָּאַרְאַלְיִוּרָט, וּוּעָן ער
הָאָט דָּעָרְקָאָנָט דָּעָם רִינְג, אַזְּן אַוְיָב דָּעָם "הַאלְּדָאָפְּ/ נִיקְעָפְּ" — זִיְּן
אַלְטָן פְּרִינְגָן מִיסְטָעָר הַזּוֹנְפָּעָל, מִיט וּוּמָעָן ער שְׁפִילְטָאָפְּט אַזְּן
קַאְרָטָן.

די מִיסְעָם צְוּוְבָּל האט נִיט גַּעֲוָאָלְט וּוּאָס צֹו זַאנָּן אַזְּן וּוּאָס
צֹו טָאָן. מִיסְטָעָר הַזּוֹנְפָּעָל האט אַבָּעָר גַּלייך אוּפְּגַּעַדְעָקָט דָּעָם סָוד
פּוֹן דָּעָם "הַאלְּדָאָפְּ", אַזְּן וּוּי סְ'קָוְמָט צֹו אַים דָּעָר רִינְג.
מייסטער צְוּוְבָּל אַיז גַּעֲשְׁטָאָגָעָן אַזְּן צְוּנְעָשָׁקָלָט מִיטָּן קָאָפְּ, וּוּי
איַונְעָר וּוּאָלְט וְאָגָּן: אַיְצָט פָּאַרְשָׁטִי אַיך שְׁוּן, אַזְּ דָּאָס מאָל האט
גַּאֲרָגָן גַּעֲמָאָפְּלָטָן, — מִיְּן וּוּבָּ מִיט אַירָעָן קַנְּפָלָעָר אַזְּן מִיט דָּעָם
דִּימְעָנָט-רִינְג...
ער האט אַבָּעָר אַוְיָב נִיך גַּעֲסָעָטָלָט דָּעָם אַיְינָעָן אַזְּן אַוּוּעָקְבָּן

געלאפּן באווארענען, מ'זאל איזוי אויך ניט פאָקַן די „האַלְדַּ-אַפְּנִיקָעַם“
פֿון זַיִן גַּלְדַּעֲנָעֶר שְׁפִילְקָעַ ... וּווֵיל אויך ער האַט פַּאַרְמַאשְׁקָעַנט זַיִן
שְׁפִילְקָעַ בַּיִּ אַפְּרִינְגַּט פַּאַר הַונְּדָעָת דָּלָאָר.
אַט אַזְוִי זַיְגַּען מִיסְטוּר אָוֹן מִיסְעָם צְוּבָּל זַיִן מַאֲקָרְיוֹ „פַּאַרְ
הַיְּלִיכָּן צְוּעָק“, דֻּרְפָּאָר אַבָּעָר וּאוֹ זַיִן קּוֹמָעַן פְּרִינְגַּן זַיִן דָּעַם אַוְיכַּן
אָן — נָאָם קָאַרְטַּן-טִיש ...

אָפָן טָאנְגַן אַרְדְּנוֹנְגַן . . .

מִיסְטוּרְטְשָׁעֶרְמָאָן, אָזֶוּ רַופֵּט מַעַן דָּעַם פָּאָרוֹזִיצָעֶר פֿוּן
כִּיּוֹן לְאָדוֹשׁ, נִיטְּנָאָר רַופֵּט מַעַן אִים טְשָׁעֶרְמָאָן בָּאָם מִיטְינְגָן, נִאָר
אֲפִילְעַן, וּוֹעַן מְרַופֵּט אִים צָוּ מִיטְאנְג — אָזֶוּ אַוִיךְ מִיסְטוּרְטְשָׁעֶרְמָאָן
מַאָן, עָר אַיוֹ אַלְעָמָל טְשָׁעֶרְמָאָן.

קִיּוֹנְעָם פָּאָלְטַט נִאָר נִיטְּנָאָר צָוּ לְוִיפָּן גַּעַנְגָן אִים, וּוֹאָרוּם אַיִּינְ
מְאָלַע, וּוֹעַן אַ צְוִוְוִיטָעֶר אַיוֹ גַּעַלְאָפָן אָוֹן דְּעָרוֹווּילְטַט גַּעַוְוָאָרָן, הָאָט דָּעַר
מִיסְטוּרְטְשָׁעֶרְמָאָן, אִים גַּעַמְאָכְט אַזְוִיפְּוֵילַ, "פָּאַינְטְּ-אָוּ-אַרְדְּעָרְטַטְמָהָן"
אוֹ יַעֲנָעָר הָאָט גַּעַמּוֹזְטַט פָּאָרְלָאָזְן דִּי, "טְשָׁעַר" אָוֹן דָּעַר מִיסְטוּרְטְשָׁעֶרְמָאָן
מַאָן אַיוֹ וּוֹידָעֶר גַּעַוְוָאָרַן טְשָׁעֶרְמָאָן.

בָּאָם אַוִיסְמָאָכְן דָּעַם טָאנְגַן-אַרְדְּנוֹנְגַן וְאָגָּנָט דָּעַר הָאָסְפִּיטָאַלְעָר צָוּ
דָּעַם מִיסְטוּרְטְשָׁעֶרְמָאָן, אָזֶוּ זִיּוֹן בָּאָרְכִּטְט אַיוֹ דָּעַר וּוֹיכְטִיקְסְּטָעָר,
וּוֹאָרוּם צְוּוֹוָאָס בָּאַלְאָנְגָן צָוּ אַ לְאָדוֹשׁ, אַוִיךְ נִיטְּנָאָר צָוּ
קָאנְגָן קִרְיְינְקָעָן ? . . . מַזְוָה עָר בָּאָרְכִּטְט צָוּ עַרְשָׁתְט וּוֹעָר עַסְפִּינְקָט,
וּוֹעָר סְהָאָלְטַט בָּאָמְפָּרְבָּן אָוֹן וּוֹעָר סְדָאָרְפַּטְט קִרְיְינְקָט בְּעַנְעָפִיט.

דָּעַר לְיֻטְעָרָאָטְוָן-אַגְּנָעָטַט צְעַרְשִׁיטְט זִיךְּ גְּלִיְיךְ : מִיסְטוּרְטָ
טְשָׁעֶרְמָאָן, אָזֶוּ קִרְיְינְקָעָן פָּאָן מַעַן זִיךְּ בָּגְנִיְיךְ, וּוֹעַן מְאָלַע נִאָר וּוֹיסְמָן
וּוֹצְוּ זִוְינְטַט, וּוֹעַן מַעַנְשָׁטָן זִוְינְעָן נִיטְּנָאָר בָּלְעָעָן אָזֶוּ בַּיְלְדָעָג
אַיוֹ מַעַן וּוֹי אַ לְעַבְדִּינְגָעָר מַתָּה, דְּרַפְּפָאָר דָּאָרְפַּט זִוְינְ דִּי עַרְשָׁתְט פְּרָאָנְעָ
— לְיֻטְעָרָאָטָור, לְיֻטְעָרָאָטָור מִיסְטוּרְטְשָׁעֶרְמָאָן.

קוֹמֶט צָוּ דָּעַר פָּאָרְשִׁטְיָיר פֿוּן דָּעַם טְעַטְעָר-אָוְנְטְעָרְנְעָמוֹנוֹן,
גִּיטְּ אַ בָּוּרְטִישְׁעַ צָוּמְטָעָר טְשָׁעֶרְמָאָן אָוֹן נַעַמְט גְּלִיְיךְ אַ וּוֹאָרָט
אַוִיךְ מִירָן נִיטְּמָאָכְן פָּאָר אַ דְּרַפְּפָלְגַן דִּי אָוְנְטְעָרְנְעָמוֹנוֹן, וּוֹעַלְלָן מִיר
טָאָקָעַ הָאָבָּן אַ קִרְיְינְקָט — אָבָּעָר נִיטְּנָיִן בְּעַנְעָפִיט, דִּי עַרְשָׁטָעַ זָאָר
אָפָן טָאנְגַן-אַרְדְּנוֹנְגַן, — קוֹמֶט דָּעַר טְעַטְעָר, יָאָ, דָּעַר טְעַטְעָר מִיסְטָ
טְשָׁעֶרְמָאָן.

צַעְקָאָכְט זִיךְּ אַ מִיטְגְּלִיְיךְ : "מִיּוֹן פְּרָאָגָן מִיסְטוּרְטְשָׁעֶרְמָאָן, מַוּ
זִוְינְ דִּי עַרְשָׁטָעַ" אָוֹן עָר שְׁטָעַלְטַט זִיךְּ אָוּוּסְטַט רְעָדָן, פָּאָרוּוֹאָס עָר דָאָרְפַּט
רְעָדָן דָּעַר עַרְשָׁטָעַ :
איְצָצָת בֵּין אִיךְ גַּעַשְׁטָרָאָכְן, וּוֹלְאִיךְ, אִיר זָאָלְטַט מִיר צְוִירָס רְיִיְ
עַנְסְטִיְיטַן, אִיךְ זָאָלְאִיךְ נִאָר הַיּוֹנְטַט קָאנְגָן זָאָנָן, וּוֹאָס אִיךְ הָאָב אָפָן
חַאָרְצָן . . .

די פְּרוּעַן-קָאַמִּיטָע, וּוְלְכָעַ האָט צָוְגָנֶרְיִיט טֵי מִיטְ קָעֵיק, באָ-
שְׁטִיעָן אֲבָעָר אוֹיֶך זְוִירָם, מִיסְטָעַרְטְּשָׁעַרְמָאן, שְׁרִיעָן זַיְ אַין אָ-
כָּאָר — די אַלְעַ פְּרָאנְן וּוְלְן נִיטְ קָאַלְטַ וּוְרָן — אֲבָעָר די טֵי וּוְרָטַ
סָאַלְט ... מִיסְטָעַרְטְּשָׁעַרְמָאן, אָוָן דָּעַר הַאַלְ-קִיפָּעָר דָּרָאָפַ די גַּלְעוֹזָר
מִיטְ די לְעַפְּעַלְעַךְ פָּאָר אַ צְוַיְוִיטָעָר לְאַדְרוֹשָׁ.

דָּעַר דַּעַלְעַגְאַטְטַ פָּוּן דָּעַר קָאַנְפְּעַרְעַנְצַ, טְרַעַט אֲבָעָר נִיטְ אַפְּ: מִיסְ-
טָעַרְטְּשָׁעַרְמָאן, דָּאָס עַרְשָׁטָע אָוָן די וּוְיכִיקְסְּטָעַ פְּרָאנְגַּע, אַיְזְ מִין
בָּאַרְיכְּטַ, עַרְשְׁטַנְסַ, בֵּין אַיךְ זְוִיכָּר, אָזְ מְ'וֹעַטְ מְזֻון אַפְּגָנְגַּבְּן אַ גַּנְגַּן
אַוְונָטְ צַוְּ דִּיסְקּוּטְרַן די פְּוֹנְקְטַן פָּוּן מִין בָּאַרְיכְּטַ, צְוַיְוִיטַנְסַ, מְזַוְּ
אַיךְ גְּלִיְיךְ אַוְעֲקָנִיְיךְ צַוְּ אַ צְוַיְוִיטַן מִיטְינְגַּ וּוְאוּ אַיךְ מְזַוְּ זַיְ אַוְיךְ גַּעֲבַן
אַ בָּאַרְיכְּטַ מִיסְטָעַרְטְּשָׁעַרְמָאן.

דָּעַר מִיסְטָעַרְטְּשָׁעַרְמָאן, וּוְיִם שְׁוִין אֲבָעָר די קוֹנָאָ. עַר וּוְיִסְ-
שְׁוִין, אָז דָּעַר וּוְאָס שְׁרִיְיטַ הַעֲכָרָ, דָּעַר אַיְזְ דָּעַר גַּעֲרַעְטַטְרַ ... פָּאָרַ-
שְׁטִיעָן די מִיטְגְּלִידְעָר אַוְיךְ די קוֹנְץ אָזְ אַלְעַ פְּרוּבְּרַן טָאַקְעַ אַרְיבְּעָרָ-
שְׁרִיעָן אַיְינְעָרָ דָּעַם צְוַיְוִיטַן, דָּעַר מִיסְטָעַרְטְּשָׁעַרְמָאן פָּאַרְלִירַט זַיְךְ
אֲבָעָר נִיטְ אָזְ שְׁלַאְגַּטְ פָּאָרַ, אָזְ מְ'זַוְּ טָאַקְעַ רַעֲדַן בְּעַצְיבָּרָ, סְ/חוּיסְטַ
אַלְעַ מִיטְ אַמְּלָא — וּוּעַטְ מְעַן גַּיְכָרְ פָּאַרְטִיךְ וּוְרָן ... אָזְ אַלְעַ וּוְלְן
קָאנְגַּן צּוּמָעַן צּוּמָעַן אַוְיסְדְּרָוקְ.

דָּעַר אַיְינְצִישָׁר, וּוְאָס שְׁוַיְוִיגְטַ שְׁטִילַ, אַיְזְ דָּעַר פִּינְגְּנַץ-עַקְרָעַ-
טָאָרָ. סְ/חוּיסְטַ עַר וּוְלְ יַעַפְּפָעַס זְאָגְן אָזְ שְׁרִיְיטַ אַמְּאָלַ מִיסְטָעַרְטְּשָׁעַרְ-
מָאָן. אֲבָעָר מַעְרַ זְאָגְן קָאָן עַר נִיטְמַ. די פְּעַרְצַן מִיטְגְּלִידְעָר, וּוְלְכָעַ
וּוְלְן בָּאַצְאָלְן די בִּילְסַ, לִיְנַן אַלְעַ בֵּי אִים אַפְּן טִישַׁ אָזְ עַר לִיגְטַ
מִיטְ דָּעַר נָאָן אַפְּ די בְּיִכְעָרָ.

דָּעַר אַיְינְצִישָׁר וּוְאָס רַאְטַעְוּתַ אִים פָּוּן צְוַיְיטַ צַוְּ צְיִיטַ אַיְזְ דָּעַר
פַּוְפְּצַעְנְטַעְרַ, וּוְלְכָעַר קְוּמַט אַרְיַין שְׁפָעַטַּ, נִיטְ אַ וּוְאַרְךְ אַרְוַנְטַעְרַ דָּעַם
מַאְנְטַלְ, נִיטְ מִיטְ פְּרַוְשַׁעְ קְוִיכָּעַס אַ שְׁאַר פָּאַנְגְּנְדַעְרַ די פְּעַרְצַן בָּאָמַ-
טִישַׁ, נִיטְ אַ רְוַךְ אַונְטַעְרַ זְיַוְן בַּיְלַ דָּעַם סַעְקְרַעְטָאָר אַונְטַעְרַן נָאָן אָזְ
שְׁרִיְיטַ אַוְים דָּעַרְבִּיְ: אַיךְ וּוְלְ טָאַקְעַ אַ וּוְאַרְטַ וּוְעַגְן דָּעַם מִיסְטָעַ-
טָשְׁרָמָאן.

אֲבָעָר וּוְ גַּדְעַר בָּאַצְאָלְטַ דָּעַם בַּיְלַ, וּוְרָטַ עַר אָזְ אַנְדָעַר מַעְנְטַשְּׁ.
דָּאָזְ נַעַמְטַ עַר אַרְוַמְשְׁפָאַנְגַּן פָּוּן מִיטְגְּלִידַ צַוְּ מִיטְגְּלִידַ, נִיטְ אַפְּ יַעֲדַן
אַיְינְעַם אַ בְּרִיְוַן שְׁאַלְעַם אַלְיִיכְעַם, פְּרַעְנַט וּוְעַגְן אַרְבָּעַטַּ, גַּעַזְנַט אָזְ
פָּאַמְּלִיעַ. נָאָר אָזְ דָּעַר מִיסְטָעַרְטְּשָׁעַרְמָאן נַעַמְטַ פּוֹיְקַן מִיטְן הָאָ-
מַעַרְ, עַס וְאַל זְיַוְן שְׁטִילַ, וּוְרָטַ שְׁוִין דָּאַ דָּעַר מִיטְגְּלִידַ וּוְיַדְעַר בַּיְוַן

און צוֹשְׁרִיטַזֵּךְ : ווֹאָס אַיְזָן דָא, ווֹאָס ? סִינְדֶּעֶר שְׁלָאָפָן דָא, ווֹאָס
מְטָאָר נִיתְ רַעֲדָן אַ הַוִּיךְ-וָאָרְטַ ? ... ווֹאָס מַיְינַט אַיְרָ קָוָם אַיְךְ אַיְנַי
גַּאנְצָן צַוְ אַ מִיטִּינְג, אַוִיבָ נִיטְ צַוְ טַרְעַפְן זַיְדָ מִיטְ אַ לְאַנְדְּסְמָאָן ?
אַיְךְ ווֹיֵלְ טַאָפָעָן אַ ווֹאָרְטַ ווֹעֲנָן דָעַם מִיסְטְּעַרְטְּשְׁעַרְמָאָן .
וֹעֲנָן דָעַרְ זַיְגָעָר ווֹעֲרַתְ שְׁוִין הַאַלְבָן נַאָךְ צַוְעַלְךְ אַוְן דָעַרְ מִיסְטְּעַרְ
טְשְׁעַרְמָאָן ווֹיֵלְ נַעֲמָעָן צַוְ שְׁטִימָעָן, אָזְ דִי אַלְעַ פְּרָאָגָן זַאָלָן אַיְבָעָרְבָיָן
צַוְ דָעַרְ עַפְקָוְטְיוֹו, כָּאָפָטְ עַרְ זַיְדָ, אָזְ סְ'אָזְ אַיְרָאָגָן בְּלוֹוְ זַעְסָם
מִיטְגְּנַיְרָעָר, דִי אַנְדְּעָרָעָ זַיְנָעָן אַרוֹסָ אַיְזָן קָאַרְיָדָאָרָרָכָן בָּאָפָן אַשְׁמוּעָם,
נִיטְ עַרְ אַ שְׁטָאָרָקָן קָלָאָפָ מִיטְהַאָמָעָר צַוְ דָעַם לִיטְעַרְאָטְוָרְ-אַגְּנָעָנָט,
וּוְעַלְכָעָרְ שְׁטִיטַטְ בִּי דָעַרְ טִירָ :
— סְעִי, זַאָגְ זַיְיָ דָאָרָטָן, זַיְיָ זַאָלָן אַרְיָינְסְמָעָן צַוְ מִיטִּינְג,
וּזַאָלָן מִיר אַיְסָ קָאָנָעָן גַּעֲזָלָעָרְ שְׁלִיטָן ...

אוֹם פַּאֲרָטְיוֹ אִישׁ עָ...¹

א דיבטער אוֹן גענְלִיכְן צוֹ אַ גַּעַשְׁעַפְטַסְמָאָן, אַזְוֵי טַוְינְגַּעַט שְׁטַעַנְ-
דִּישַׁ דַּעַר שְׂרִיבָעֶר, מִיסְטָעֶר בַּיְכָלָר. עַד דַּארָךְ צְוָפְּרִידְנְשְׁטָעָלָן
אַלְעַ זַיְנְעַ פַּאֲסְטִימָעָר אָזָן, אַזְוֵי שְׂרִיבָעֶט אָזָן, זַגְנַט עַר, אַ לִידְ, מַזְוַ
מַעַן הַאָבָן אִינְזְוָנְעָן, אַזְוֵי עַס זַאֲלַ בַּאֲפְרִידְיוֹקָן אַלְעַ רִיכְטוֹנוֹנְעָן. נִיט וּוֹי
אַ רַעַכְטָעֶר שָׁׂדָּךְ, וּוֹיְזָטָעֶר אָזָן, וּוֹאָסָטָוֹגָן נִיטְ פַּאֲרָטְדַעַר פָּוָס
אָזָן דָּאָס אִינְגְּנָעָן פַּאֲרָקְעָטָמָת. אַיר פַּאֲרָשְׁטִיטָטָמָת, מַקְאָן קִינְמָאָל נִיט
וּוֹסְמָן וּוֹאָסָטָעֶר מַאֲרָגָן בְּרִינוֹגָן. אַיר זַעַט, אַטְ אַזְוֵי דַי לַיְנָקָעַ פָּוָס
פַּאֲרָאָוִים, אַטְ אַזְוֵי דַי רַעַכְטָעֶר, אַטְ נִיטְמַעַן אַחֲהָר אָזָן אַטְ אַחֲהָן, הַאֲלָט
אַיְחָד, אַזְוֵי אַדְיבָטָעֶר דַּארָךְ גַּיְינָן וּוֹאָסָטָעֶר זַיְךְ...

אַזְוֵי טַאֲקָעַ דַּעַר מִיסְטָעֶר בַּיְכָלָר גַּעַנְגַּנְעָן מִיטְ אַלְעַמְעָן אָזָן
צַוְאַלְעַמְעָן. אַיְנָן רַעַסְטָאָרָאָן פַּרְעָונָטָעֶר קִינְמָאָל נִיטְ אַמִּידְלָ, וּוֹאָסָטָעֶר
אַיר „אַיּוֹם“ אַזְוֵי, נַאֲר — צַי זַי וּוֹעַט בַּאֲצָצָלָן פָּאַרְזְּוִין קָאָפָעָ, וּוֹיְלָ
— קָעִיסָה אַטָּעָר שְׂוִין גַּעַנוֹמָעָן אַוְיָהָעָמִינָס אַנְדָּרָעָשָׁטָעָמָעָ... עַר
אַזְוֵי אַוְמַפְּאָרָטִיאָוִישָׁ...

וּוֹעַן מִסְטָעֶר בַּיְכָלָר אַזְוֵי אַנוּמָעָלָטָן גַּעַטְמָעָן אַיְנָן אַ שְׁטַעַטָּל
פַּאֲרָקְוּפָן זַיְן לְעַצְמָעָוְוָעָךְ, וּוֹאָסָטָעֶר זַיְנְעָן — זַיְנְעָן מִירָ, הַאֲטָעָמָעָן
עַר צְוָמָעָרְשָׁטָן אַרוֹמְגָעָרְטָמָט דַי צְיָאָנִיסְטָן. זַיְיָ, זַגְנַטָּעָר, זַיְנְעָן
אַיְדָן מִיטְ אַטְוָלָעָר. דַעַצְוָוָעָר, הַאָבָן זַיְיָזְעָר מִיטְ אַקְמָיָן אַוְן אַפְּנָן
קָאָמָיָן — אַזְוֵי פָּאַלְיָצָעָ, וּוֹאָסָטָעֶר זַיְנְעָן הַאָבָן בַּיְכָעָר אַפְּ זַיְךְ, צַי מַלְיוֹעָנָטָעָמָעָן
זַיְיָ, צַי נִיטָׁ...

וּוֹעַן עַר הַאֲטָעָמָעָן בַּיְיָ דַי צְיָאָנִיסְטָן בַּאֲזָאָרָנְטָן דַי שְׁרָאָנְשָׁעָן,
קָאָמָיָן אַזְוֵי פָּאַלְיָצָעָמָט בַּיְכָעָר, הַאֲטָעָמָעָן עַר זַיְךְ מִיטְ זַיְיָ צְעָקְרִינְטָן
אַזְוֵי אַיְוָעָס צַוְאַרְבִּיכְסָטָן — עַר אַזְוֵי אַוְמַפְּאָרָטִיאָוִישָׁ...

בַּיְיָ דַי אַנְאָרְכִּיסְטָן, זַגְנַטָּעָר, אַיְוָעָס צַוְאַרְבִּונְדִּיקָן,
מַקְעָן אַוְיָךְ זַיְן אַטְוָלָעָר, אַיְבָּרְהָהִיפְטָט וּוֹעַן עַר קְוָמָטָן צַוְיָ מִיטָּן
אַבְּאָרָגָן מִיטָּסְוִידָעָס פָּוָן דַעַם צְיָאָנִיסְטָישָׁן לְאָגָנָרָ, וּוֹעַרְתָּט גְּלִיָּךְ אַרְאָנָ-
זְשִׁירָטָן אַטְבָּאָנְקָעָט אַזְוֵי מַאֲדוֹוָרְטִיוֹזָט, אַזְוֵי דַי אַנְאָרְכִּיסְטָן אַיְזָנָ-
גָּעָן צַוְאַרְבִּינָן אַטְגָּאָסָטָפָן נַוְיָאָרָק, דַעַם בַּאֲרִימָטָן דַיְכָטָעָר מִיסְטָעֶר
בַּיְכָלָר.

וּוֹעַן עַר אַזְוֵי שְׂוִין פָּאַרְטִישָׁ אַוְיָךְ מִיטְ דַי אַנְאָרְכִּיסְטִישָׁ קָאָסָ-

טימער אונז ס'אוּן שווין ניטא בי וועמען פון זוי צוֹ לְיוֹזֶן, קומט ער מיט א קלאג צוֹ די סָאצִיאַלִיסְטָן. געפֿאַרְן, זאנט ער, אונז ער גְּלוּיד צוֹ זוי, נאָר די צִיָּאַנִּיסְטָן, האָבָּן אִים פָּאָרְפִּירְטָט צוֹ די אַנְאָרְכִּיסְטָן, אונז צוֹ זוי, וואָסְדוּעָן, האָט ער גַּעֲמֹזֶת צוֹלִיב זוֹן אַוְמְפָאָרְטִּיאַיְשִׁקְטִּי, — בֵּין וואָסְדוּעָן, האָט ער גַּעֲמֹזֶת צוֹלִיב זוֹן גַּעֲשָׂאָמָּע, זוֹן אַיְדָעָל אַיְזָאָפְּלָוּעָן בֵּין זוי אַגְּנָקְעָט, אַבְּעָר זַיְן גַּעֲשָׂאָמָּע, זוֹן אַיְדָעָל אַיְזָאָפְּלָוּעָן מִיטָּ די סָאצִיאַלִיסְטָן. אַסְּימָעָן, אַיר זַעַט אָ, מִישָׁט ער פָּאָרְבּוֹנְדָן מִיטָּ די סָאצִיאַלִיסְטָן. גְּלִיּוֹךְ אַוְיָת אַיְנָעָן פָּוּן די בְּלָעְטָלְעָדָן אַיְן זוֹן ווּוֹזָט זוי, ווֹזָט ער זאנט גַּעֲוּעָם, אַזְּסָעוּט קְוּמָעָן נַאֲכָ'ן מַאֲנָטִיךְ — אַ דִּינְסְטִיךְ, ווֹאָסְ דָּאָס מִינְטָא אַ רְעַמְּעָן אַוְיָהָסְ אַסְּאַצִּיאַלִיזְמָן...

עסְטָט ער שווין, טְרִינְקְטָט שווין אַזְּ אַנְקְעַטְמְעֻוּעָט שווין בֵּין די סָאָסְ צִיָּאַלִיסְטָן, בֵּין — אַלְעָן הָאָבָּן שווין גַּעֲקוֹפְּטָט זוֹן אַוְמְפָאָרְטִּיאַיְשִׁקְטִּי ווּרְעָסְ.

איַן אַ שְׁיוּנָעָם פְּרִימָאָרְגָּן כָּפְּטָט ער שווין אַ שְׁמוּעָם אַיְן דָּעַם קָאַשְׁעָרָן דָּעְלִיְקָאַטָּעָסְ סְטָאָר מִיטָּ אַיְדָן, ווֹאָסְ רְעַדְתָּ עַפְּעָם ווֹי אַ לִינְרָעָם.

זַעַט, ווֹי אַזְּוִי זַיְנָעָן עַפְּעָם בֵּין אַיְיךְ די לְוַנְּקָעָ ? בְּמַיְן, די רְוַוְוָעָ ? מַוּזָּן גַּעֲוּוּס זַיְן וּוּאַילְעָדָן מַעֲנְשָׁן, פָּאָרוֹוָס נִיטָּ ? וּוּרְ, וּוּרְ, פִּירְטָט דָּא בֵּין זַיְן אַ רְעָדָל ? אַזְּוִי, קָאַבְּצָאָנִים ? נָנוֹ, טָאָקָעָ, וּוּרְ חָאָטָט דָּאָס צַוְּתָּן מִיטָּ פָּאַבְּצָאָנִים ? ווֹאָסְ דָּעַן, עַפְּעָם רְיִיכָּעָדָן מַעֲנְשָׁן וּוּלְעָן דָּאַרְטָט זַיְן ? אַזְּוִי, זַיְן הָאָבָּן נִיטָּ קִיְּן בָּאַלְעָבָאָטִישָׁן אַיְדָן מִיטָּ אַ הוּוּי, מִיטָּ ... זַעַט, אַזְּ אַוְאָהָלָטָן זַיְן די בְּכָעָר ? טָאָקָעָ נִיטָּא וּוּנְעָן צַוְּ רְעָדָן, אַלְעָן פָּאָרְטִּיאַיְשִׁקְטִּי. זַעַט נָאָרָה, אַזְּ די פָּאַלְעָיִ צִיָּאַנִּיסְטָן, פָּעַצְעָסָם, עַפְּעָם פָּאָרָאָן דָּא ? יָאָ, סָאָזְ וּוּרְעָט צַוְּ בָּאַקָּאָנָעָן זַעַט מִיטָּ זַיְ ?

את אַזְּוִי קְרִינְגְּטָט ער די פְּולָעָ אַינְפָּאָרְמָאַצְּיעָ בֵּין דָּעַם אַיְדָן. אָפְּ מַאְרְגָּן, ווֹיְסָן שַׁוִּין די פָּאַלְעָיִצְּיִאַנִּיסְטָן פָּוּן אַלְצָן ווֹאָסְ עַמְּ טָוּט זַעַט בֵּין די סָאַצִּיאַלִיסְטָן אַזְּ אַרְטִּיאַיְשִׁקְטִּי מִיטָּ פָּאָרְטִּיאַיְשִׁקְטִּי לְעָרָר זַעַט שַׁוִּין בֵּין אַ פְּרִישָׁן בָּאַנְקְעָטָט... זַיְנָעָן זַיְן פָּאַטְּפְּלִימְעָנָטָן, אַזְּ זַיְיָ — זַיְנָעָן די בָּעַסְטָעָ לְיַיְעַנְעָרָ פָּוּנָם גּוֹטָן בּוֹרָ.

פָּוּן אַיְן זַאְךְ נָאָר פִּילְטָט זַעַט מִיסְטָעָר בְּכָלְעָר נִיטָּ בָּאַקְוּעָם : אַיְן יַעֲדָעָר שְׁטָעָטָל זַיְנָעָן פָּאָרָאָן מַעֲנְשָׁן, ווֹאָסְ פְּעַדְלָעָן מִיטָּ "אַיְדָעָלָן" אַזְּ לְוִוְּפָן פָּוּן אַיְן בָּאַוּעָגָנוּגָן צַוְּ אַ צְוּוֹיְטָעָר — אַרְיִינְכָּאָפָּן אַ פָּאָרְטָלְעָר, אַזְּ דָּאָס, זַעַט אַירָה, שָׁאָט אִים צַוְּ זַיְנָעָ גַּעֲשָׂפְּטָן.

אזוו איז אים אויסגעטומען צו טרעפֿן זיך מיט דעם מיסטער גראנץיג בי אלע באנסטען. מיסטער ביבּלער האט געהרט ווי מיסטער גראנץיג לוייט זיין ניע באועונגונג, ווי אזוו ער פילט זיך ווי א פיש איזן ואסטער איזן — ווועט איר דינען מיט לוייב און לאבען. א וואך שפעטער, האט ער שזון די זעלביוק דראשע געהאלטן איזן א צוויאטער ארגאניזצייע איזן — ווועדר געלויובט איזן געברגרט געלט.... פונקט אזוו האט איזיך מיסטער גראנץיג געהרט פון מיסטער ביכ' לערן בי אלע באנסטען זונגען זוי לוייב-געזאנגען איזן דערקלערן זוי פאר די קולטורייטטען איזן בעטטע קאטטימער פון זיינע ווערך... איזן איז די אלע פריערדייק זונגען גראבע זונגען איזן ואס ניט? איז בידע האבן זיך אינט לעצמן פלאז באגענט בוי איין טיש, האבן זוי זיך א ווילע אונגעקופט, פון בידנס טיעלער איז ארויסגע פלוינגן די זעלביוק ווערטער: — איר זינט מיר עפֿס זיינער באפקנט? וואו האבן מיר זיך געטרא芬? דאס זינט איר ער אומפֿאַרטִיאַישער?... זוי האבן אבער לאנג ניט געשמייסט, זוי זונגען איזועס וכוכן א ניע שטעהל פאר זיך... איזן זוי וועלן זיך נאך אזוו טרעפֿן. דאס זונגען פוינגלען פון איין מיין — זוכן וואו א פיך צו מאן....

לאטקעם...

וואו צוויי הונגעריעש וועלאַט, אزوוי האבן אויסגעזען הערשׂל און יאָסֶל, שפאנענדיג אַחֲרִים נאָך אַ גאנצָן פֿרִימָאָרגָן אַרְמוֹזָוכָן אַרְבָּעַט. דער זיינער איזו שוין געוען נאָך אַיִינָס אָזָן זוי האָבָן נאָך די לִיפָּן נִיט באָנָעַט — אַפְּלֵו מִיט אַ גַּלוּלָה קָאָפָּע.

אַיְנָסְטִינְקְטִיווֹ האָבָן זוי זיך אַפְּגַּעַשְׁתְּעַלְתָּ בַּיִּעַדְן שְׁפִּיּוֹגָעָה.
שְׁעַפְּטָה.

רוֹפֶּט זיך אַפְּ אַסֶּל, שְׁטִיְוָנְדִּיק בַּיִּי אַ פֿיְשְׁקָרָאָם: «אַט דָּאָם פֿיְשְׁלָה וּוּאָלָט אַיך גַּעוֹאָלָט אַ גַּעַפְּדַּעַלְתָּם בַּיִּי מַרְאָפָּן טַעַלְעָרָה». — אָזָן אַיך — זָאנְטָה הערשׂל — וּוּאָלָט גַּעוֹאָלָט זָעָן אַטְמָאָדְדָעָם פִּישָׂ אַ גַּעַפְּילָטָן אָזָן אַרְמוֹגָעָלִיָּינָט מִיטָּ מַעַרְןָ-פֿעַנְצָלָעָה. ווּעַן זוי האָבָן אַיִן אַ צְוַוְוִיטָן פֿעַנְצָעָר דָּרְזָעָן אַ בִּילְד פָּוּן אַ קוֹוִישָׂ מִיטָּ פֿרְוֹכָט, האָטָה הערשׂל גַּעַנוּמָעָן אַוְיסְרָעְכָּעָן, וויי לְאָגָן סְעוֹאָלָט אִים גַּעַנוּמָעָן אַוְיסְצּוּלְיָידִיקָן דָּעַם קוֹוִישָׂ... יאָסֶל האָט זיך דָּרְרוֹוִילָ צְוַעַכְאָפָּט צָו אַ פֿעַנְסְטָעָר, ווּאוּ עַס וַיְוִינְעָן גַּעַלְעָן שְׁיַעַן בַּאַלְעָם אָזָן בּוּלְקָעָם. עַר האָט אַיְנָסְטִינְקְטִיווֹ גַּעַנוּמָעָן קַיְיָעָן אוּוּפָה בַּיִּידָעָה זָוִיטָן בָּאָקָהָן.

אַזְוִי זְיַעַנְעָן בַּיִּדְעָה גַּעַנְגָּנָעָן גַּאַסְ-איַיִן, גַּאַסְ-אוּוּם. זָוָאָס מַעַרְעָה זַיְהָאָבָן גַּעַקְוָט אַיִן דִּי פֿעַנְצָעָר, אַלְיאָזָעָה מַעַרְהָאָבָן גַּעַטְרִיקָה זַיְעָרָעָה. לִיפָּן.

— אַיז וּוּפִילָהָאָסְטוֹ גַּעַלְטָ ? — האָטָה הערשׂל פֿלְאַצְלָוָנָג אַ פֿרָעָן גַּעַטָּאָן יאָסֶלָעָן.
— דִּי זַעַלְבִּישָׂ סְוּמָע ווּי דָו — האָטָה יאָסֶל אַ וּוּאָרָף גַּעַטָּאָן דִּי עַטְלָעָכָעָ סְעַנְטָן אַיִן פֿשְׁעָנָעָן — אַבָּעָר אַלְיאָזָעָה נִיטָה, וויי דִּי 10 סְעַנְטָן.
10 סְעַנְטָן — האָטָה הערשׂל גַּעַנוּמָעָן קַיְיָעָן דִּי זַעַרְטָעָר — 10 סְעַנְטָן. טָא וּוּאָסָקָאָנָעָן מַירָּ קְרִינָן פָּאָר 10 סְעַנְטָן ? אַ סְעַנְדוּוֹתָשָׂ אָזָן אַ גַּלְאָזָן קָאָלְטָעָ וּוּאָסְעָר, אַ שְׁטִיכָלָ קָעַיךְ מִיטָה אַ גַּלְאָזָן מַילְךָ אַדְרָעָה,
אַכְמִיר נַאֲרָ אַרְיִינְגִּינִּין אַיִן אַ סְרָאָסָם קוּפָּן אַ בְּרוּוֹטָל מִיטָּ צְוּוֹי עַפְּלָ ?
— וּוּוִיסְטוֹ נַאֲרָ וּוּאָסָם — האָטָה יאָסֶל אַוּפְּגַּעַשְׁתְּעַלְתָּ פָּוּן זְיַעַנְעָם אָזָן אַיְנָפָאָל — אַיךְ האָבָן אַ טָּאנְטָע אַיז זוי אַזְמָתָע טַשְׁאָרִוְתִּי אַיְנָסְטִוְצִיעָה. פָּוּן אַיר הַוּוֹן נִיטָה מַעַן קִיְּנָמָלָה הַונְּגָעָרִישָׂ נִיטָה אַרְוִוִּים.

לאמיר פאר די 10 סענטיקע צומפֿארן צו איר און — מיר וועלן שוין האבן וואס צו עסן.

— וואויל ווי דיו וועלט — האט הערשל אים א קלאָפּ געטאן אין פְּלייעַץ — קומ שווין פָּארן.

זוי האבן אַריינגעוֹאָרֶפּן זִיעַרְעַ נִיכְלָס אֵין דער מאַשְׁינְקָעַ, זיך אַוְעַגְנְעַזְעַט אֵין דער באָן אָן נַעֲלַנְגָּעַן מִיט זִיעַרְעַ אָוְיגַן דַּי פִּיְּנָעַ, אַנְּאַנְסְּרָוְתָּעַ שְׁפִּיְּזָן אָוְוִוַּדְיַּה שָׂאוּסְּרָאָרָטָם.

אַרוֹיְסְּנוּיְעַנְדְּרִיךְ פָּוּן דער סָאָבּוּוּ, האט יַאַסְּמָל אַלְעַז אַוְיְסְּגָּרָעָבָּנְטָן, וואס עַר האט אַנוּמְעַלְטָן גַּעֲזָעַן בַּיְּ דַעַר טָאנְטָע אָן אַיְוָלָאָסְטָן.

— זוי האבן פָּוּן אַלְדָּסְגָּוָטָם — האט יַאַסְּמָל גַּעַהַאַלְטָן אֵין אַיְּנָטָן וְעוֹן זִוְּן טָאנְטָע — סָאָזִי בְּלָזִי נִיט שִׁוְּן, וואס מִיר נִיעַן נִיט אַנְּגַעַטָּן וְוי מְעַנְשָׁטוּן.

בַּיַּדְעַ האָבָן דַּרְבְּיוּ אַ וְאָרְךְ גַּעַטָּן זִיעַרְעַ בְּלִיסָּן אַיְּנָעַ אָוְוִוַּדְיַּה דַי אַנְּדָעָרַ, אַ פְּאַרְשָׁאָר גַּעַטָּן זיך דַי חָאָר אָן אַרוֹמְגָעַוְוִישָׁט דַי וְוַיְנְקָלְעַן פָּוּן דַי טְרוּפְעַנְעַן לִיפָּן.

ווען זוי האָבָן דַּרְהַעַרְטָן עַנְטְּפָעַר אָוְוִוַּדְיַּה זִיעַרְעַ קְלוֹנָגָן אֵין טִירַ,

הָבָן זוי פָּוּן גְּרוּסְּ פְּרִידְיַּה זיך אַפְּנַטְמָעַן אַיְּנָעַר דֻּעַם צְוִוְוִיטָן.

די טָאנְטָע האט יַאַסְּמָלָעַן מִיט זִוְּן פְּרִידְיַּת פִּין אַוְיְפְּגָעַנוּמָעָן, זיך האט זוי פְּאַרְכְּבָּעָטָן אֵין אַוְיְפְּאָמָּצְיָעָר, אַבְּעָר זוי האט נְעַצְוִיגָּן צו דַעַר סִיר. בַּיַּדְעַ האָבָן זיך אַוְעַגְנְעַזְעַט דַעַר טָאנְטָע אָוְוִוַּדְיַּה בְּיַיְמַן וְעוֹן.

ווען יַאַסְּמָל האט גַּעַנְטְּפָעַר דַעַר טָאנְטָע אָוְוִוַּדְיַּה בְּרָאָן וְעוֹן מִישְׁפְּאָכָעַ, בָּאוּנָעַ, לְאַנְדְּסָלִיטָם, האט הערשל מִיט זִוְּן אָוְינָגָן גַּעַהַאַלְטָן אֵין אַיְּנָטָן דֻעַם אַיְוָלָאָסְטָן.

עַנְדְּלָעַן האט הערשל אַרוֹיְסְּגְּפָלָאָצָט מִיט אַ פְּרָאָגָעַ: — אַטְּ דַעַר קָאָסְטָן אַרְכְּבָּעַט מִיט עַלְקָטְרִיךְ צַיְּ מִיט גַּעַז ? ...

די טָאנְטָע אִיז צְוּגְנָאָגָגָעָן, צְעַפְּנָט דַאַס טְרִיל אָוּן גַּעַזְוִיזָן דַי צְוּוִי גַּעַטְמָט, וְוי דַאַס אַרְכְּבָּעַט. זִיעַרְעַ אָוְיגַן האָבָן אַבְּעָר גַּעַזְוִיזָן נָאָר אֵין זָאָר — שְׁפִּיְּזָן, קָעַן, פּוֹטָעָר, מִילָּה, שְׂוֹאָרְצָעַ יַאַגְּנָדָעַס קָאָוִיאָר.

הָעַרְשָׁל האט נִיט וּוּלְעַנְדִּיקְס אַ גַּעַשְׁרִי גַּעַטָּן : — וְוי אַיְּן מִיר, דַאַס אִיז דָאָר אַגְּנָצָע קְדָאָם. אַזְוּפְּלִיל עָסָן ?

די טָאנְטָע האט גַּעַלְאָסְטָן צְוּגְנָאָגָגָעָן דַאַס טְרִיל אָוּן מִיט אַהֲלָבָּז מִוְּלָאָר אַ פְּרָעָגָן גַּעַטָּן :

— אִיר זִוְּן אָפְּשָׁר הַוּגְנָרִיךְ ? מַאְכֵן שְׁפָעָס עָסָן ?

הערשל האט זוי א פארלוירענער א שטאַטָּל געטָאָן: — עסן?
א דאַנט! מיר זיינען נוּט אֶזְזִוּ שטָאָרָס הָוָנָגָרָוִק.
יאַסֵּל האט שוּין גָּעוֹמוֹת נָסְחָאַלְטָן הָעֲרָשְׁלָעָן אָוּן ער האט
אוּיך אַמוּרָמָל געטָאָן:

— נוּט גָּעָפָעָרְלָעָך, פָּוּן הָוָנָגָרָ שְׂטָאָרְבָּטָ מָעַן גַּיט.

נאָך אַלְאָנָּגָן שְׁמוּעָ, האט וַאֲסֵל פָּלוֹצְלוֹנָג אַזְגָּנָ גַּעַטָּאָן:
— אוּרָהָרָט, טָאַנְטָע, אוּרָהָכָה הַיְנָטָטָה דָּעָרָמָאָנָט פָּאָרָ מִין
פְּרִיְנָט הָעֲרָשְׁלָעָן, וּזְזִוּי אוּרָהָכָה פָּלְעָנָט אַמְּאָלָמָאָן לְאַטְסָעָם. אַיִּי,
איַעֲרָע לְאַטְסָעָם הָאָבָּן דָּאָך גָּעוֹהָט אַשְׁעָם בַּיְדָעָ רַוְשָׁבָאָכָע. אוּרָ
גַּעַדְיוֹנָט נָאָך דִּי אַמְּאָלְיָקָע לְאַטְסָעָם פָּוּן יוֹרָאָט? אַי. אַי...
יאַסֵּל חָאָט מָוָרָא גָּעוֹהָט אָז הָעֲרָשָׁל זָאָל וּוֹידָעָ נִיט אַרְיִינְקָרְבָּן
אוּן אַבְּלָאַטָּע, האט ער גַּלְיָיך פְּאַרְכָּאַפְּטָן, "וְאָלָט טָאַעַט גָּעוֹוָעָן שְׁעָרָאִי
צַוְּעָן, צַי אוּרָהָט נָאָך נִיט פָּאַרְגָּעָסָן וּזְזִוּי צַוְּמָאָן אַיְעָרָע בָּאָ
רַוְשָׁבָאָכָע".

די טָאַנְטָע, אַ צְוָפְּרִידָעָנָע פָּוּנָם קָאַמְּפָלוּמָעָנָט, האט גַּלְיָיך צַעַד
סְלָאַפְּט אָז אַיִּי, אַ מִשְׁגַּעַטָּאָן מִיט אַבְּסָל מַאֲצָעָמָל אָוּן אַרְיִינְקָרְבָּן
טָאָן אַבְּסָל כּוֹלָך, אֶזְזִוּי אָז אַפְּאָרְמִינָהָט האט זַי דָּעָרָלָאָנָט אַוְיָף
אֶזְזִוּי טָעַלְעָך צַוְּזָוְיָי בְּרוּנִינְקָע, דָאַרָּעָ לְאַטְסָעָלָעָך.
הָעֲרָשָׁל אָוּן יַאֲסֵל זַיְנָעָן גָּעוֹוָעָן מִיט דִי שְׁפִיצְיָקָע גָּעוֹפְּלָעָן אָוּן
שָׁאַרְפָּעָ מְעֻסְׁרָס, גָּעוֹנִיתָן פְּעַנְיָצְלָעָך אָוּן גָּעָפָקָט, וּוֹאָסָעָס וּוֹעַט
זַוְּיִיטָעָר זַיְן.

יאַסֵּל האט גָּעָנָעָן אַנְצָוָהָרָן:

— טָאַנְטָע, אַיְעָרָע סְעַמְפָּקָס זַיְנָעָן וּוֹאַנְדָּעָרָבָּאָר. זַי קָאנָעָן
ניְין אָז מַאְרָפָעָט אָז דִי הָוָנָדָעָטָעָר...

הָעֲרָשָׁל האט דָּעָרְבִּי צְוָנוּלְיָוָט:

— אוּרָהָוִיסְטָט, בַּיְ אָוּנוּ אָז דָעָרָהָיִם פָּלְעָנָט מָעַן עַסְּנָ לְאַטְטָ
קָעַם מִיט בְּרוּוּט. זַי גָּעָפָעָלָט אַיִּיךְ דָאָס?

מִיט בְּרוּוּט? — האט די טָאַנְטָע אַ קְרִים גַּעַטָּאָן מִיט דָעָרָ נָאָז
— אוּרָהָוִיסְטָט דָאָך, די קְבָּצָנִים הָאָבָּן לִיב גָּעוֹהָט אַלְאָז צַוְּעָן מִט
בְּרוּוּט. נִיְיָ אָוּנוּ פָּלְעָנָן די אַרְיִמְעָלִיָּת עַסְּנָ אַפְּוּלָו בּוֹלְקָעָ מִיט בְּרוּוּט

— אַוְיָב זַי הָאָבָּן גָּעוֹהָט...
יאַסֵּל אָוּן הָעֲרָשָׁל הָאָבָּן גָּעוֹנִיתָן פְּאַסְּטִילָעָך, שְׁפִיצְעָלָעָך, בְּרָעָ

קָעַלְעָךְ פָּוּן דִי צַוְּזָוְיָי לְאַטְטָעָלָעָך אָוּן זַי, די לְאַטְטָעָלָעָך, זַיְנָעָן גָּעוֹוָאָרָן
אַלְאָז קָלְעָנָעָר, קָלְעָנָעָר אָוּן קָלְעָנָעָר...

בידיע, יאָסֶל און הערשׂ, זייןען צום סוף געלַיבּן זיעַן מיט
נאָפְּלַטְעַסְעַר אֵין האָנט, גִּרְיִיט אַיְינְצֹוּשְׁלִינְגְּעַן דָּאס גַּאנְצָע עַסְנָ אֵין
איַיְידְּבָאָסְסָם. די טָאנְטָע האָט זַיְ אֲבָעָר פָּאָרְבָּעָטָן אֵין פָּרָאַנְטְּרוּם
זו ווַיְזַיְּזַיְּן די נִיעַ רָאְדִּיאָמָשָׁין. זַיְ האָט אַגְּנְעַשְׁטָעַלְטָן די מַאַשְׁיַּן,
אוֹן די ערְשָׁטָע זַאָךְ, האָט מעַן דֻּרְהָעָרט פָּוּן דָּעַם אַגְּנְסָעָר: אָוִיכָּ
אַירָּ וּוַילְטָן זַיְן גַּעֲוָונָט אֵין שְׂטָאָרָק, פָּאָרְפָּעַלְטָן נִיטָּן צַו יְעַדְרָ מַאַלְ
צִיְּיט אַגְּלָעוֹלְ פָּוּן אַוְנוּעָר גַּוְטָן זַיְן.
זַיְ פָּוּן אַשְׂטָאָרָקְן פָּרָאָמָּפְ זַיְןעַן זַיְ אַוְיפְּגַעַשְׁפְּרוֹנוֹגְעַן, אַ זַּאַנְ
גַּעֲטָאָן "גּוֹטְדָּבָאָי" אוֹן פָּאָרְקִירִימְטָעָהִיט בָּאַדְאָנְקָטָט פָּאָר די לְאַטְקָעָם...
זַיְ זַיְןעַן אַרְזִים אַוְיפְּ דָעַר נָאָס, צַוּזָּעָמָעָנָעָלִיָּגָט בַּיּוֹדָע נִיקָּלָם,
עַסְפִּיְּפָט אַ בְּרוּיטָל אֵין שְׁוִין נִיעַנְדִּישָׂ צֻופָּס אֲהִיּוּם, הַאָבָן זַיְ אַוְיפְּ
גַּעֲלָאָזָן דָּעַם צָאָרָן צום פָּאָרְשָׁוּאָרְצָטָן פָּאָמְפָעַזְיָסָק.

א שטימע פון פאלק . . .

פאראואם איד שרוי, פרענט איר? טאקע דערפֿאָר, וואָס מ'חײַסְט
מֵיר שוועיגן. הערט א געשיכטע : אָן אִוְרִישְׁמָאָן — מעג האָבָן א
רוּוֹטָע נָאֶן, אַ פָּאַלְיאָס — מעג האָבָן אַ פָּאַרְיסְעָנָע נָאֶן, אַ דִּוִּיטְשָׁ —
מעג האָבָן פְּלִינְגָן אַיְן נָאֶן, נָאֶר טָאָמָעָר האָט אִיד אַיְיךְ אַ נָּאֶן —
שרײַיט מעָן : וְוָאַוְוָא שְׂטוֹפְּסָטוּ דִּין נָאֶן? ... בִּזְוֹת אַיְיךְ, לִגְאַיְינְגָעַ
לוֹיְגַט, שְׂווִינְג!

אוֹן וּוּעָר פרענט אִיר, שרײַיט? אוֹן וּוּרָר, אִיד בעט אִיד, שרײַיט
נִיט? דָּרָר אַנְטִיסְעָמִיט שְׁרײַיט: אִיד — באָנְסְּרִיר אוֹן אִיד — קָאָמוֹנִיםְט
— שְׂווִינְגַּן דָּא, זָאָגַן זַוִּי, וּוֹילְאָיד נִיט אַרְבָּעָטָן אוֹן דָּא — טָאָר מעָן
אַיְדָן נִיט דַּעֲרָאָזָן צָו אַרְבָּעָט. וּוֹילְאָיד אַ גַּשְׁרִי טָאָן: לִיְגַּנְעָר,
שְׂווִינְדְּלָעַר, בִּילְבָּלְ-מַאְכָּעָר, שְׁרײַיט מעָן — שרײַיט נִיט?

יעַדר פָּאַלְיאָישָׁן, יְעַדר קָאַךְ-לְעָפְּלָגְ, יְעַדר עַקְסְּפָּוּאַצְּטָאָטָאָר אוֹן
יעַדר גַּעַלְעָר שְׁמִירָעָר אַיְן אַ צִּיטְ�וֹנָג, הַיִּסְטָמְרָהָר הַאַלְטָן סְטוּלָן.
סְאיּוֹן זָאָגַן זַוִּי, נִיט שִׁין פָּאָר אַיְדָן צָו מַאְכָן טָוָלָן, זַוִּי וּוּלְגַן שְׂווִינְגָעַ
שְׁרִיעָן פָּאָר מִיר.

הַעֲרָת אַ גַּעַשְׁכְּטָעָ : — מְרִיסְטָמְרָהָר דִּי צִיְנָעָר אוֹן זַוִּי שְׁרִיעָן,
אוֹן אִיד זָאָל שְׂווִינְגַּן... מִיְנְטָ אִיר, נָאֶר אַיְצָט אָזְוּי? זִינְט אִיד בֵּין גַּעַד
קָוּמָעָן צָוָם סִיכְעָל. אִיר גַּעַדְעַנְקָט דָּאָךְ אַונְגָּזָר רָעָבָן אַיְן שָׁאָפְּ
טָעָר הַיִּם, וּוֹן אִיד פְּלָעָן עַפְּעָם פְּרָעָן, וּוֹסְטָמְרָהָר עַר האָט מִיר נִיט גַּעַד
קָאָנָט עַנְטָפְּרָעָן, האָט עַר גַּעַנְעָבָן פָּעָטָשׁ אוֹן דִּי מַאְמָעָן פְּלָעָגָט מִיר
זָאָגַן: "פְּרָעָן נִיט קִין פְּרָאָגָעָס וּוּעָט מַעַן דִּיר נִיט שְׁלָאָגָן. בִּזְוֹת אַיְן
כִּידְעָר זַיְץ רֹאִיךְ, שְׂווִינְגָעַ..."

וּוֹן אִיד בֵּין גַּעַפְּוּמָעָן אַיְן אַמְּעָרְיוֹקָע אַזְוָן אַרְיָין אַרְבָּעָטָן אַיְן אַ
שָׁאָפְּ, האָט מִיר מִיְנָעָר אַז אַנְקָל אַנְגָּזָגָטָן: "גִּיסְטָ אַיְן שָׁאָפְּ אַרְיָין,
זִיְצְוָשָׁ רֹאִיךְ, אַרְבָּעָט אַז שְׂווִינְגָעַ!"

וּוֹן דָּעָר פָּאַרְמָאָן האָט בֵּיךְ דַּעֲרָהָעָט אַוְיסְרָעָן אַ וּוֹאָרט צָו דִּי
אַרְבָּעָטָר, האָט עַר זִיךְ צָעָרְיוֹן: "שָׁאָרָאָפְּ! דָּא אַיְן שָׁאָפְּ רָעָדָט מַעַן
נִיט, וּוֹלְסָטָ רִידָן נִיְיָ צָו אַ צִּיטְ�וֹנָג". נָאֶר וּוֹן אִיד חָאָב דָּאָס עַד
שְׁטָעָ מָאָל בֵּי אַ צִּיטְ�וֹנָג גַּעַנוּמָעָן אַ וּוֹאָרט, האָט מִיר אַיְנָעָר פָּוָן דִּי
בִּיוֹאָרְקָדָאָטָן פָּאַרְפָּאָרָן אַיְן דִּי צִּין אַזְוָן — אִיד האָבָן שְׂווִינְגָעַ
גַּעַקְאָנָט דָּעָן . . .

אוֹן אָז אִיךְ בֵּין אַיִינָמָל אַרְעַסְטוּרֶט גַּעֲוָאָרֶן אָוֹפֶךְ דָּעַר פִּיקָּעֶטֶן לְאָזֶן, הָאָב אִיךְ גַּעֲנוּמָעַן דָּעַרְקָלָעָרֶן דָּעַם פָּלִיסְמָאָן, אָז אִיךְ הָאָב סְיַין בַּיּוֹנִיט גַּעֲטָאָזֶן, הָאָט עַר מִיר גַּעֲנַנְטָפָעָרֶט מִיט אַ בִּיוֹן "שָׁאָרָאָפֶן"! אָפְּלָעַ אַיְזָן קָאָרָטָה הָאָט מִיר דָעַר רִיכְטָעָר גַּעֲזָאָגֶט, אָז אָוּבָא אִיךְ רָעַד אַ וּאָרָט וּוּעַט מִיךְ קָאָסְטָן טִיעַרְעָרָה... מִיט אַיְזָן וּאָרָט — שְׂוֹוִינְג!

וּוָאָס דָּאָרָפֶט אִיר מַעַר — אַיְן דָעַר הַיּוֹם, אָז אִיךְ גַּיב אַ זְוִינְג אַמְּאָל בִּיְנָאָכֶט אַ לִידְל, שְׁרוּתָה מִיר אַרְיוֹן מִין-שָׁאָכָן: "שְׂוֹוִינְג". אָז אִיךְ פְּרָעָגָן מִין לַעֲנְדָלָאָרָד וּוּגַן סְטִים אַוְן אַוִּיסְפָּאָרָכָן דִי צִימָעָרָן, וְאַגְּנָטָה עַר מִיר: "שְׂוֹוִינְג, וּוּסְטָוּוּ בַּעֲסָרָה מַאֲכָן".... דַּי וּוּיְבָה הַיּוֹסְטָה מִיר שְׂוֹוִינְג, וּוּיְל זַי הָאָט דָאָס וּאָרָט... דַּי סִינְ-דָעַר — וּוּיְל זַי הָאָבָן פִּינְיָנָט מִין אַקְצָעָנָט... אָז אַ בִּיְדָעָר סָאָסִיּוּטָוּ? — מַעֲנָט אִיר קְרָוָן אַפְּ דַי וּוּגַן אַיְרָה אִיךְ וּוּעַט דָעַם פְּלָאָר נִיט קְרָיוֹן, אִיךְ זָאנְג אִיךְ, פִּיל מִאָל פִּיל אִיךְ, אִיךְ וּעַר צָעַפְלָאָצָט — פָּאָרָה וּוָאָס זָאנְג אִיךְ שְׂוֹוִינְג ?!

נָאָר גַּיְיָ מַאָח, אָז זַי, דַי — מִוְטָה דַי גְּרוּסָע מַיְוָלָעָר, הָאָבָן פָּאָרָה בְּאָפְטָה דָאָס וּאָרָט. דַי קָאָלְשָׁע קָלְיָאָמְשָׁע — רַעַדְתָּ פָּאָר מִיר, דָעַר פָּאָלְיָוִישָׁן — רַעַדְתָּ פָּאָר מִיר, דַי גַּעַלְלָע צִיטָוָגָן — רַעַדְתָּ פָּאָר מִיר. אַלְעַ רַעַדְנָה אַיְן מִין נַאֲמָעָן, אָז אִיךְ ? — מִיךְ לְאָזָט מַעַן אָפְּלָעַ נִיט וּאַגְּנָטָה אַ וּאָרָט.

אִיר הַעֲרָטָה, וּוּגַן אִיךְ וּוּל אַמְּאָל אַזְוִי וּוּרָעָן גּוֹט אַיְזָן קָאָס אָז אַ עֲפָן טָאָן דָאָס מַוְיל — אִיךְ וּוּל דָאָן נִיט רַעַדְנָה, נָאָר אִיךְ וּוּל אַזְוִי אַ גַּעַשְׁרוּתָאָזֶן: אִיצְטָה הָאָב אִיךְ דָאָס וּאָרָט ! פָּאָרָמָאָכְטִיזָע אִינוּרָע פִּיסְקָעָם — אִיר פִּיאָוּקָעָם ! אִיצְטָה רַעַדְתָּ אַ שְׁטִימָעָ פָּוּן פָּאָלָק, אָז אִיךְ ? — שָׁאָרָאָפֶן !!

„אוֹ דַי לְאָזֵן“

oir שאנט ניט מײַן באָס ? האַלְוָאי וואָלֶט אִיךְ אַים אוּיךְ ניט בעקאנט ! דאס אַיז אַ באָס, אַ הונט מיט אוּיזען אָונַ נַאֲךְ שְׁמוֹצִיעַן, נַאֲךְ סִיכְלָה האַט דאס ווי אַ מַוִּיטָעָר סְרָאַלִּיךְ. אָזָא אִינְגָּעָר אַיז דאס בעוֹאָרָן אַ פֿאָרְ-מָאָנוּפֿעְטָשָׂוּרָעָר אָוָן בַּיְ אִים דָּאָרָה אִיךְ דאס אַרְבָּעָתָן. אַט אָזָא מעַנְטָשָׂ אַיז דאס, קִיְּן טַאַלְאָגָט האַט עַס נִיט, קִיְּן בַּילַּד דָּוָנָג האַט עַס נִיט אָוָן מעַנְטָשָׂ עַכְּבִּיכְּ ? דאס — — אָנָט עַר — אַיז אַזְּנָט עַר, וְאַזְּנָט אָוָן — דַּאַצְּצָאָל !

אִיךְ וּוְעַל אִיךְ זָאנַג דָּעַם עַמְּעַם, אִיךְ אַלְיוֹן הַוִּיבָּ שְׁוִין אַודְּ בָּאַלְד אָן גַּלוּבָּן אַיז מַאֲזָל. וּוְאַרְוָם אַזְּבָּ אַזְּמִיסְטָעָר סְפִּינְגָּר קָאָן... וַיְיַי אַ באָס, דָּאָן אַיז אַפְּאָנִים דָא אַזְּבָּ דָעַר וּוְעַלְתָּ אָזָא וְזָאָד... עַצְּטָנָט האַט זַיךְ אַפְּלָעָ זַיְן דָעַל אַ דְּרִירְגָּעָטָן אַזְּבָּ צְרוּסָ אָוָן זַיְן בִּיְוָנָס וּוְאַסְטָס וְזַיְן אַ צִּיבָּעָלָ — מִיטָּן קָאָפָּ אַיז דָרְעָרָד. אַבָּעָר — טִיגְּנָט עַר — וּוְידָעָר דָאס אַיְגָּעָנָע, זַעַט אִיךְ, אָז ס'מַּאֲזָל אַרְבָּעָתָן, גִּיְּטָ אַלְעָז מִיט דָעַר פּוּטָעָר אַרְאָפְּ.

נִיט טַאַקָּע אַרְוָם מִיסְטָעָר סְפִּינְגָּר, וְזַיְן אַ קָּאָפְּ. עַר האַט שְׁוִין זַיְן שַׁאֲפָּ — זָאנָט עַר — גַּעהַט אַיְגָּעָנָעָטָל קִימָטָס וְזַיְן גָּעָרָה, אַרְיִינְגָּעָנָנוּעָט אַוּוּרְטָאִים, אַיְגָּעָנָפְּרִיט אַ קִּיקְּ-בָּעָלָ אַיז דָעַר "פָּעָי", גַּעַמְאָכָט אַבְּיַסְלָ אַרְבָּעָט, "אַוְטָסִיד", אַרְיִינְגָּעָנוּמָעָן אַיְמָשָׁפָּעָט עַטְלָעָבָּעָ "אַיְגָּעָנָעָ" ... מִיטָּאַמָּאָל האַט זַיךְ דַּי יְוִינְאָן צַו אִים אַ נַּעַטָּנָאָן אָוָן גַּעַמְאָכָט אַ סְמְוִיָּה.

צַי דָעַר סְטָרִיךְ אַיז אַ דְּרָעְפָּאָלָג, פְּרָעָנָט אִיךְ ? מִיסְטָעָר סְפִּינְגָּר אַיז אַיצְּט גַּעַלְיוֹבָּן נִיט נַאֲךְ אָן "הָעָנָט", נַאֲךְ — אִיךְ אָן פִּים. טָאגָן וְזַיְן נַאֲכָט לְוִיפְּטָעָר אַיצְּט אַרְוָם, עַר האַט שְׁוִין בָּאַלְד נִיט פִּין פִּס פָּוָן זַוְּכָּן "הָעָנָט" ... דְּרָעְוּוּל שְׁדוּרִיטָעָר נַאֲךְ אַלְעָז, אָז מִיט אַ זָּוִיב מַוּזָּעָזָן זַיךְ חָלָטָן, אַבָּעָר נִיט מִיט זַיְן יְוִינְאָן.

אַיְן פְּרִימָאָרְגָּן כּוֹמָט עַר צְוּלְוִוְן אַ צְוּפְּרִידָעָנָעָר אַיְמָשָׁפָּעָט, וְעַר האַט בָּאַגְּעָנָט דַי סְטָרִיךְעָר מִיט דַי פְּלָאָקָאָטָן, האַט עַר זַיךְ צַעַד זָוְנָגָעָן :

— איר ווועט שעוין איצט קענען בי מיר סטראיקן ביוז קאל-נידיעו,
און ערשות דערנאך ווועט איר בי מיר פאסטען!
וואס איז געווען זיין סימבע? ער האט געטראפען אַאנדסמאן
מייט עטלעכע טויזנטער, האט ער אים צונגעראעדט צו וווערן אַפארטנער
אין די פאר-ביבזונען.

דרער לאנדסמאן האט ווועדר געטראכט: אויב אוז קראלייך קאן
מакן געלט, פארוואס זאל ער אויך ניט פאנען? האט דער לאנדס-
מאן אריינגעבראקט זיינע טויזנטער, אַאנגעטאָן אַ וויסן בּאַלְאָט אָוֹן
זיך גענוומען אַרוםְדְּרִיעָן אָנֵם שָׁאָפֶן. האבן זיך בּיְדַע אַרְמְגְּדִּירִיט,
געקוקט אַינְגָּעָר אָפָּן אַנדְרָוָן אָוֹן קִין פָּאָרִיעָר האט מען ניט
געקאנט מאָן.

און אָז מיסטער סקינערן אָז געווארן קאלעמוותנע, האט ער זיך
וועידער אַרוּסְנָאָזָט זוכן פָּאָרִיעָר.

איין טאג קומט מיסטער סקינער אַ צופְּרִידְעָנָעָר אָין שָׁאָפֶן, ער
האט שָׁוֵין — פֿרִוְיט ער זיך — סקעבּס.

די סקעבּס האבן זיך צעוזעט אָין שָׁאָפֶן, אַפְּגָּעָנָעָן אַ גוֹּטְן דִּינְעָר,
פאָרְדוּיכְעָרט גוֹטָע צִינָאָרָן אָוֹן זיך אַזְוּקְעָנָעָצָט שְׁפִילָן אַ פִּינְאָסָל.

— וואָס הִיסְטָט דָּאָס? — האט דער פָּאָרִעָנָעָר גענוומען טִינְעָן,
פָּאָר שְׁפִילָן פִּינְאָסָל קָאנָעָן מִיר דָאָר קְרִינְגָן בּיְלִיקְעָרָעָה הענט...

— דָאָר גַּעֲפָעָלָט נִיט? — האט מיסטער סקינער געזאנט,
טאַ שִׁיך זַי אַזְוּעָק. אַיך קָאנָן זיך מִיט סקעבּס נִיט אַנְפְּאָגָנָעָן, אַיך
הָאָבָּ מִיט זַי אַגְּרִימָעָט.

— אַגְּרִימָעָט אָהָר, אַגְּרִימָעָט אָהָר, — האט דער לאנדסמאן
געטינעט, — דו האט זַי גַּעֲרָאָכָט, שִׁיך זַי אַזְוּעָק.

אַ וּאָרט פָּאָר אַ וּאָרט, די צֻוּוִי פָּאָרְטָנָעָר האָבָּן זיך גענוומען
רייסָן, קְרִינְגָן אָוֹן שְׁלָאָגָן זיך, אָז גַּעֲוָעָן די סקעבּס צְעָרִיטָן זַי נִיט,
וְאָלָט סקינער שְׁוִין גַּעֲוָעָן אָוִיס בָּאָס, דָאָר שָׁאָפֶן אָוִיס שָׁאָפֶן אָוֹן דָאָר
לאנדסמאן — אָן טויזנטער.

בקְּצָעָר, דָאָס אַזְוּלְשִׁין די סקעבּס האט געקסט מַעַר וּזְיִדְעָה
ברִינְגָנָעָן זַי.

דאָז אָז שְׁוִין מיסטער סקינער געווארן אָין קָאָס אָז גַּעֲרָאָכָט
זיך גענוומען מאָן אַרְעָסָן, פְּרָעִים-אָפָּס, — אַבעָר צו מַאָן פָּאָר-

קאוטם איז דאס אלע ניט געקומען.
 וואס ווועט זיין דער סאָפּ, פֿרְעָגְט אַיר ? מִיסְתְּאָרֶר סְפִינְעָר זָכְט
 פֿאָרְיָעָר אָזְן ווועט קֵיָן פֿאָרְ-מָאָנְטָלְעָן נִיט הָאָבָן אָזְוִי לְאָגָן וֹי זַיְנָע
 "הָעֲנָט" שְׁטִיעָן אָוִיף די פֿיט... אַיר ווילט באָפּן אַ שְׁפָאָצִיר ? קוּמָט
 אָוִיף דער פֿוּקָעָטְלָאַיִן, אַיר קָאנְט אָוִיך זַיְנָעָן ? פֿיָּוִין :
 "אָזְן די לְאָזְן, אָזְן די לְאָזְן,
 אָזְן די פֿוּקָעָט, אָזְן די פֿוּקָעָטְלָאַיִן".

בלז א קלונג אין גלעטל . . .

או דאס געשפט בוי מושיע זומערפאל אוין אוועק גוט, האט ער צום ערשותן מאָל אוין לעבן באַשלאָסן אַרוֹזִצְפָּאָרֶן אויף זומערפֿאָל אַוְן אויב שוין פָּאָרֶן — האט ער מיט זיך אַינְגַּנְטִינְעַט — אוין פָּאָרֶן ווי אַ מענטש.

צווישן דיא ציטונגענס-אנאנסן, אוין זיין אויג געפָּאָלן אויף אַ שייד נעם פְּלָאָז, אַ זומערדּוּאָרט מיט אלע באַקְוּעָמְלָעָכְסִיטָן אַוְן דָּארָט אוין ער אַזְעָקָגָעָפָּאָרֶן.

ווי גַּרְגַּר מושיע זומערפָּאָל אוין פָּאָרֶפָּאָרֶן צום האַטָּעל, האט ער אַ זומערפְּ גַּעֲטָאָן זַיִן בְּלֵשׁ אויף דעם שיינעם פְּלָאָז מִיטָּן רָוְטָן דָּאָךְ אַוְן דעם גַּרְגַּר אַרוּם, אַוְן באָלְדָּעָרְפִּילְטָט, אוין ער ווערט גַּרְגַּר ווי גַּעֲנָגָעָר.

דרער בעַלְבָּאִי מיט דיא גַּאֲלְדָּעָןְעַטְמָאָסְן אוּוֹפְּ דִּי הַוַּיּוֹן, האט אַים מיט דעם משעמאָדָן, נְלִיּוֹד אַרְיִינְגָּעָפְּרִיט אַין אַ צִימָעָר אָפָּן צְוִוְּיָוִתָּן שְׁטָאָק, אַים אַנְגְּנוּזָן ווֹאוּ עַס גַּעֲפָּנְטָן זַיִךְ זַיִף, האַנְטִיכָּעָר, אַ גַּלְאָז, דָּאָס ווּאַשְׁרָצִימָעָר, דָּרָר טַעַלְעָפָּאָן אַוְן אַנְדָּרָעָן נְוִיטִינְעָן זָאָכָן. ער האט אַים דָּרְבָּיוּי אַנְגְּנוּזָן אָפָּן טַעַלְעָפָּאָן אַוְן צַו אַים ווי אַ ווֹאָונָל גַּעֲטָאָן: "דָּא אַין האַטָּעל קְרִינְטָט מַעַן פָּוּן אַלְאַז אַין דָּרָר ווּלְטָט, זומָס דָּאָס הַאָרֶץ גַּלְוָסָט. אַיר דָּאָרָפָּט מִיר בְּלוּזָן גַּעֲבָן אַ סְלָוְנָג אַוְן טַעַלְעָפָּאָן אַוְן — אַיר קְרִינְט גְּלִיּוֹד" . . .

בּוּי מַוִּישָׁען האט זַיִךְ בָּאַזְוּזָן אַ שְׁמִיכָּל אָפָּן פָּאָנִים. ער האט גַּעַלְטָט ווי אַוִּיסְצָעָרְיוּן אַין דָּרָר הוֹיךְ: אַז מַצְאָלָט גַּעַלְטָט, אַז ווערט גַּעַלְטָט — אַלְאַז פָּאָר 50 דָּאַלְאָר אַ וְאָךְ!

ווי גַּרְגַּר מַוִּישָׁען האט זַיִךְ אַרוּמְנוּזָאָשָׁן, זַיִךְ אַבְּוּסְלָעָטָן אַפְּגָנְעָרוֹת פָּוּנָם ווּגְן, האט ער גְּלִיּוֹד אַ סְלָוְנָג גַּעֲטָאָן אַין טַעַלְעָפָּאָן, גַּעַהְיִיסְן אַרוּפְּ.

אַז צַוְּיִי מִינְוָת אַרוּם, אַז שַׂיִוְן דָּרָר בעַלְבָּאִי גַּעַשְׁטָאָנָעָן מִיט אַ טָּאָעָן אויף דָּרָר האַנְטָפָּעָן מַוִּישָׁען אַז אַלְעָרְלִי סִינְגָּרָעָטָם זַיְגְּנָעָן גַּעַלְעָנָן פָּאָר אַים אַוִּיסְצָעָקְלִיּוֹבָן.

פָּאָרְרוּכְּבָּעָרְעָנְדִּיק אַ סִינְגָּרָעָט האַט זַיִךְ מַוִּישָׁע אַזְעָנְזָעָט אַז אַז ווּגְנְשָׁטוֹל, אַז מַאְכְּבָּנְדִּיגְלִיּוֹ רַוִּיךְ-קְיֻלְּעָלָעָךְ אַז דָּרָר לְוֹפְּטָן, האט ער

בашלאסן צו זען, אויב מברעננט אויך איזו גדרין צינארן? ערד האט א נעם געתאן דעם טעלעפאן, אונגעקלונגנען און מאיסעדזוען טעלמאן א זאג געתאן: „זוקט ציגארן, פליין, נאך גוטע.“ אין א פאר מינוטן איזו ווידער געשטאנגען דער בעל-באָי, און מוישע האט געשמעקט און געלטיבן צינארן, וואָס זייןען געלען פֿאָר אַים אַפְּזִים טאָז.

מוישע האט ווידער אויפגעשריבן זיין נאמען אויך א צעטעלע וואָס דאס באכערל האט אַים אונטערגערוקט, ווי שטענדיק, האט דער בעל-באָי זיך פֿאָרנווינט און מוישע האט שוין פֿאָרוויכערט אַ צינארן. נאך איידער ער האט זיך צעשפֿילט מיטְטֵן רוייך פֿוֹנְטֵץ צינארן, האט זיך דערהערט אַ קלונְגְּ פֿוֹנְמְ ליְך, וואָס האט אַנגְגְּוָאנְט דִּ גַּעַסְטָן אַז סְאִין מִיטְאָגְשְׁטוֹנְדָּר.

האט משה זיך אַ וויש געתאן די לְפִין אַון דערבי אַ זאג געתאן צו זיך אלְיאָן: „אויב שוין יאָזֶו, טאָ לאָמְרוֹר טאָקָעַ נְעַמְעַן אַ פְּלָעַן שְׁלָלָעַ בְּרָאָנְפָן צו פֿאָרבעסְעָרָן דעם אָפְּעָטְיט“. האט ער ווידער אַ קלונְגְּ נְעַבְּדָן אַז „אָרְדָּר“ אַון דער בעל-באָי האט זיך נְלִיךְ חַיְּדָה דער פֿאָרנווינט מיט אַ פְּלָעַשְׁלָעַ שנאָפָּס אַפְּזִים טאָז.

מוישע האט ווידער אויפגעשריבן זיין נאמען און זיך גענומען מאָכָּן „לְעָבָּאִים.“

ויזנְדִּיג בַּיִם טִישׁ, האט דער צְרֻרָמְאָנְיָעִים-יִסְטָעָר אַנְאָנְסִירָט, אַז יַעֲדָר אַיְינָעָר פְּזָן דִּי גַּעַסְטָן קָאָן צְוִישָׁקָן זַיְן נְאָמְעַן מִיטְ אַן אַרְדָּה דער צו די מְזֻוִּישָׁעָר, אַון זַיְן וּוּלְעָן שְׁפִילְעָן לְוִיט זַיְן פֿאָרלאָגָן.

מוישע האט גְּלִיךְ צוֹנְשִׁיקְט אַ צְעַטְלָעַ אַון גְּנָעָבָן אַז אָרְדָּר פֿאָר אַ האָפְּשָׁע, דָּרְגָּנָּאָךְ פֿאָר אַ אָזְוִיְּטָעָר זַאָר.

ווען מוישע אַיזו נְאָכְּלָן מִיטְאָג אַרְוִיפְּגָעָקָומָעַן צְרוּס אַין צִימָר אַרְיוֹן, האט ער זיך אַוְיְסְגָּעָזִיגָּן אַיְבָּעָרָן שִׁינְעָם בעט אַון לְיַעַנְדָּר מִיטְן גְּרָאָבָן צִינָאָר אַין מְוּלָּה, האט ער באָמְעָרָט אַז אַוְיְפָרִיפְּט אַפְּזִים טִיר, וואָס האט גַּעַמְאָלְדָן, אַז די גַּעַסְטָן פָּאָנָעָן דָּאָ קְרִינוֹן אַ מאָסָאָושָׁן, אַ מאָנִיקָּוָר, אַ באָרְבָּעָר אַון אַ גְּוִוָּרָם — בְּלֹוִין אַ קלונְגְּ אַין טְלָעָפָּט. וויסָן דָּרְכָּן טְלָעָפָּן — ער וויל אַ מאָנִיקָּוָר.

דער בעל-באָי האט אַז עָפָן גַּעַטָּאָן די טִיר, זיך פֿאָרנווינט, פֿאָר גַּעַשְׁטָעַט אַ שִׁינְעָן בְּלַאֲנְדִּינְקָעָן, זיך ווידער פֿאָרנווינט אַז אַיז אלְיאָן אַרוֹיסָן.

די שינוּ בַּאֲנְדִינְקָעַ הָאָט מֵיט צְעַרְטַלְעַכְקִיטַט גַּעַנוֹמֶעַ מַוִישׁעַם
הָאָט אָונַ אַיר גַּעַלְעַנְטַ, גַּעַשְׁאָרַן, גַּעַרְיַינְגַּט זַיְנַע גַּעַנְלַ אָונַ גַּעַטְוְלִיעַט
זַיְנַע הָאָט צַוְזִיךְ.

איַן אַוְנוֹנַט, וּוֹעַן מוֹיְשַׁע אַיְן אַרְדּוֹס אַוְוָף דָּעַר וּוּרְאַנְדָּע, הָאָט
עַר זַיְך נַעַלְקָאנְט אַפְלְוִוִּיבָן פָּאָר דִּי אַנְדְּרָעַ גַּעַסְטַ, וּוֹ פִּין מַזְוָעַרְט
דָּא בַּאֲחַאַנְדְּלָט אַיְם הָאַטְעַלְ, עַר הָאָט גַּעַהְאַלְטַן אַיְן אַיְבָּרְדַּ
בָּאוּרְן דִּי וּוּרְטָעַרְ: "אָזְ מַצְאַלְטַ גַּעַלְט — אַיְן וּוּרְטַ גַּעַלְט".
דִּי גַּעַסְטַ הָאָבָן גַּעַפְקָט אַוְוָף דָּעַם נַיְיעַם יַאֲלַד אָונַ זַיְך אַיְבָּרְגָּנְעַ
וּוּרְפָּטַ מִיט בְּלִיקָּן.

אַזְוַי אַוְיך אַוְיְפַן צְוַיְוִיטַן טָאגַן אָונַ אַלְעַ טָאגַן פָּוֹן דָּעַר וּוּאָךְ הָאָט
מוֹיְשַׁע וּוּרְהַאַלְט זַיְנַע, "אַרְדְּרָעַמְ" — דָּוְרַק אַלְוָגַן אַפְ' טַעַלְעַפְאַן.
עַר הָאָט גַּעַהְאַלְטַן אַיְן אַיְינְ בַּאֲזַוְאַנְדָּעַרְן דָּעַם הָאַטְעַל אָונַ סְפָעַצְיעַל
דָּעַם טַעַלְעַפְאַן, וּוֹאַם פָּאָר אַגְּלָדְעַנְעַר טַעַלְעַפְאַן דָּאַם אַיְן.
נַאֲךְ צְוַיְיַ וּוֹאֲבָן פָּאַרְבְּרִיְינְגַּעַן, הָאָט עַר גַּעַנוֹמֶעַן זַיְך פָּאָקָן דִּי
וְאָכָן אָונַ גַּעַזְעַנְעַנְעַן זַיְך מִיט דִּי גַּעַסְטַ.

מִיטְאַמְּאַל הָאָט עַר דָּעַרְהַרְטַ אַקְלָאַפְ אַיְן טִירַ. עַם הָאָט זַיְך
בָּאוּזְיוֹן דָּעַר בְּעַלְבָּאַי מִוטַּדְיַ נַעַלְדָּעַנְ לְאַמְפָאַקְן אַוְוָף דִּי הוּוֹזַן. עַר
הָאָט זַיְך פָּאַרְנוֹיְגַּט, הַאַלְטַנְדְּרִינְגְּ דָּעַרְבִּי דִּי שְׁיַינְעַ וּלְבָעַרְנַע טָאַץ, אַוְוָף
וּוּלְכָבָר עַם אַיְן גַּעַלְעַנְ אַצְעַטְעַלְ, אַזְ מוֹיְשַׁע וּוּסְעַטְבָּאַל אַיְן שְׁוֹלְדִיך
98 דָּאַלְאָר מִיט 75 סְעַנְטַן. צַו דָּעַם "בִּילְ" זַיְנַע אַוְיך גַּעַוּעַן צַוְ
נְשַׁפְּלִיעַט מוֹיְשַׁעַם אַלְעַ אַוְנְטְּרִשְׁרִיפְטַן פָּאָר דִּי אַרְדְּרָס פָּוֹן צְוַיְיַ
וְאָכָן צִוְיַת.

מוֹיְשַׁע הָאָט צְעַרְאָקָן אַוְאָרָף גַּעַטְאַן זַיְנַע בְּלִיסְ אַפְ' "בִּילְ" אָונַ
וּוֹ נַיְטַ מִיט זַיְנַע פָּאָל אַגְּשָׁרְיַי גַּעַטְאַן: "דָּאָס הַאָב אַיְיך דָּאַךְ נִיט
נְעַרְדְּרָטַן!" ...

דָּעַר בְּעַלְבָּאַי הָאָט וּוֹ שְׁטַעַנְדְּרִינְגְּ זַיְך פָּאַרְנוֹיְגַּט אָונַ אַזְגַּנְטָאַן:
"וּוֹן אַיר וּוּטַ הַאַלְטַן אַיְן בָּאָרְן, גַּט אַקְלָוָנְ, וּוּלְ אַיְך שְׁוֹמְעַן גַּעַנְ
מַעַן דִּי זַאֲכָן. דָּעַם בִּיל — וּוּטַ אַיר אַוְנְטַן אַלְיַיְן בְּאַצְאַלְן" ...

מוֹיְשַׁע הָאָט זַיְך בִּיְיַ גַּעַנוֹמֶעַן בִּיסְן דִּי מְאַנְסִיְוְרַטְעַ גַּעַנְלַ, עַר
הָאָט אַכְאָפַ גַּעַטְאַן דָּעַם טַעַלְעַפְאַן אָונַ גַּעַוּאַלְטַ פְּרָעָנַ — פָּאַרְוּאַס
אַזְגַּרְוִיסְעַר טַעַלְעַפְאַן בִּיל? ... עַר הָאָט שְׁוֹיַן אַבְעָרְ מְוֹרָא גַּעַהְאַט
צַו זַאֲנַן נַאֲך אַוְאָט דָּוְרָכְן טַעַלְעַפְאַן, אָונַ גַּעַרְעַדְתַּ הָאָט עַר שְׁוֹיַן
צַו זַיְך: מִינְיַע פָּאַרְגְּעַנְגַּנְס! ... נַאֲדִיר פְּלַעְזָוָר!

„סִילְיוֹןְזִוִּישָׁןְ”

(א מַאנְאַלְאָג פֿוּ אַ לְעַנְדְּלָאָד)

... אַיר מַעֲנֵט מִיד רֹופֶן „קָאנְסִוּרּוּוּעַתִּי“, „אַלְדְּ פֿעַשָּׁןְ“, אַדְעָר אַפְּיָלָעַ, וּוּ אַיר זָאנְטַ, רַעַ-אַקְ-צִיאָנָעַרַ, דָּאַךְ הַחַלְטַ אַיר נִיט פֿוּ טְוּעָנְטִי סְעַנְטְּשָׁוְרִי מִיטַּ אַיר גַּאנְצָעַ סִילְיוֹןְזִוִּישָׁןְ, וּוּ זָאנְטַ אַיר—צְיוּוּוֹלְזָאַצְּיעַןְ „סִילְוַיְ“ ! דָּאַס אַלְיָוַן אַיז אַוְיךְ אַ שְׂטַחַס סִילְיוֹןְזִוִּישָׁןְ.

וּוְעָרְ דָּאַס דִּי נִיעַ פְּאַרְאַנְדְּקָעַם ? דִּי אַלְעַ אַוִּיסְטְּרָאַכְטָעַ נִישַׁן אַפְּ דָעַר וּוְעַלְטַ ? אַט וּטַ אַיר דָאַךְ אַלְיָוַן, אַז מְהַאַט גַּעַלְעַבְטַ דִּי אַלְעַ יַאֲרוֹן אַז דִּי אַלְעַ זָאָכָן. אַיר וּוּוִים, מִין וּוּידָעַ, הַאַט נִיט גַּעַחַאַט קִיּוֹן בְּרַעְכֵל סִילְיוֹןְזִוִּישָׁןְ, אַזְן הַאַט אַרְיְינְגְּנְעַלְבְּטַ פִּיר אַוְן נִינְצִיךְ יַאֲרַ, אַזְן אַיְצַט מִיטַּ סִילְיוֹןְזִוִּישָׁןְ, מִיטַּ אַלְעַמְעַן, בֵּין אַיר עַרְשַׁת אַ זְעַכְיִיךְעַר אַזְן שְׁוִין קָאַפְּטָמַט. מִין וּוּבַבַּ זָאנְטַ מִיר, סְאַיְוַן שְׁוִין צָעַן יַאֲרַ, וּוּ אַיר בֵּין נַעַמְבָּעַ, נַעַמְמָעַ, נַעַקְוִידְעַדְרוֹןַ, אַ לְוַלְקָעַ — אַז טָאַבָּאַס ... דָעַם עַמְעַם גַּעַזְאָגָט, אַז טָאַקָּעַ גַּעַרְעַבְטַ, אַט בֵּין אַיר עַרְשַׁת אַפְּן צְעוֹיָוִטַן בְּלַאַק צַוְּ קָאַלְקְטָעַן דָעַטַן, אַז סְאַיְוַן מִיר שְׁוִין קָוְרַעְ דָעַר אַטְעַם.

צַי אַיר דָאַוַן נַאֲךְ, פְּרַעַנְטַ אַיר ? נַאֲדִיר, אַזְוַי אַלְדְּפְּעַשָּׁן וְאַל אַיר נַאֲךְ זָיַן, אַבְעָר אַיר זָאנְ אַיר דָעַם עַמְעַם, אַסְאַךְ מָאַל בְּיִינְקָט זִיךְ מִיר נַאֲךְ דָעַם אַלְדְּיַוְרָאָפְּ סְטִילַגְ. מְהַאַט טָאַקָּעַ גַּעַדְאָוָונַט, גַּעַדְ קָלָאַפְּט זִיךְ אַיְן הַאֲרָצַן, זִיךְ אַוִּיסְגָּנוּוֹיִינְט, אַזְן טָאַקָּעַ גַּעַוְאָרַן אַבְּסָל גַּרְוִינְגָעַר אַפְּן הַאֲרָצַן. אַיְצַט, דָאַנְשָׁעַן גַּאֲטַ, אַיר הַאַבְּ נִיט אַפְּ וְאַס צַוְּ וְוִינְעַן, אַזְן מִיר טָאַקָּעַ שְׁוּעַר אַפְּן הַאֲרָצַן ...

וְוָאַס דִּינְקָט אַיר, לְעַמְאַשְּׁלַ, אַיְוַן דָעַן גַּעַוְעַן רִיכְטִישַׁ, וְוָאַס מְהַאַט אַרְוַנְטְּעַרְגָּנוּוֹאַרְפַּן דָעַם רְוִשְׁיַן שִׁיוּזָעַ ? אַיר זָאנְ אַיר, וּוּזְן עַרְ לְעַבְטַ וְוְאַלְטָן דִּי רְוִיטָעַ נִיט גַּעַוְעַן אַזְעַלְכָעַ קְנַאַשְׁעָרַס אַזְן גַּעַלְאַכְטַ פֿוּ אַלְעַמְעַן. טָאַקָּעַ דָאַס אַלְיָוַן בְּאַזְוּוֹיִזְט, וְוָאַס סִילְיוֹןְזִוִּישָׁןְ אַזְן, — סְאַיְוַן כְּבוֹי זִיךְ נַאֲטַ, נַיְטָא שִׁין קִיְּסָעַר, נַיְטָא שִׁין פְּאַרְעָאַ, נַיְטָא שִׁין בָּאַס, אַלְכְּבָעַטְשַׁעַ, וְוּעַן מִינְיָנַע צְוּוֹיַה בְּלַאַק הַיּוּזָר זְוִינְעַן דָאַרְטָן, בַּיְיַ זִיךְ, וְוְאַלְטַ אַיר קָאַלְקְטָעַט צָאָרָעַ, נִיט קִיּוֹן רָעַנְטַ.

נוּ, קָאַכְטַ אַיר פֿוּ מִיר, וְוָאַס אַיר בֵּין אַ קָּאַנְסְעַרְוּעַתִּי, דְּעַרְוּוִיל גַּאַטְצְוַדְדָאַנְקָעַן, קָלָאַפְּ אַיר בֵּין אַיְדַּ אַיְן טַוְרַ פְּאַר רָעַנְטַ אַזְן נִיט

איך בוי מיר. אט, האט איעדר נעקסטראָדַקְעֶר געהאט אַ גְּרוּזִים
מויל, האב איך אַים מיט זיין גאנצע סְילְיוֹוִיזְיִישָׁן אַרוֹמְגַּעַשְׁמָעַלְט
איין סְטְּרִיט. אַ גַּו, זאל ער פֿוּרְבִּירְן מֵיכַן דָּעַן אַיִן אַ סְילְיוֹוִיזְיִישָׁן
זְיִישָׁן זִיךְרַבְנִין אָנוּ דָּעַם? דָּעַם עַמְּעַם גַּעֲזָגָט, אַיך אַלְיָין טְרִיבָּה
נִיט דַּי מַאְשִׁין, אַיך האב פֿינִיט אַיְנְשְׁטָעַלְן מִיְּזָן לְעַבְנָן אַיך דָּעַר סִידָּה
לְיִוּוֹיזְיִישָׁן, נַאֲרָא אַזְוִי וּוּי דָּעַר שְׁאָפָעָר וּוּיְלָהִיטָן זִיךְרַבְנִין, מַזְוָּעָר

אַזְוִי שְׂוִין אַוְידָה הַיטָּן מִיְּזָן לְעַבְנָן, אַיך פֿאַרְשְׁטִיט?

געטעט צום בִּישְׁפּוֹלְאַזְאַזְאַךְ: בּוּ מִיר אַין הוּא אַין פֿאַרְאָזְן דַּי
גַּאנְצָעַלְעַד סְילְיוֹוִיזְיִישָׁן, וּוּי זָאנְטָ אַיך, אַ הַזְוִי מִיט אַימְפְּרוֹאָוּמְעַטְסָ —

לְאַמְפָּן מִיט לְעַמְפָּלָעַד, מִיט אַינְסְּנִינוּרִיטָאָרָם, מִיט פֿרְדוֹזְשְׁרִירָם, מִיט
אַלְעָרְלִיְיָ אַוְיְוָונָם, צָום בָּאַפְּקָן אָוֹן צָום בָּרָאַטָּן, צָום וּוּאַשְּׁן אָוֹן צָום
פְּרָעָסָן, דָּעַרְצָו אַ רָּאָדְרָאָ, אַ פֿאַנְגְּנָרָאָה, אַ טְּלָעְפָּאָן; אַיְצַטְתָּ האַטְמָעָן
מִיר שְׂוִין אַרְיִינְגְּנְעַבְּרָאַכְטָ פָּוּן דַּי סְאָמָעָרָשְׁטָעָ פָּוּן דָּעַם נִיעָם סְוָנָעָן,
וּוּי זִיךְרַבְנִין דָּאָסָ, אַ טְּלָעָלָעָ ... יָאָ, אַ טְּלָעָוּזְיִישָׁן ... אַטְמָס וּוּאָס
מִיְּזָן זְעַן בּוּ זִיךְרַבְנִין, וּוּאָס עַס טְוָט וּזְקָרְבָּן טְעַפְּלָעַד ...

וּוּי אַזְוִי, זָאנְטָ אַיך, הַיִּסְטָט דָּאָס? טְעַלְעוֹזְיִישָׁעָ, אַיך זְעַט דָּאָס,
אַפְּלָעַד דָּעַר נָאַמְעָן אַיִן אַשְׁטִיק סְילְיוֹוִיזְיִישָׁן, אַיִן אַט אַזְוִי וּוּי אַיך
וּעַט, האַט מִעַן מִיר אַגְּנְעַשְׁטָעַלְעַד אַ פְּלָעַזְזָוּזְמָט קָאַסְטָן אַוּן קָעַסְטָ
לְעַד אָוֹן אַלְיָזְמָט עַלְקְטְּרִישָׁעָ דָּרָאַטָּן, אָוֹן אַוּוֹאָ אַיך נִיב זִיךְרַבְנִין
— אַיִן קָנְעַפְּלָעַד, קָנְעַפְּלָעַד אָוֹן קָנְעַפְּלָעַד. גַּלוּבָּטָ מִיר, מִיְּזָן הוּא
איַי עַפְּסָט נַאֲר וּוּי אָן עַלְקְטְּרִיקְטְּשָׁעָר, אַיך צִיטָעָר פָּאַשְׁטָט פָּאַר דַּי
וּוּעַנטָ ...

אַיך זָאנְטָ אַיך דָּעַם עַמְּעַם, וּוּעַן מִיְּזָן וּוּיְבָט וּוּאַלְטָ גַּעַדְאַפְּטָהַלְטָן
איַי אַיִן קוּוּעַטְשָׁן דַּי אַלְעַזְזָעַד, וּוּעַר וּוּיְסָט וּוּאָס פָּאַר אַ צָּאָרָעָ
זַיְזָאַלְטָ זִיךְרַבְנִין זְיִינְגְּקְוּוּעַטְשָׁטָם. נַאֲר גַּאֲרָנִיט, סְאַזְזָ פֿאַרְאָזְן אַ דִּינְסָט
איַי הוּאָ, זִיךְרַבְנִין מִיט סְילְיוֹוִיזְיִישָׁן, זָאנְטָ זִיךְרַבְנִין, זָאנְטָ זִיךְרַבְנִין
אַטְמָזְוִי, וּוּי אַיך זְעַט אַ גַּאנְצָן טָאגְן, קוּוּטְשָׁט זִיךְרַבְנִין זְיִינְגְּקְוּוּעַטְשָׁטָם
אַיך — צָאַל דַּי עַלְקְטְּרִיךְ בַּיְלָם, סְאַזְזָ אַ סְילְיוֹזְמָט זָאנְטָ אַיך אַיך אַיך.

אַיך זָאנְטָ אַיך דָּאָס, האַט מִעַן וּוּעַן גַּעַהְרָט אַיִן יָעַנְעָ זָאַרְזָ אַז טְעַד
נָעַטָּס, בִּילְיָיקָעָ טָעַנְעַטָּס, וּוּאָס האַבְּן נִיט דַי רָעַנְטָ צַוְּדָעָ צִיטָט,
זָאַל זִיךְרַבְנִין חַיְסָע וּוּאַסְעָרָ, שָׁאוּרָם, אַפְּ דַי בְּעַנְצְטָרָ אַזְעַלְכָעָ פֿאַרְאָרָ
הַאַנְגָּעָן, וּוּאָס דַי זָוָן קָאָן יָאַרְיִינְקָוָן צַוְּדָר אַיִן צִימְעָר אָוֹן אַ
שָׁאָכָן נִיט. אָוֹן נַאֲכָדָעָם אַלְעַמְעָן, מָאָכָן זִיךְרַבְנִין, אָוֹן

אויב מאגט זוי ניט נאך, פיקעטן זוי און שריינען — ווי די גאנצע
סיליוויזישאן וואלט שווין געלען בוי זוי און שעשנען.
אייך האט שיין געוויס באםערקט אפּן צווייטן בלאך ווי מענער
מייט ווייבער גיינען אהיזן און צורוק מיט סיינס, ווי ס'וואלט זיין אן
ערשטער מאוי אויף זיער קאָפּ. דאס טרייניקן זוי טאָפּ מיט מיר.
און פֿאַרוֹאָס מיינט אַיר? פֿאַר אַ קלְיִינְקִיטְסְּ אַיך דָּאָרָה אָפּ יַאֲנְטָעָוּ
זוי פֿינְטָעָן די רומָס. טראָכָט אַיך, אָז קִין סָאָרָה רְיעָזָן פָּאָן מען ניט,
האָב אַיך זוי שווין, טאָקָע אַיצְטָעָר, געהבערט צו אַין דָּאָלָאָר אָפּ א
צַימָּעָר.

נו, וואָס ווּוִיסְטָט אַיר, וואָס אַיך שְׁטֵוּ זִיךְ אָוִים, זוי לאָזֶן מִיד
דאָך ניט דורך אַגָּס. הערטן אָז אַיְינְפָּאָל פָּוּן לאָבוּסְטָן: זוי סְטְּרִיְּפָּין
אַטְּאַדָּא — אַיְן צְוִוְוִיטָן בלאָך. פֿאַלְטָט זוי נאָר אַיְן צו קְוּמָעָן פֿוּ
שְׁעָטָן אָוָך מִין הִים אַיְן באָדָאָפָּאָרָק.
טאַינְגָּע אַיך צו זוי, אויב אַיך סְטְּרִיְּקָט אָפּ אַיְעָר בלאָך, וואָס
האָט אַיר צו פֿוּסְעָטָן אָפּ מִין בלאָך? לאָכָן זוי זִיך אָוִים, ניינע אַרוּס
און זַיְנְגָּען ווי זַיְנְגָּען גַּעַנְגָּעָן אָפּ אַחֲרִישׁ....

אייך האָב שווין גְּרָאָדָע פֿרְוּבִּירְט רְעָדָן מִיט זַיְעַר הַוּפְּטִמְאָכָּעָר
שָׁע, אַיְדָעָנָע. אייך זָג אַיך, סָאָזָן גַּעַהְנִים, עַם בְּרָעָנֶט די
ערְד אַונְטָעָר אַיר. רְעָד אַיך צו אַיר אָזֶן דָּרְקְלָעָר אַיר, נאָך אַלְעָד
מעַן, זָג אַיך, דָּרְפָּט אַיר כָּאַטְשָׁה האָבָן אַפְּשִׁי פֿאַר מִינְגָּעָר
זַאֲגָּט זַי מִיר אָזָוִי: אייך האָב אַין הוּא אַגְּרוּעָסָאָז, אַיְן וּוּעָן
זַי וּוּלְעָפָעָס אַנְשָׁ טָאָן, קְרִינוּט זַי אַעֲבָר דִּי וּוּנְצָעָס... אַיר
פֿאַרְשְׁטִיְּטָכָאָטָש, וואָס זַי האָט מִיר דָאָ נַעֲזָגָט? דָּאָס האָט אַיר
טוּוּנְטִי סְעַנְטְּשָׁוְרִי מִיט דָעַר סְלִי סְילְיוּוּזִישָׁאָן....
אייך זַיְנְטָט טאָקָע גַּעַרְכָּט, לאָמִיר רְעָדָן פָּוּן פֿרְיוּלְעָכְבָּרָע זָאָכָן,
סָאָזָן ווי אַיר זָגָט, מַקָּאָן זִיך הַיְּנִינְטִיקָּעָ צִיְּטָן פָּוּן סְילְיוּוּזִישָׁאָן נִיט
אַרוּסְדָּרִיעָן.

אמָאל, אַיְן די אַיְנְגָּעָרָע יַאֲרָן האָב אַיך שְׁטָעָנְדִּיק מִינְעָן בּוּכְּפִּי
פֿערְנָס פֿיוּן בְּכָהָאנְדָּלָט, גַּעַנְגָּעָן זַי אַ קרִיסְטְּמָעָסְטְּרָעָונָט אָזֶן נְעַז
שִׁיקְטָז זַי נְיַרְאָסְטְּקָאָרָדָט, אָזֶן אַיך בֵּין אַרְיִינְגְּעָלְפָּוּמָעָן אַיְן אָפִים
אַדְעָר אַוּוּקְגַּעְגָּנְגָּעָן, האָב אַיך זַי שְׁטָעָנְדִּיק אַפְּשָׁש גַּעַטָּאָן, יוֹסִי,
אַפְּלִיְּנָעָם קְשָׁש. אַכְּבָּעָר אָזָזָי ווי קִין סְילְיוּוּזִישָׁאָן אַיְזָן נאָך דָאָן
נִיט גַּעַוּעָן, אַיְזָאָלָז אַוּוּס שאַשְׁטִיל. אַכְּבָּעָר אַיצְטָ...
אַנוּמָעָלָן, אייך קָום אַרְיִין אַין הוּא, די דִּינְסָט האָט נאָך נִיט

גענטאט אועענסגענומען מיין שטעקן אוון שאוט, נאָר מיין וויבע צער
עפנט דאס אַ מוייל אָפּ מיר:

— אין הויז, זאנט זי, ליגסטו ווי אַ טעמעפער מעטה, ניט צום
שנידן, ניט צום בראָסן, נאָר אין אָפּיס מיט דער בוכסיפערן, ווערטמו
וואָ אַ הייסע סויט-פאטיטע. שווין זיך גענומען קושן מיט די
בוכסיפערן?

בלוייב אַיך שטיין אָזוי ניטמיר ניטדייר אוון פאגנ אָן בעבען.

צעשריות זי זיך: בעבע ניט, די סיליוויזישאן ליגט נאָר בי
דיַר אָפּ די באָקן... נו, זאנטזשען אלְין, אַיז דאס ניט סילְיַן,
איַר פֿאָרשטייט שווין, אַמאָל אָז ניט געוען קיַין סיליוויזישאן,
אוֹן ס'איַן ניט געוען קיַין לִיפֿ-סְטִיקָם, אַיצְט אַכְּבָּר אָז די סיליוויז
וישאָן אַ געפָּר, — אָז אָפּיס טאָר אַיך זיך ניט צוֹרוֹין צוֹ דער
בוכסיפערן, איַן הויז — ציטער אַיך פֿאָר די ווענט...

גלויבט מיר: אַמאָל ווער אַיך אָזוי אַין קאָס אָפּ דער סילְיַן
ויזוּיזישאן, אוֹ אַיך פֿוֹל ווי זיך אַריינצּוּזען אַין אַ ערְאָפְּלָאָן אוֹן אָוּזָק
פלְיעָן איַן סְטָאמְבּוֹל אַריַין, אוֹן אָז ניט, אַיז באָטָש געמען די מאַשְׁין
מיַטְן טְרִיאַלְעָר, אָוּזְקְפָּאָרָן איַן פֿלאָרִידָא אוֹן גּוֹדְבָּאָי סיליוויזישאן...

נאָר פֿאָרְקָעֶט רעדנְדִיק, אוֹבָּק שווין ויאָ סיליוויזישאן, פֿאָרוֹואָס
טְראַכְטָמָעָן ניט אָזָס עֲפָעָם אָזָא מאַשְׁינְקָע, אָזָא מִין סְפָּעֵיל, אוֹ ווּעָן
אוֹן אַרְבָּעָטָעָר קוּמָט אַריַין אַין אַ שְׁאָפּ אַדְעָר מַופְּט אַריַין אַין רְוָמָס, זָאָל
מעָן קָאנְגָּעָן אַריַינְגּוֹאָרָפָן אַ פְּעָנִי אַדְעָר אַ נִּיכְלָאָן זָעָן, ווּאָס פֿאָר אַ
מענטש דאס אַיז, צִי ניט קיַין טְרָאָבָּל-מַאָכָעָה, צִי קָאָן עַר צָאָלָן
דענט אַיז צִיטָט? אַיך פֿאָרְשָׁטְיוֹת?

ווּאָס זָאנְט אַיך? אַיך האָט שווין אָזָא מאַשְׁינְקָע אוֹן אַן אַ פְּעָנִי
ויזיסט אַיך שווין, אוֹ אַיך האָט ניט קיַין דענט פֿאָר מִיר... אָט האָסְטָו
דיַר, מִינְעָן גְּלִיאָן, נאָדרָר סיליוויזישאן... ס'איַן אַ סְילִי ווּעָלָט, זָאנְט
אַיך אַיך!...

א י נ ה א ל ט :

3	א גוט יאנטעוו (מאנאלאגן)
6	אין טאטנס-טאטן אריין (מאנאלאגן)
9	קוני לעמל און קאמפאנני (פונשטייפעררי)
15	ט'קאן די וועלט ניט אויסנלייכן! (מאנאלאגן פון א נאם)
18	א הינטישע וועלט (פונשטייפעררי)
21	די מאנטשטער באיע (א סימבאליש מאיסעלע)
25	אין קאמפ פאר ברויט (דרעקלאמציע)
28	איד פאנט ניט אונזוער שטעטל... (מאנאלאגן)
33	געמאכט א לוייטישע צייטונג (פונשטייפעררי)
38	סארטן — „פאר א הייליקן צוועס“ (פונשטייפעררי)
42	אפן טאנדרדענונג (פונשטייפעררי)
45	די „אונטרארטוייאישע“ (פונשטייפעררי)
48	האתקעם (פונשטייפעררי)
52	א שטימע פון פאלס (מאנאלאגן)
54	„און די לאין“ (מאנאלאגן)
57	בלויו א קלינג און טעלעפאן (פונשטייפעררי)
60	„סילווזיזישן“ (א מאנאלאגן פון א לענדלארד)

פֿאָדָעֶרְבְּלָאַט גַּעֲצִיכְנֵט — פֿוֹן כָּאִיט מַאְרְגָּאַלִּיט דָּאַוִּידְזָאָן